

Дмитро ПРОДАНИК
МИКОЛА КРИЧУН
«ЧЕРЕМШИНА»

ЛІТОПИС УПА
СЕРІЯ “ПОДІЇ І ЛЮДИ”

КНИГА 19

LITOPYS UPA
Series "Events and People"
Book 19

DMYTRO PRODANYK

MYKOLA KRYCHUN
«CHEREMSHYNA»

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серія “Події і люди”
Книга 19

ДМИТРО ПРОДАНИК

МИКОЛА КРИЧУН
«ЧЕРЕМШИНА»

УДК 94(477.85)
ББК 63.3(4УКРЗ) 62-54
П78

Дмитро ПРОДАНИК
МИКОЛА КРИЧУН «ЧЕРЕМШИНА»

У книзі на основі архівних документів подано життєвий та бойовий шлях Миколи Кричуна-“Черемшини”, “Олексія” на посадах повітового та надрайонного провідника ОУН Вижниччини.

Dmytro PRODANYK
MYKOLA KRYCHUN «CHEREMSHYNA»

On the basis of archival documents the book describes the life and military activities of Mykola Krychun (“Cheremshyna”) as a Povit and Nadraion leader of the OUN in Vyzhnytsia region.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
Петро Й. ПОТІЧНИЙ

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР
Леся ЛУНЬО

ISBN 978-966-2105-43-8 (Ukraine)
ISBN 978-1-897431-45-0 (Canada)

© Літопис УПА, 2012
© Litopys UPA, 2012

**70-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
1942 – 2012**

ФУНДАТОРОМ

цієї книги є

**УПРАВА 8-го ВІДДІЛУ
ООЧСУ В ЧИКАГО**

Іван Павлик – голова

Михайло Баранський – фінансовий референт

**Надрайонний провідник Вижниччини
МИКОЛА КРИЧУН-“ЧЕРЕМШИНА”**

ВСТУП

Дослідження присвячене керівнику Вижницького надрайонного проводу ОУН Миколі Кричуну-“Черемшині” з нагоди 100-річчя від дня його народження та 70-річчя постанови УПА.

Постать надрайонного провідника “Черемшини” (також користувався псевдами “Юра”, “Старий”, “Остап”, “Олексій”, “16”) є відомою як дослідникам, так і усім тим, хто цікавиться українськими Визвольними змаганнями. Однак попередні дослідження базувалися не на архівних документах, а суто на спогадах симпатиків визвольного руху, які часто мали суб’єктивний характер. Тож головним завданням цієї книги є значно ширше висвітлити життєвий шлях та збройну боротьбу Миколи Кричуна і його побратимів проти каральних органів СРСР.

Більшість використаних джерел – це документи з українських архівів: архівно-кримінальна справа на захопленого Миколу Кричуна, агентурна справа “Кочующіє” на Вижницький надрайонний провід ОУН та інші документи відділу 2-Н УМДБ Чернівецької області, який проводив його розшук.

У біографічних довідках, поданих внизу сторінки, населені пункти, вказані у датах народження, зазначені згідно сучасного адміністративно-територіального поділу України, у датах загибелі чи арешту – згідно тогочасного поділу.

У книзі представлені фотографії з Галузевого державного архіву Служби безпеки України, архіву УСБУ в Чернівецькій області та приватних архівів дослідників визвольного руху.

У підготовці та виданні книги вагому допомогу надали: Ірина Войцехівська (м. Чернівці, голова Товариства політ’язнів та репресованих Чернівецької обл.), Ігор Гомзяк (м. Львів, генеральний директор видавництва “Літопис УПА”), Василь Гуменюк (м. Львів, дослідник), Олександр Іщук (м. Київ, Галузевий державний архів Служби безпеки України), Богдан Кіндрачук (м. Чернівці, генеральний директор ПП “Болена”), Борис Маренич (м. Чернівці, Архів УСБУ в Чернівецькій обл.), проф. Петро Потічний (м. Торонто, Канада), Микола Труфин (сільський голова с. Дихтинець Путильського р-ну), Іван Фостій (м. Чернівці, головний редактор Чернівецького обласного відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”). Особлива подяка належить Мирону Луцаку, голові видавництва “Літопис УПА” (м. Чикаго, США), Миколі Кулику, головному адміністраторові видавництва “Літопис УПА” (м. Торонто, Канада) та Управі 8-го відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України (голова – Іван Павлик, фінансовий референт – Михайло Баранський, м. Чикаго, США), завдяки фінансовій підтримці яких надрукована ця книга.

ДОЛЯ РОДИНИ

Майбутній надрайонний провідник ОУН Вижниччини Микола Кричун народився у 1912 р. на хуторі Тарночка с. Дихтинець Вижницького повіту (тепер Путильського району Чернівецької області) у побожній заможній сім'ї Пилипа та Олени Кричунів. Мав рідних братів: Михайла, Максима, Касіяна, Василя та сестру Параску.

Батько помер на початку 1940-х рр. Маму, якій виповнився 71 рік, 15 жовтня 1947 р. каральні органи СРСР вивезли на спецпоселення до Пермської області (Росія), де вона і померла наприкінці 1940-х рр.

Брат Михайло, 1898 р. н., 15 жовтня 1947 р. разом із своєю сім'єю (дружиною та чотирма дітьми) вивезений на спецпоселення до Пермської області (Росія). Там у далекій, чужій землі і знайшло спокій його тіло.

Брат Максим, 1899 р. н., проживав у с. Мариничі Вижницького (тепер Путильського) району. 15 жовтня 1947 р. разом зі сім'єю вивезений на спецпоселення до Пермської області (Росія), там і помер. Його син Гаврило, 1928 р. н., по дорозі втік і пішов у підпілля (псевда “Хитрий”, “Тихий”), перебував у охороні свого дядька Миколи Кричуна-“Черемшини”. Загинув у сутичці з агентурно-бойовою групою відділу 2-Н УМДБ Чернівецької області 22 жовтня 1949 р. у лісовому масиві біля с. Долішній Шепіт Вижницького району¹.

Брат Касіян, 1908 р. н., за допомогу своєму братові Миколі, 31 січня 1945 р. спійманий енкаведистами та спалений живцем у закритому будинку на хуторі Буковинка с. Стебні Путильського району.

Брат Василь, 1916 р. н., 15 жовтня 1947 р. вивезений на спецпоселення до Пермської області (Росія). Після завершення терміну виселення повернувся до рідного села. Викопав землянку на своїй колишній землі і там проживав. Місцеві активісти насильно відправили його до спецбудинку у с. Чортория Кіцманського району, де він і помер.

Сестра Параска Кричун-Фокшек, 1914 р. н., за допомогу своєму братові Миколі, у 1949 р. зі сім'єю вивезена на спецпо-

¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 86 зв. (журнал ліквідованих учасників подполья ОУН, бандитов и бандпособников).

селення до Хабаровського краю (Росія). У 1958 р. повернулася до рідного села, померла у 1979 р.

Будинок та господарські споруди великої сім'ї Кричунів місцеві партійно-радянські активісти розібрали повністю та матеріал використали на будівництво сільради та школи.

Вже за часів Незалежності, всі члени родини Кричунів (за винятком Миколи), відповідно до Закону України “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні” від 17.04.1991 р. № 962-XII, були реабілітовані².

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Микола Кричун закінчив семирічну школу в рідному селі Дихтинець, яке за румунської окупації Буковини (листопад 1918 р. – червень 1940 р.), належало до Радовецького повіту. Добре оволодів румунською мовою, бо навчання у школах Буковини здійснювалося саме румунською.

13 квітня 1934 р. Миколу взяли до румунської армії. Служив солдатом у 2-му батальйоні легкої піхоти. Після двох років служби, 1 квітня 1936 р. звільнений у запас та повернувся до с. Дихтинець.

За першої радянської окупації краю (червень 1940 р. – червень 1941 р.), М. Кричун працював завідуючим сільського кооперативу³.

Після початку німецько-радянської війни, упродовж 1941–1942 рр., Микола Кричун працює на власному господарстві.

У серпні 1942 р. його заарештовують румунські жандарми з місцевого постерунку та передають до служби держбезпеки – Сигуранци. Під арештом Микола перебував шість днів, а допити проводив офіцер у чині майора. Проте його відпущено через брак доказів у приналежності до ОУН.

² Записав автор 1 серпня 2012 р. у с. Дихтинець Путильського р-ну від племінника Миколи Кричуна-“Черемшини” Фокшека Антона Яковича, 1941 р. н., с. Дихтинець Путильського р-ну.

³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 62 (план агентурно-оперативних заходів по агентурному делу “Змовники” на октябрь-декабрь 1946 года).

У ПІДПІЛЛІ ОУН

На початку серпня 1942 р. районний провідник ОУН Путильщини Степан Торак-“Тополя”⁴, зустрівшись з Миколою Кричуном, запросив його до себе додому (у с. Тораки Путильського району) і під час розмови запропонував вступити до ОУН. Після роз’яснювальної бесіди про завдання Організації та читання літератури (Декалогу, листівок), Микола дав згоду і став виконувати функції зв’язківця між Путильським районним проводом ОУН і організаційним референтом Буковинського обласного проводу ОУН Мирославом Гайдуком-“Шапкою”⁵.

Під час зустрічі у м. Вижниця обласний організаційний референт ОУН Буковини “Шапка” присвоїв йому підпільне псевдо “Черемшина” і відразу дав доручення передати записки-“штафети” та забрати літературу, попередивши його при цьому про сувору конспірацію. “Черемшина” одразу взявся до праці і залучив до ОУН як зв’язкового Петра Зурака, надаючи йому псевдо “Беркут”⁶.

Цілком імовірно, що на початку 1943 р. районний провідник ОУН Путильщини “Тополя” запропонував “Черемшині” посаду заступника керівника районного проводу ОУН, а після його згоди обласний організаційний референт “Шапка” затвердив його призначення. Тож М. Кричун обійняв посаду районного організаційного референта ОУН Путильщини⁷.

⁴ Торак Іван Григорович – “Тополя” (бл. 1910, с. Тораки Путильського р-ну – 7.02.1945, Путильський р-н). Член ОУН. Провідник Путильського районного проводу ОУН (1943-03.1944). Захоплений у полон червоними партизанами (за іншою версією – загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою).

⁵ Гайдук Мирослав Іванович – “Бігун”, “Степан”, “Довбуш”, “Гаврило”, “Шапка”, “Федір” (1920, м. Вижниця – 11.10.1945, м. Чернівці). Закінчив Вижницьку гімназію та Празький університет. Архітектор. Член ОУН (1940). Провідник Вижницького районного проводу ОУН (1941), провідник Сторожинецького повітового проводу ОУН (1942), організаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (1943-05.1944), військовий (організаційно-мобілізаційний) референт Буковинського обласного проводу ОУН (05.-12.1944). Захоплений у полон військовими НКВС 29 грудня 1944 р. під час бою біля с. Васловівці Садгірського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 22 серпня 1945 р. засуджений до ВМП (страсти). Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

⁶ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 280-284 (протокол допиту Кричуна М.).

⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 284-287.

15 травня 1943 р., отримавши повістку до румунської армії (№ 1179112 від 30.04.1943 р.), “Черемшина”, за вказівкою райпровідника “Тополі”, перейшов на нелегальне становище, на якому перебував аж до захоплення його органами держбезпеки СРСР 28 травня 1952 р⁸.

Тож румунським жандармам не вдалося його заарештувати, за їхньою інформацією Микола Кричун разом з Іллею Мацьопою втекли до Галичини. Військовим трибуналом 8-ї піхотної дивізії м. Чернівці за антирумунську діяльність обох заочно засуджено до смертної кари⁹.

У квітні 1944 р. “Черемшина” отримав від “Федора” записку із вказівкою прибути на зустріч. У супроводі охоронця Омеляна Савчука-“Штудера”¹⁰ він вирушив до с. Іспас Вижницького району, де перебував обласний провід ОУН Буковини. Під час зустрічі обласний провідник ОУН Буковини Артемізія Галицька-“Мотря”¹¹ призначила його провідником Путильського районного проводу ОУН у зв’язку з арештом райпровідника “Тополі”. До складу району були включені прилеглі села Вижницького району: Берегомет, Мариничі, Петраші, Розтоки¹².

⁸ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 279.

⁹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Т. 3. – Арк. 18 (информационная нота № 644 от 31 июля 1944 года).

¹⁰ Савчук Омелян Іванович – “Штудер” (1921, с. Дихтинець Путильського р-ну – 28.04.1945, с. Селятин Путильського р-ну). Служив у румунській армії, але дезертирував і перейшов на нелегальне становище. Член ОУН (1943). Охоронець провідника “Черемшини”. Захоплений у полон військовими НКВС у січні 1945 р. Закатований у в’язниці.

¹¹ Галицька Артемізія Георгіївна – “Мі”, “Юрко”, “Федькович”, “Мотря” (1912, м. Садгора (тепер у скл. м. Чернівці) – 1985, м. Караганда, Казахстан). Закінчила школу у м. Кишинів та вчительський інститут у м. Ботошани. Працювала вчителем, закінчила два курси медицини. Член ОУН (06.1942). Працівник організаційної референтури Проводу ОУН (08.-12.1942), референт зв’язку між Галичиною і Буковиною КП ОУН ЗУЗ (04.1943–11.1944), референт жіночої сітки Станиславівського обласного проводу ОУН (12.1944–01.1944). Скерована на Буковину (03.1944). Провідник Буковинського обласного проводу ОУН (03.–12.1944). Захоплена у полон тяжко пораненою 29 грудня 1944 р. біля с. Васловівці Садгірського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької області 31 серпня 1945 р. засуджена до ВМП. Постановою Військової колегії Верховного суду СРСР 10 жовтня 1945 р. розстріл замінений на 15 років ув’язнення. Звільнена з Карагандинських таборів у 1957 р. Проживала у Казахстані, померла. Лицар Бронзового хреста заслуги (25.04.1945).

¹² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 292.

Після повернення “Черемшина”, як районний провідник, поділив терен району на чотири підрайони та призначив підрайонних:

I-й підрайон (сс. Берегомет, Мариничі, Петраші, Розтоки) – Петро Джуряк-“Дуб”¹³;

II-й підрайон (сс. Дихтинець, Киселиці, Тораки, Путила) – Власій Дутчак-“Гайворон”¹⁴;

III-й підрайон (сс. Сергії, Плоска, Селятин) – Ілля Мацьопа-“Хмара”¹⁵.

IV-й підрайон (сс. Довгопілля, Стебні, Конятин, Яблуниця) – Григорій Чев’юк-“Лісовий”¹⁶.

У кожному з підрайонів створено по 3–4 станиці (станція охоплювала один населений пункт – *Авт.*), а підрайонні підібрали та призначили станичних. Загалом, за час керування “Черемшини” районним проводом ОУН Путильщини, чисельність підпілля досягла 50 членів¹⁷.

До районного провідника “Черемшини” доправляли всіх затриманих членів ОУН, які поверталися на Буковину через терен Путильського району після звільнення з румунських в’язниць. Так, у серпні 1944 р. боївкою під командою Василя Савчука-

¹³ Джуряк Петро Іванович – “Дуб” (19.11.1905, с. Мариничі Путильського р-ну – 8.01.1945, хут. Ріжі с. Мариничі). Служив у румунській армії. Член ОУН. Станичний ОУН с. Мариничі, підрайонний ОУН (05.–09.1944), провідник Путильського районного проводу ОУН (09.1944–01.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС.

¹⁴ Дутчак Власій Микитович – “Гайворон” (1913, с. Тораки Путильського р-ну – ?). Член ОУН. Станичний ОУН с. Тораки, підрайонний (після реорганізації – кущовий) ОУН у Путильському районі. Захоплений у полон військовими НКВС у 1945 р. (за іншою інформацією – загинув у листопаді 1946 р.).

¹⁵ Мацьопа Ілля Григорович – “Стрілець”, “Хмара”, “Соловей” (1901, с. Сергії Путильського р-ну – 1992, м. Кисловодськ, Росія). Член ОУН (07.1941). Підрайонний ОУН у Путильському р-ні (07.1944–осінь 1944), командир боївки ОУН (осінь 1944–02.1945), кущовий ОУН у Путильському р-ні (1947–05.1948), провідник Путильського районного проводу ОУН (05.1948–05.1949). Захоплений у полон тяжко пораненим опергрупою Путильського РВ УМДБ 3 травня 1949 р. у лісі біля хут. Тесницька с. Сергії. 27 вересня 1949 р. Військовим трибуналом військ МВС Львівського округу засуджений на 25 років ІТЛ. Карався у таборах. Після звільнення проживав у м. Кисловодську. Помер.

¹⁶ Чев’юк Григорій – “Лісовий” (бл. 1920, с. Стебні Путильського р-ну – 1945, с. Стебні). Член ОУН. Підрайонний (після реорганізації – кущовий) ОУН у Путильському районі. Загинув у сутичці з військовими НКВС.

¹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 272, 292–294.

“Лебеда”¹⁸ було затримано двох оунівців: Георгія Кушнірика-“Кирила”¹⁹ та Дмитра Том’юка-“Верховинця”²⁰. “Черемшина” у розмові з ними повідомив, що вони будуть чекати прибуття обласного організаційно-мобілізаційного референта “Федора”, який проведе їх призначення до організаційної праці²¹.

НА ПОСАДІ ПОВІТОВОГО ПРОВІДНИКА

На жаль, не вдалося встановити точну дату призначення “Черемшини” провідником Вижицького (“гірського”) повітового проводу ОУН. Цілком ймовірно, це відбулося влітку 1944 р. Але сам він під час допиту слідчим (після захоплення органами МДБ) називає час призначення – жовтень 1945 р. Проте це не відповідає дійсності, зважаючи на те, що у огляді

¹⁸ Савчук Василь Іванович – “Лебідь” (1910, с. Дихтинець Путильського р-ну – 2.07.1952, біля с. Устеріки Жаб’ївського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (1943). Чотовий сотні “Ястреба” (10.1944-01.1945). Після розгрому Буковинського куреня УПА у січні-лютому 1945 р., перебрався на терен Коломийщини. Охоронець пропагандиста “Перебийноса” (1946–1949), охоронець кушового “Кучерявого” (1950–07.1952). Загинув у сутичці з агентурно-бойовою групою УМДБ Станіславської обл.

¹⁹ Кушнірик Георгій Онуфрійович – “Косар”, “Максим”, “Кирило”, “Ярема” (1916, с. Веренчанка Заставнівського р-ну – 11.11.1946, м. Чернівці). Студент архітектурної школи. Член ОУН (08.1941). Станичний ОУН у с. Веренчанка (01.1942–02.1943), підрайонний ОУН у Заставнівському р-ні (02.–04.1943). Забраний до румунської армії 20 квітня 1943 р. Заарештований румунськими жандармами 20 травня 1943 р. Після звільнення із в’язниці частинами Червоної армії 28 серпня 1944 р., повернувся на Буковину. Провідник Чернівецького повітового проводу ОУН, після реорганізації – провідник Заставнівського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (12.1944–09.1945). Захоплений у полон 18 листопада 1945 р. у криївці в рідному селі агентами-внутрішниками під виглядом СБ та переданий співробітникам УНКВС (дружина Катерина Васкан-“Софія” заарештована раніше). Військовим трибуналом військ МВС 10 серпня 1946 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

²⁰ Том’юк Дмитро Дмитрович – “Верховинець”, “Боярин”, “Сокіл” (31.12.1922, с. Мариничі Путильського р-ну). Член ОУН (1943). В’язень румунських тюрем. Після звільнення повернувся на Буковину. Вояк БУСА (08.1944), після розформування перейшов до УПА. Ройовий чоти “Берези” сотні “Криги” Буковинського куреня УПА (07.–11.1944), ройовий сотні “Борисенка” (11.1944–02.1945), комендант боївки СБ Вижищчини (11.1945–1947), кушовий ОУН у Вижицькому р-ні (1948–05.1951), провідник Путильського районного проводу ОУН (05.1951–09.1952). Захоплений у полон опергрупою відділу 2-Н УМДБ 7 вересня 1952 р., не був засуджений. Проживав у м. Чернівці.

²¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на нереабілітованих осіб). – Спр. 7434. – Арк. 16–17 (протокол допиту Кушнірика Г.).

організаційно-політичної роботи, складеного окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”²², вже у вересні 1944 р. “Черемшина” фігурує як повітовий провідник.

У липні 1944 р. у с. Долішній Шепіт Вижицького району “Черемшина” зустрівся з “Федором”, який познайомив його зі “Степаном”²³, що на той час виконував обов’язки обласного провідника ОУН Буковини. Під час розмови “Федір” повідомив про організацію відділів Української повстанської армії для боротьби за УССД. Через два тижні “Черемшина”, відповідно до попередньої домовленості, знову прибув на зустріч до “Степана” та “Федора”. Разом з провідниками перебувало близько 50 вояків УПА, яких переправлено на хутір Рошишний с. Усть-Путила Путильського району. Відповідальними за збір харчів та одягу “Черемшина” призначив підрайонних ОУН “Дуба” та “Гайворона”.

Внаслідок проведеної агітації по кількох селах Путильщини, організованої “Черемшиною”, до відділу відразу вступило 20 молодих добровольців. Загалом упродовж осені 1944 р. тільки з сіл Путильського району до лав УПА влилося близько 200 осіб²⁴.

Після проходження німецько-радянського фронту у вересні 1944 р, “Черемшина”, який втратив зв’язок із керівниками збройного підпілля Буковини “Степаном” та “Федором”, звернувся по

²² Савчак Василь Миколайович – “Блакитний”, “Сокіл”, “Арпад”, “Сталь”, “Старий”, “С-20”, “383/с” (1921, с. Ямниця Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 20.10.1950, біля с. Шешори Косівського р-ну Станіславської обл.). Закінчив народну школу та Станіславську гімназію. Член ОУН. Референт Юнацтва Станіславського обласного проводу ОУН, організаційний референт Станіславського окружного проводу ОУН (1940–1944), провідник Коломийського окружного проводу ОУН (весна 1944–02.1945), провідник Буковинського окружного проводу ОУН (03.1945–05.1950), організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН (07.–10.1950). Загинув у сутичці із опергрупою УМДБ Станіславської обл. на схилі г. Кормитура. Лицар Бронзового хреста заслуги (25.04.1945) та Срібного хреста заслуги (23.08.1948).

²³ Кіндзірський Мирослав Васильович – “Боевір”, “Степан” (17.09.1919, с. Чорний Потік Заставнівського р-ну – 29.12.1944, с. Васлівівці Садгирського р-ну). Закінчив ліцей, навчався на хімічному факультеті Чернівецького університету. Член ОУН (1937). Організаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (1941). Заарештований румунською Сигуранцією у січні 1942 р., втік з-під варті. Після проходження вишколу скерований на СУЗ. Референт пропаганди Одеського обласного проводу ОУН (осінь 1942–03.1944). Переведений на Буковину (08.1944). В. о. провідника Буковинського обласного проводу ОУН (09.–10.1944), організаційний референт цього проводу ОУН (10.–12.1944). Загинув у сутичці із військовими НКВС, похований у с. Чорний Потік.

²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 295–296.

допомогу до буковинця Володимира Тодорюка-“Тура”²⁵, який на той час обіймав посаду окружного референта пропаганди ОУН Коломийщини. З допомогою “Тура” у листопаді 1944 р. було організовано три сотні УПА (Олексі Додяка-“Криги”²⁶, Романа Дубика-“Боевіра”²⁷, Онуфрія Москалюка-“Яструба”²⁸), а

²⁵ Тодорук Володимир Істратійович – “Тур” (1910, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – 05.1945). Адвокат. Член ОУН (1930). В’язень румунських тюрем (1937). Учасник Південної похідної групи ОУН, секретар міської управи Миколаєва (1941). Прибув до Румунії, заарештований румунською Сигуранцою у м. Радівці та карався короткостроково у Бухарестській в’язниці (1942). Після звільнення, від переслідувань Сигуранци перебрався до Галичини. Референт пропаганди Коломийського окружного проводу ОУН (1944), в. о. провідника Буковинського обласного проводу ОУН після арешту Артемізії Галицької-“Мотрі” та загибелі Мирослава Кіндзірського-“Степана”, одночасно обласний організаційний референт (01.–02.1945), референт пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (03.–05.1945). Розстріляний СБ ОУН за перевищення повноважень.

²⁶ Додяк Олексій Семенович – “Ворон”, “Крига” (1913, с. Рівня Вижицького р-ну – 5.10.1945, м. Станіслав). Закінчив семирічну та агрономічну школи. Служив у румунському війську, сержант піхоти (1935–1936). Член ОУН (08.1941). Ройовий, заступник командира сотні похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (08.-11.1941). Вояк УДП у м. Києві, згодом інструктор (12.1941–02.1943). Через небезпеку арешту, перебрався на терен Галичини. Вступив до УНС (10.1943). Військовий референт Косівського повітового проводу ОУН (11.1943–07.1944). Переведений на Буковину у липні 1944 р. Командир 1-ї сотні (ім. полк. Д. Вітовського) Буковинського куреня УПА. Захоплений тяжкопораненим у полон під час бою із прикордонниками 33-го ПО НКВС 15 лютого 1945 р. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 17 липня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Станіславській в’язниці.

²⁷ Дубик Роман – “Боевір” (1922, м. Чернівці – 23.03.1945, біля с. Гринява Жаб’євського р-ну Станіславської обл.). Закінчив Чернівецьку гімназію, вчитель. Член ОУН (1942). Перебрався до Галичини. Закінчив підстаршинську школу УДП у м. Львові. Комендант УДП у м. Жаб’є. Перейшов до УПА (04.1944). Чотовий сотні Юліана Матвіїва-“Недобитого”, командир сотні (Коломийщина). Переведений на Буковину (11.1944). Командир сотні Буковинського куреня УПА (11.1944–03.1945). Загинув у бою з військовими НКВС.

²⁸ Москалюк Онуфрій Львович – “Ястреб” (1918, с. Чорногузи Вижицького р-ну – кінець 1980-х, м. Калгарі, Канада). Член ОУН (1938). Станичний ОУН у с. Чорногузи. Заарештований румунськими жандармами, але втік до Галичини (1942). В УНС з липня 1943 р. Кулеметник відділу “Різуна”, командир рою, згодом чоти сотні “Різуна”, командир сотні “Змії” куреня “Скажені” ТВ 22 “Чорний Ліс” (07.1943–08.1944). Переведений на Буковину (08.1944). Викладач партизанської тактики у підстаршинській школі УПА, командир сотні Буковинського куреня УПА (08.1944–04.1945). На початку квітня 1945 р. із залишками куреня пробився на Коломийщину та влився до складу куреня “Недобитого”. У травні 1945 р. перейшов на терен Румунії, де перебував до 1947 р. Перебрався на Захід. Проживав у м. Калгарі, Канада. Булавний УПА.

четверта (Олексія Рижка-“Борисенка”²⁹) перебувала у процесі формування. Буковинський курінь УПА очолив поручник Назарій Данилюк-“Перебийніс”³⁰, політвиховником призначено поручника Костянтина Павлюка-“Вихора”³¹.

Зважаючи на те, що курінь базувався у Вишницькому та Путильському районах, весь тягар зі забезпечення вояків одягом та продуктами харчування, ліг на плечі повітового провідника “Черемшини”³².

Із 20 листопада 1944 р. упродовж місяця відбувався бойово-пропагандистський рейд двох сотень куреня від Карпат до Дністра. У той час на Прикарпатті шаленів плямистий тиф. Після повернення у гори, хвороба серед стрільцтва поширилася так, що кількість хворих вояків сягала 70–80 %. Крім того, всю зиму 1944–1945 рр. у Буковинських Карпатах внутрішніми і прикордонними військами НКВС проводилися сильні облави.

²⁹ Рижко Олексій Георгійович – “Липа”, “Борисенко” (16.02.1911, с. Мілієве Вишницького р-ну – 13.08.1945, м. Чернівці). Закінчив семирічну школу. Служив у румунській армії (1933–1936). В УПА з квітня 1944 р. Вояк сотні Юліана Матвіїва-“Недобитого” на терені Галичини, перебував на підстаршинському вишколі (05.–10.1944). Переведений на Буковину (10.1944). Ройовий сотні Олексі Додяка-“Криги” (10.1944), чотовий сотні “Черника” (11.1944), командир сотні Буковинського куреня УПА (12.1944–02.1945). Захоплений у полон військовими НКВС 26 лютого 1945 р. під час бою поблизу смт Берегомет Вишницького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 7 червня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

³⁰ Данилюк Назарій Степанович – “Підкова”, “Перебийніс”, “Л-54”, “Д-45” (26.10.1910, с. Витилівка Кіцманського р-ну – 31.10.1951). Закінчив Чернівецьку гімназію та юридичний факультет Чернівецького університету. Адвокат. Член ОУН (1934). В’язень румунських тюрем (1938). Разом з дружиною Луцією перебралися до Німеччини (1940). Член Берлінського філіалу ОУН (1941). Викладач права у Львівській підстаршинській школі УДП (1942–03.1944). Командир сотні у Жаб’євському р-ні (Коломийщина). Переведений на Буковину (11.1944). Командир сотні, згодом Буковинського куреня УПА (11.1944–04.1945). Із рештками куреня перейшов на терен Галичини. Член Коломийського окружного проводу ОУН (1946–1951), референт пропаганди Коломийського окружного проводу ОУН (06.–10.1951). Загинув у сутичці з румунськими прикордонниками. Поручник УПА.

³¹ Павлюк Костянтин Миколайович – “Вихор” (1905, с. Черешенька Вишницького р-ну – 01.1945, с. Довгопілля Путильського р-ну). Засновник спортивного товариства “Кармелюк” у м. Кіцмань. Член ОУН. Ройовий, згодом чотовий похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Повернувся на Буковину. Політвиховник Буковинського куреня УПА (05.1944–01.1945). Помер від тифу. Поручник УПА.

³² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 271 зв.

Після тяжких боїв і значних втрат, рештки Буковинського куреня перейшли на Галичину³³.

Захворів на плямистий тиф і провідник “Черемшина”. Цілий місяць він лежав хворий на хуторі Обочі с. Усть-Путиля Путильського району, де за ним доглядали господар Михайло Фризюк та його дружина Катерина³⁴.

У лютому 1945 р. окружним провідником ОУН Буковини призначено Василя Савчака-“Сталя”, який, прибувши на територію Чернівецької області, 23 лютого провів нараду з керівним складом “гірського” повітового проводу: провідником “Черемшиною”, референтом СБ Олексієм Любомирським-“Берією”³⁵, референтом пропаганди Надією Пилип’юк-“Мариною”³⁶ та референтом УЧХ Марією Доменчук-“Чорною”³⁷. На нараді вирішено приступити до творення нової організаційної сітки, яка до того зазнала цілковитого розгрому через слабку конспірацію³⁸.

³³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 363 (огляд організаційно-політичної роботи, складений Василем Савчаком-“Сталем”).

³⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (аген. спр. № 179 “Кочующіє”). – Т. 3. – Арк. 215 (повідомлення агента “Вільха”).

³⁵ Любомирський Олексій – “Берія” (1919, смт Берегомет Вижицького р-ну – 17.03.1945, с. Яблуниця Путильського р-ну). Член ОУН. Працівник повітової референтури СБ, референт СБ Вижицького (“гірського”) повітового проводу ОУН (1944–03.1945). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УНКДБ Чернівецької обл.

³⁶ Пилип’юк Надія Василівна – “Марина” (1915, м. Хмельницький – 11.05.1945). Член ОУН. На Буковину прибула восени 1944 р. Референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН, референт пропаганди Вижицького надрайонного проводу (12.1944–05.1945). Заарештована тяжкопораненою співробітниками Вижицького РВ УНКДБ 10 травня 1945 р. біля с. Розтоки Вижицького р-ну, померла від ран.

³⁷ Доменчук-Петричук Марія Миколаївна – “Зірка”, “Чорна” (18.01.1917, с. Рівня Вижицького р-ну – ?). Член ОУН (07.1941). Учасниця похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Із м. Києва перебралася до Галичини (06.1942). Закінчила санітарний вишкіл (10.1943). Повернулася на Буковину (04.1944). Підрайонна УЧХ у Путильському р-ні (09.–10.1944), референт УЧХ Путильського районного проводу ОУН, референт УЧХ Вижицького надрайонного проводу ОУН (10.1944–05.1945). Заарештована співробітниками Вижицького РВ УНКДБ 30 травня 1945 р. у с. Яблуниця Путильського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС 25 липня 1945 р. засуджена на 10 років ІТЛ. Каралася у Кінгірському та Ітинському таборях. Після звільнення 7 лютого 1955 р., проживала у м. Спаськ Дальний Приморського краю (Росія).

³⁸ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19: Підпілля ОУН на Буковині, 1943–1951. Документи і матеріали. – Київ – Торонто, 2012. – С. 156–157.

ПІСЛЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ОУН

Взимку 1944–1945 рр. відбулася реорганізація структури ОУН: Буковинський обласний провід реорганізовано в Буковинську округу (№ 20) і включено до складу Карпатського краю. Повіти реорганізовано у надрайони, – Вижницький надрайон в організаційній структурі Буковинської округи отримав число № 3.

Округний провідник ОУН Буковини “Сталь”, врахувавши організаційну працю “Черемшини” на посаді повітового провідника (відновлення теренової сітки ОУН та добре налагоджене забезпечення всім необхідним вояків Буковинського куреня УПА), призначив його надрайонним провідником ОУН Вижниччини (надрайону № 3)³⁹.

Після другого приходу радянських “визволителів”, оперативники Путильського райвідділу УНКВС Чернівецької області проводили розшук керівників Вижницького повітового (згодом надрайонного) проводу ОУН, в т. ч. і провідника “Черемшини”, за агентурною справою № 108 “Варвари”. Шляхом шантажу і залякування каральним органам СРСР вдалося створити розгалужену агентурну сітку на гірському терені. На встановлення місцезнаходження “Черемшини” орієнтовано всю мережу резидентів, агентів й інформаторів Вижницького та Путильського РВ УНКВС і УНКДБ, зокрема це були – “Кузьма”, “Яков”, “Лена”, “Дуня”, “Светлана”, “Байда”, “Горіх”, “Буковий”, “37”, “Роман”, “Тома” та багато інших. Крім того, за переходами через р. Черемош, яка відділяла терен Буковини від Галичини, вела спостереження агентура Кутського та Косівського РВ УНКВС/УНКДБ Станіславської області⁴⁰.

Трохи згодом, восени 1947 р., для розробки зв’язків Вижницького надрайону ОУН, оперативниками Путильського РВ УМДБ був завербований агент, якому присвоєно оперативний псевдонім “Кричун”⁴¹.

³⁹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (аген. спр. № 179 “Кочующіє”). – Т. 1. – Арк. 21 (повідомлення агента “Огонь”).

⁴⁰ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 10. – Арк. 60 (дело учета хода ликвидации антисоветских организаций по Черновицкой области); ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 74 (план агентурно-оперативных мероприятий по агентурному делу УМГБ “Змовники” на октябрь-декабрь 1946 года).

⁴¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 33. – Т. 1. – Арк. 24 (характерные вербовки агентуры).

Оперативники відділу ББ УНКВС Чернівецької області, як великі майстри провокацій, упродовж 1945 р. провели дві агентурні комбінації із використанням захопленого обласного військового референта “Федора” для компрометації провідника “Черемшини”. Суть їх полягала у тому, щоб керівництво окружного проводу ОУН Буковини запідозрило його у співпраці з органами НКВС і дало доручення СБ ОУН переслухати та ліквідувати.

Одна із записок, переданих “Черемшині” через захоплених та завербованих енкаведистами зв’язкових, мала такий зміст:

“Друже “Черемшина”!

Вашу штафетку одержав, тільки чомусь запізно. З усім я згідний. Думаю, що і для Вас ясно, як себе повести подальше. Отже від тепер будете так діяти, як я Вам дав інструкції. Коли Ви рішили покинути політичну лінію ОУН, то треба бути послідовним і слово своє подержати.

Не бійтеся нічого, життя Вам гарантую.

Героям Слава!

“Хведір”⁴²

Однак ні тривалі облави із залученням великої кількості внутрішніх та прикордонних військ, ні використання розгалуженої агентурної мережі не дали бажаних результатів керівництву обласного управління НКВС. Тому для ліквідації “Черемшини”, а також керівного складу Буковинського окружного проводу ОУН, було прийнято рішення використати агентів-внутрішників⁴³ з числа нестійких підпільників⁴⁴.

Так, 17 липня 1945 р. до органів НКВС вийшли з повинною колишній чотовий 1-ї сотні Буковинського куреня УПА Микола

⁴² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (аген. спр. № 179 “Кочующіє”). – Т. 1. – Арк. 20 (повідомлення ст. о/у відділу ББ УНКВС ст. л-та Трифонова).

⁴³ Агент-внутрішник – член ОУН, захоплений у полон органами НКВС/МДБ чи вийшов з повинною, який погодився на співпрацю з ворогом та був повернутий до підпілля для ведення агентурної роботи та ліквідації провідних кадрів.

⁴⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 140 (агентурно-оперативные и войсковые действия, проводившиеся управлениями внутренних дел и госбезопасности).

Труфин-“Наливайко”⁴⁵ та референт СБ Путильського районного проводу ОУН Петро Денис-“Задорожний”⁴⁶. Вони передали записку із проханням про легалізацію до оперуповноваженого Вижницького РВ УНКВС лейтенанта Куконіна через колишнього вояка УПА Олексія Труфина⁴⁷. Зустріч відбулася у лісовому масиві біля с. Іспас Вижницького району. Разом із Куконінім прибув і начальник Вижницького РВ УНКВС капітан Казаков. Після співбесіди “Наливайка” та “Задорожного” завербовано як агентів-внутрішників під псевдонімами “Огонь” та “Орел” і повернуто до підпілля із завданням знищити “Черемшину”, “Меча”⁴⁸, “Куницю”⁴⁹ та інших.

⁴⁵ Труфин Микола Михайлович – “Наливайко” (1919, с. Іспас Вижницького р-ну – 18.06.1991, с. Іспас). Член ОУН з 1940 р. Служив у румунській армії (1942-1943). Повернувся на Буковину. Перебрався на терен Галичини. Військовий інструктор УНС на Косівщині (1943). Переведений на Буковину (03.1944). Командир 1-ї чоти 1-ї сотні Буковинського куреня УПА. Вийшов з повинною (17.07.1945), погодився на співпрацю з ворогом (агент-бойовик “Огонь”), брав активну участь у знищенні підпільного руху на Буковині. Помер.

⁴⁶ Денис Петро Іванович – “Задорожний” (1920, с. Іспас Вижницького р-ну – 3.12.1945, біля с. Розтоки Вижницького р-ну). Служив у румунській армії. Вояк УДП на Коломийщині (1943). Член ОУН, в СБ з 1943 р. Слідчий СБ Вижницького надрайонного проводу ОУН, референт СБ Путильського районного проводу (1944–07.1945). Вийшов з повинною (17.07.1945). Погодився на співпрацю з ворогом та повернутий у підпілля як агент-внутрішник “Орел”. Заарештований окружним референтом СБ Буковини Мирославом Сулятицьким-“Кривоносом” 2 грудня 1945 р., убитий при спробі втечі.

⁴⁷ Труфин Олексій Миколайович – “Олень” (бл. 1920, с. Іспас Вижницького р-ну – ?). Вояк Буковинського куреня УПА (1944). Вийшов з повинною на початку 1945 р. Не був засуджений. Проживав у с. Іспас. Помер.

⁴⁸ Гулей Іван Савович – “Меч”, “Крига”, “Кармелюк” (1910, с. Виженка Вижницького р-ну – 12.09.1949, хут. Сухий смт Берегомет Вижницького р-ну). Член ОУН (1941). Станичний ОУН с. Виженки, кушовий ОУН у Вижницькому р-ні, комендант боївки СБ (1944–1948), референт СБ Вижницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН (07.–09.1949). Загинув, натрапивши на засідку опергрупи відділу 2-Н УМДБ.

⁴⁹ Ткачук Юрій Савович – “Тарас”, “Куниця” (1916, с. Розтоки Путильського р-ну – 2001, смт Берегомет Вижницького р-ну). Служив у румунській армії. Член ОУН (1941). Заступник станичного, станичний ОУН с. Розтоки (1944), кушовий ОУН у Вижницькому р-ні (1945–1946), провідник Вижницького районного проводу ОУН (1947–05.1949). Захоплений у полон тяжкопораненим опергрупою відділу 2-Н УМДБ 19 травня 1949 р. на хут. Закінь с. Підзахаричі Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ МВС Львівського округу 20 листопада 1949 р. засуджений на 25 років ІТЛ. Карався в особливій в’язниці МВС СРСР та Воркутинських таборах. Звільнений у 1963 р. Проживав у смт Берегомет Вижницького р-ну. Помер. Лицар Бронзового хреста бойової заслуги (1.11.1947).

Повернувшись до підпілля, агенти зустрілися з окружним організаційним референтом “Петренком”⁵⁰ (окружний провідник “Сталь” перебував у справах на Галичині), який відразу дав доручення зв’язатися з надрайонним “Черемшиною”, а потім повернутися до окружного проводу для отримання нових призначень. По дорозі до “Черемшини” агенти зайшли до с. Іспас Вижницького району, де зустрілися із заступником начальника обласного УНКВС підполковником Біленком, якому доповіли про ситуацію та отримане доручення. Біленко дав завдання йти на зустріч і встановити чисельність боївки “Черемшини”. Опісля “Огонь” та “Орел” вирушили на хутір Бісків с. Мариничі Вижницького (тепер Путильського) району, але там його не застали. Агенти залишили повідомлення, що будуть чекати на “Черемшину” на постої кущового ОУН у Вижницькому районі “Куниці”.

29 серпня 1945 р. на Буковину із Галичини повернувся провідник “Сталь” та прибув на постій підпільників до лісу Куриків у Вижницькому районі, де перебував також і “Задорожний”. “Сталь” хотів відходити в організаційних справах, але йому повідомили, що завтра повинен прибути надрайонний провідник “Черемшина”, і він залишився на постої, очікуючи на нього. Наступного дня прибув “Черемшина” із боївкою у складі 9-ти підпільників. Після співбесіди з провідником “Сталем” та отриманих доручень “Черемшина” зі своїми охоронцями залишили постій окружного проводу⁵¹.

На початку жовтня 1945 р. надрайонним референтом пропаганди ОУН Вижниччини була призначена Степанія Понич-

⁵⁰ Домчук Олексій Тодорович – “Старий”, “Сокіл”, “Голуб”, “Петренко”, “Назар” (18.01.1913, с. Товтри Заставнівського р-ну – 14.11.1945, с. Товтри). Закінчив Чернівецьку гімназію, навчався у Чернівецькому університеті. Вчитель. Служив у румунській армії. Член ОУН (1939). Командир сотні, заступник командира похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Після переходу до ОУН(р) його скеровано у Тернопільську область. Організаційно-мобілізаційний референт Чортківського окружного проводу ОУН (осінь 1943–11.1944). Переведений на Буковину (12.1944). Організаційно-мобілізаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (12.1944–02.1945), після реорганізації – організаційний референт Буковинського окружного проводу ОУН (03.–08.1945), провідник Заставнівського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (09.–11.1945). Загинув у сутичці із опергрупою Заставнівського РВ УНКДБ.

⁵¹ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19: Підпілля ОУН на Буковині, 1943–1951. Документи і матеріали. – Київ – Торонто, 2012. – С. 551–556.

“Марина”⁵². Коли вона прибула на терен Вижницького району, її зустрів “Задорожний” та запискою доповів про це заступнику начальника обласного УНКВС підполковнику Біленку. “Марина” вимагала від “Задорожного” терміново доправити її до провідника “Черемшини”. Але по дорозі агенти-внутрішники завели “Марину” на одну із засідок, влаштовану військовими 240 батальйону ВВ НКВС у с. Багна Вижницького району, де її захоплено живою та доправлено до м. Вижниці⁵³.

У листопаді 1945 р. на терен “гірського” надрайону прибув окружний референт СБ Буковини Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”⁵⁴ і дав доручення підпільникам активізувати організаційну працю.

2 грудня 1945 р. “Задорожний”-“Орел” із своєю боївкою прибув на постій, де знаходився окружний есбіст “Кривоніс”. Один з бойовиків “Задорожного” повідомив про зраду.

⁵² Понич Степанія Ільківна – “Одарка”, “Оксана”, “Гриць”, “Марина” (1920, с. Зеленів Кіцманського р-ну – 21.02.2007, с. Мамаївці Кіцманського р-ну). Закінчила народну школу (1934). Член ОУН (1941). Учасниця похідного куреня П. Войновського (1941). Повернулася на Буковину восени 1942 р. Зв’язкова Буковинського обласного проводу ОУН із Проводом ОУН (1942), референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН (03.-04.1943). Заарештована румунськими жандармами у квітні 1943 р. разом із обласним провідником ОУН Буковини Дмитром Гирюком-“Орлом”. Військовим трибуналом 1 травня 1943 р. засуджена на 13 років ув’язнення. Каралася у Чернівецькій в’язниці, звільнена 25 березня 1944 р. Референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН (03-10.1944), провідник Чернівецького повітового проводу ОУН (11.1944), референт пропаганди Вижницького надрайонного проводу ОУН (10.1945). Заарештована чекістсько-військовою групою 26 жовтня 1945 р. у с. Багна Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 1 лютого 1946 р. засуджена на 10 років ІТЛ. Каралася у Магаданських таборах. Після відбуття покарання та висилки звільнена 29 квітня 1956 р. Проживала у с. Мамаївці. Померла.

⁵³ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (аген. спр. № 179 “Кочующіє”). – Т. 1. – Арк. 22–23 (повідомлення агента “Орел”).

⁵⁴ Сулятицький Мирослав Володимирович – “Кривоніс”, “Спартак”, “Петро” (1921, с. Середній Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 11.01.1948, с. Митків Заставнівського р-ну). Закінчив Коломийську гімназію. Закінчив курси при крайовій референтурі СБ ОУН Карпатського краю. Районний референт, згодом – повітовий референт СБ у Коломийській окрузі ОУН. Переведений на Буковину (09.1945). Референт СБ Буковинського окружного проводу ОУН (09.1945–01.1948). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ. Лицар Срібного хреста заслуги (12.06.1948) та Бронзового хреста бойової заслуги (1.11.1947). Хорунжий СБ (11.01.1948).

“Задорожного” схопили, і сам “Кривоніс” проводив допит, під час якого той зізнався, що завербований НКВС як агент-внутрішник, та розповів про отримані завдання. Тієї ж ночі “Задорожний” зумів самотійно розв’язатися і спробував утекти, але його помітив і вбив вартовий⁵⁵.

На жаль, інший агент-внутрішник “Наливайко”-“Огонь”, який у той час перебував на іншому терені, уникнув покарання революційного суду. Коли керівництву обласного управління НКВС стало відомо про ліквідацію “Задорожного”, цінного агента-внутрішника “Огня” було переведено до категорії агентів-бойовиків⁵⁶.

Головне вістря революційно-визвольної боротьби було спрямоване проти сільських активістів (голів та секретарів сільських рад, ініціаторів організування колгоспів), дільничих НКВС, агентів, а особливо проти бійців винищувальних батальйонів.

У кожному селі на терені Вижницького надрайону, як і по всіх селах Буковини і в цілому по Західній Україні, були організовані станиці ІБ (“істребітельних” батальйонів). “Істребітелі” здебільшого мали на озброєнні німецькі карабіни та радянські гвинтівки з малою кількістю набоїв, рідше автомати та ручні кулемети. Їх кількість залежала в основному від кількості населення даного села та його настроїв, а також від активності підпільників на цьому терені. У селах Вижницького і Путильського районів станиці ІБ начисляли в середньому 10-25 осіб. Число “істребітелів” постійно змінювалося. Наприклад, навесні 1945 р. у рідному селі “Черемшини” Дихтинець станиця ІБ налічувала 50 осіб.

Відповідно до вказівок керівництва окружного проводу ОУН, для поповнення запасів зброї та боєприпасів підпільники здійснювали напади на станиці “істребітельних” батальйонів та обеззброювали радянських активістів. Частину захопленої зброї складували у бункерах та схованках на випадок поломки чи втрати, а також для озброєння підпільників-новиків⁵⁷.

⁵⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 140–141 (агентурно-оперативные и войсковые действия, проводившиеся управлениями внутренних дел и госбезопасности).

⁵⁶ Агент-бойовик – член ОУН, захоплений у полон органами НКВС/МДБ чи вийшов з повинною, який погодився на співпрацю з ворогом і активно використовувався для знищення підпільного руху; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 162.

⁵⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 268–270.

Нижче подано неповний реєстр нападів підпільників ОУН на станиці ІБ у Вижницькому та Путильському районах (кінець 1945-1946 рр.):

7 листопада 1945 р. у с. Підзахаричі Вижницького району підпільники напали на станицю “істребків”. Внаслідок обстрілу будинку станиці “істребітелі” розбіглися, кинувши зброю.

17 квітня 1946 р. о 24.00. група підпільників на чолі із “Черемшиною” здійснили напад на станицю ІБ у с. Мариничі Вижницького району, де знищили колишнього “істребітеля” Мольницького та реквізували речі у магазині сільпо⁵⁸.

У травні 1946 р., за завданням окружного провідника “Стала”, “Черемшина” разом із 8-ма підпільниками здійснили напад на станицю ІБ у с. Черешенька Вижницького району. Під час перестрілки поранили одного “істребітеля”, який вчинив збройний опір⁵⁹.

28 травня 1946 р. група на чолі з “Черемшиною” напала на винищувальний батальйон у с. Усть-Путила Путильського району; під час збройної сутички підпільники поранили дільничого Ляшенка.

Ось як про цю подію подано у звіті окружного проводу ОУН Буковини за травень 1946 р.:

“28.5.[19]46 в с. Усте-Путилів наша група зробила напад на станицю істребітелів. Під час нападу поранено двох істребітелів і начальника істребітельного баталіону. Крім цього, важко поранено участкового уповноваженого Ляшенка (чергою з скоростріла відтято ногу). Він лежав до год. дня у безнадійному стані. Був відправлений до лікарні. Здобуто 4 кріси, 4 диски до ППШ, 30 руських набоїв, автомат[ичну] СВТ і далековид. Сільраду здемольовано”⁶⁰.

Проводячи подальшу роботу з ліквідації “істребітельних” батальйонів, на початку червня 1946 р. “Черемшина” на чолі групи з 10-ти підпільників здійснили напад на станицю ІБ у с. Усть-Путила Путильського району. Під час збройної сутички поранили начальника ІБ, а інші бійці-“винищувачі” розбіглися⁶¹.

⁵⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 82. – Арк. 193 зв. (звіт окружного проводу ОУН Буковини за листопад 1945 р.); Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 7 а. – Арк. 63 зв. (информационная сводка № 5783).

⁵⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 272 зв.

⁶⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 82. – Арк. 205 зв. (звіт окружного проводу за травень 1946 р.).

⁶¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 311.

У серпні 1946 р. “Черемшина”, за участю надрайонного референта СБ “Залізняка”, завербували заступника командира групи “істребительного” батальйону в с. Дихтинець Костянтина Скрепчука⁶², який до 1950 р. повідомляв підпільників про отримані від оперативників Путильського РВ УМДБ завдання.

Перед нападом на ІБ, ввечері 25 серпня 1946 р. Скрепчук повідомив “Черемшину”, що у селі немає солдатів внутрішніх військ та розповів, як краще підійти до будинку станиці. “Черемшина” наказав Скрепчуку, щоб той ішов додому. Із настанням темноти “Черемшина” та “Залізняка” у супроводі 10-ти підпільників здійснили напад на станицю “істребків”. Ножем зняли вартового біля сільради. Під час збройної сутички знищили командира групи, дільничого міліції Івана Колпакова, який п’яний спав і схопився за зброю, та “істребка” Миколу Фокшека (інші повтікали). Підпільники забрали три автомати, одну “десятизарядку” і револьвер “Наган” та залишили село, розуміючи, що скоро прибуде опергрупа Путильського РВ⁶³.

Зважаючи на те, що приховати факт нападу оунівців на станицю ІБ було неможливо (через смерть дільничого), начальник управління МДБ Чернівецької області полковник Решетов змушений був надіслати до МДБ УРСР спецповідомлення № 25/3-4718 від 10.09.1946 р. про цю надзвичайну подію. Правда, у цьому повідомленні керівник обласного УМДБ вказав, що число “нападників” перевищувало 30 осіб, а також те, що оперативна група під час переслідування не змогла наздогнати “бандгрупу”⁶⁴.

У грудні 1946 р., згідно вказівки окружного референта пропаганди ОУН Буковини “Бакуна”⁶⁵, “Черемшина”,

⁶² Скрепчук Костянтин Максимович (1893, с. Дихтинець Путильського р-ну – 1990-ті, Казахстан). Заступник начальника станиці винищувального батальйону с. Дихтинець Путильського р-ну. Заарештований співробітниками Путильського РВ УМДБ за допомогу підпіллію та засуджений на 25 років ІТЛ. Після відбуття покарання проживав у Казахстані. Помер.

⁶³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 312–313.

⁶⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 9 а. – Арк. 295–296 (спецповідомлення до МДБ УРСР).

⁶⁵ Мензак Іван Миколайович – “Соловій”, “Бакун”, “Кобзар” (15.07.1912, с. Банилів Вижицького р-ну – 31.05.1949, біля с. Шубранець Садгірського р-ну). Закінчив Чернівецьку гімназію. Вчитель, директор школи у с. Бережниця. Служив у румунській армії. Член ОУН (1940). Заарештований румунськими жандармами у 1943 р. та засуджений на 25 років каторги, карався в Ясській в’язниці. Після захоплення Ясс Червоною армією повернувся на Буковину. Провідник Вашковецького районного проводу ОУН (08–11.1945), референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (11.1945–10.1946, осінь 1947–05.1949), одночасно в. о. провідника Заставнівського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (04.1947–05.1949). Підступно вбитий агентом-бойовиком “Осторожним” на пункті зв’язку.

“Дорошенко”⁶⁶ та 8 підпільників у с. Розтоки Вижницького (тепер Путильського) району здійснили напад на сільраду та знищили місцевих активістів: начальника пошти та одного “істребка”⁶⁷.

Особливо деморалізуюче вплинув на “істребків” рейд сотні УПА “Сурма” (ТВ 21 “Гуцульщина”) під командою поручника Юрія Долішняка-“Білого”⁶⁸, яка рейдувала причеремоськими селами Буковини з 20 жовтня по 10 листопада 1945 р. і розігнала станиці “істребітельних” батальйонів у декількох селах. У багатьох інших селах, неохоплених рейдом, “істребки” складали зброю і відмовлялися далі служити в ІБ⁶⁹.

Наприкінці жовтня 1946 р. “Черемшина” отримав доручення від провідника “Сталя” підібрати надійних людей, які могли б переправити двох кур’єрів Буковинського окружного проводу ОУН через радянсько-румунський кордон для встановлення контакту з Бухарестським центром ОУН, а також з румунським антикомуністичним підпіллям.

“Черемшина” у супроводі Дмитра Том’юка-“Сокола” та одного охоронця привели кур’єрів Олександра Федірчика-“Тараса”⁷⁰

⁶⁶ Нічай Михайло Миколайович – “Лис”, “Дорошенко” (1916, с. Розтоки Путильського р-ну – 21.05.1951, хут. Сірук с. Розтоки). Служив у румунській армії. Член ОУН (кінець 1930-х). Охоронець референта СБ Олексія Любомирського-“Берії” (1944–03.1945), кушовий ОУН у Вижницькому районі (1945–1950), провідник Вижницького районного проводу ОУН, одночасно референт СБ Вижницького району (05.1950–05.1951). Загинув, підірвавшись на міні біля бункера, закладеній опергрупою відділу 2-Н УМДБ. Лицар Бронзового хреста бойової заслуги (1.11.1947).

⁶⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 313.

⁶⁸ Долішняк Юрій Миколайович – “Білий” (26.04.1916, смт Яблунів Косівського р-ну – 1.05.1948, біля с. Микитинці Косівського р-ну). Член ОУН (1938). Кавалерист польського війська. Закінчив підстаршинську школу УДП у м. Львові, комендант УДП с. Космач. В УНС з 1943 р. Чотовий сотні “Скуби” (1944), командир сотні “Сурма” ТВ 21 “Гуцульщина” (1945–1946). Субреферент СБ Коломийського надрайонного проводу ОУН (1947–05.1948). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою у Камеральному лісі.

⁶⁹ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 38, 162.

⁷⁰ Федірчик Олександр Васильович – “Тарас” (13.03.1920, с. Кисилів Кіцманського р-ну – 12.1946, Румунія). Член ОУН (1942). В’язень румунських тюрем (1943–1944). Повернувся на Буковину. Кушовий ОУН у Кіцманському р-ні, провідник Кіцманського районного проводу ОУН (03.1945–03.1946), кур’єр Буковинського окружного проводу ОУН (03.–12.1946). Загинув у сутичці з румунськими прикордонниками.

та Івана Поленчука⁷¹ до с. Долішній Шепіт Вижницького району. У цьому селі “Сокіл” мав добре знайомих Василя і Максима Антофіїв, які переводили людей через радянсько-румунський кордон ще за першої “совєтської” окупації краю (червень 1940 р. – червень 1941 р.). Вони погодилися переправити кур’єрів через кордон. Увечері група перейшла до с. Руська Путильського району, де планувалося здійснити перехід. “Черемшина” з “Тарасом” обумовили зустріч на весну 1947 р. Кур’єрів повели в напрямку кордону, а “Черемшина” з “Соколом” і охоронцем повернулися на постій “Сталє”, де доповіли про результати виконання отриманого доручення⁷².

“Сталє”, який тільки недавно повернувся з Галичини, прибув із Василем Духовичем-“Степаном”⁷³, якого представив підпільникам як окружного референта пропаганди ОУН Буковини та змінив його псевдо на “Сувенір”.

Зиму 1946-1947 рр. у горах Вижницького району в збудованих колибах зимували не тільки керівники і їх охоронці з окруж-

⁷¹ Поленчук Іван Петрович (1923, смт Усть-Путила Путильського р-ну – 12.1946, Румунія). Вояк сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА (06.1944-02.1945). Після розформування куреня, вийшов з повинною (03.1945). Заарештований 23 березня 1946 р., але втік з-під варти. Кур’єр Буковинського окружного проводу ОУН (1946). Загинув у сутичці з румунськими прикордонниками (за іншими даними – після повернення довгий час переховувався від підпільників у гірських присілках Путильського р-ну).

⁷² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 179–184.

⁷³ Духович Василь Семенович – “Синиця”, “Грім”, “Звенислав”, “Степан”, “Сувенір” (28.01.1923, с. Крилос Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 16.04.1979, смт Першотравневе Дніпропетровської обл.). Закінчив семирічну школу (1938), навчався у Станіславській торгівельній гімназії та заочно в Українській господарській академії у м. Подєбрадах (Чехословаччина). Ревізор-інструктор повітового кооперативного союзу. Член ОУН (07.1941). Заступник провідника Галицького районного проводу ОУН (09.1941–01.1942), референт Юнацтва Галицького повітового проводу ОУН (01.–10.1942), референт Юнацтва Станіславівського повітового проводу ОУН (10.1942–02.1943), заступник референта Юнацтва Станіславівського окружного проводу ОУН (02.–05.1943), референт Юнацтва цього проводу (05.–12.1943), заступник організаційного референта Калуського окружного проводу ОУН, організаційний референт цього проводу (1944), організаційний референт Станіславівського окружного проводу ОУН (01.1945–09.1946). Переведений на Буковину (10.1946). Референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (11.1946–06.1947). Захоплений у полон співробітниками УМДБ 1 липня 1947 р. у лісі біля с. Спаська Чернівецького р-ну. Військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. 30 жовтня 1947 р. засуджений на 25 років ІТЛ. Карався в таборах Степлагу (Казахстан). Після звільнення з таборів 29 грудня 1960 р. проживав у смт Першотравневе Дніпропетровської обл. Помер.

ного проводу та Вижницького надрайону, але також з Чернівецького та деякі підпільники із Заставнівського надрайонів ОУН⁷⁴.

Після зимівлі “Сталь” дав доручення окружному пропагандисту “Сувеніру” та “Черемшині” піти у Путильський район до радянсько-румунського кордону та взнати про внутрішнє становище у сусідній державі, а також встановити долю кур’єрів, яких було послано до Румунії. Вони вияснили, яка ситуація в Румунії і можливе місце переходу кордону, а також те, що біля кордону прикордонні війська мають розгалужену агентурну сітку. Після виконання завдання прийшли на постій “Сталя” біля с-ща Берегомет Вижницького району, де доповіли про здійснену роботу⁷⁵.

12 травня 1947 р. “Черемшина” знову прибув на терен Путильського району у с. Сергії, де в будинку Василя Маковійчука зустрівся з кушовим “Хмарою”, якому дав деякі доручення з організаційної праці⁷⁶.

У серпні 1947 р. до надрайонного провідника “Черемшини” прибуло близько 20-ти вояків сотні “Дністер” (ТВ 21 “Гуцульщина”) під командою поручника Михайла Юрцуняка-“Юрка”⁷⁷, яких, після розформування відділів УПА, провідники Карпатського крайового проводу ОУН спрямували для підсилення збройного підпілля Буковини⁷⁸.

Щоб показати місцевому населенню, що революційно-визвольна боротьба на терені Чернівецької області продовжується, згідно вказівки окружного провідника “Сталя” відразу був здійснений напад на станицю ІБ у с. Черешенька Вижниць-

⁷⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на нереабілітованих осіб). – Спр. 1445. – Арк. 48, 128 зв. (протокол допиту Духовича В.).

⁷⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 1445. – Арк. 129.

⁷⁶ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 2133. – Арк. 102 зв. (протокол допиту Мацаопи І.).

⁷⁷ Юрцуняк Михайло Дмитрович – “Юрко”, “238” (1919, с. Підпечери Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 30.12.1947). Член ОУН. Мобілізований до Червоної армії, потрапив до німецького полону. Після втечі вступив до УНС (1943). Чотовий куреня УНС “Чорні чорти”. Із чотою перейшов до Чорного лісу (11.1943). Чотовий сотні “Месники” групи “Чорний ліс” (1944). Переведений на Коломийщину (поч. 1945). Командир сотень “Березівська” та “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина” (1945–07.1947). Після проходження вишколу СБ переведений на Буковину (08.1947). Референт СБ у Заставнівському надрайоні ОУН. Тяжко поранений під час сутички з оперативною відділу 2-Н УМДБ, помер від ран. Поручник УПА.

⁷⁸ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 315.

кого району. У будинку станиці знаходилося п'ятеро “істребків”, які після перших пострілів склали зброю (за нечинення опору і передачу зброї підпільникам кожному з них загрожував термін до 25 років ув'язнення з конфіскацією майна)⁷⁹.

У серпні 1947 р. кущовий “Дорошенко” разом з групою вояків-галичан розігнали станицю “істребітелів” у с. Лопушна Вижницького району. Група “істребітелів” знаходилася на дорозі, недалеко від будинку станиці. Підпільники відкрили по них автоматно-рушничний вогонь. Від перших пострілів “істребітелі” розбіглися у різні боки, навіть не вчинивши збройного опору.

Наприкінці серпня т. р. велика група підпільників (близько 16-17 чол.) на чолі з “Черемшиною” здійснили напад на станицю “істребітелів” у с. Дихтинець, але були помічені вартовим. Під час перестрілки сюди прибуло кілька автомашин, і підпільники, думаючи, що вислужникам наспіла допомога, змушені були відступити⁸⁰.

На терені Вижницького надрайону “Черемшина” створив декілька обумовлених пунктів зв'язку для зустрічі з керівниками окружного проводу та підлеглими йому підпільниками.

Один із його пунктів зв'язку знаходився на хуторі Сірук с. Розтоки Вижницького району, у господарстві Івана Матіоса (заарештований оперативниками відділу 2-Н УМДБ 28 січня 1948 р.)⁸¹.

Добре функціонувала сітка цивільних зв'язкових (в основному це були дівчата), які переносили підпільні записки-“штафети” між різними структурними ланками Вижницького надрайонного проводу ОУН.

Однією такою зв'язковою була колишня розвідниця “Черемшини” Євдокія Семака⁸², яка, легалізуючись, проживала у с. Виженка Вижницького району та працювала табельником лісоділянки Чернівецької лісозаготівельної контори. Агенту Вижницького РВ УМДБ “Зірка” вдалося встановити інформацію про зв'язок Є. Семаки з підпіллям та повідомити про це свого

⁷⁹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 120 зв. (протокол допиту Кирничного Г.).

⁸⁰ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 42–44.

⁸¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 103–103 зв.

⁸² Семака Євдокія Танасіївна – “Одарка” (1925, с. Виженка Вижницького р-ну – ?). Член ОУН. Розвідниця повітового провідника “Черемшини” (осінь 1944-01.1945). Легалізувалася. Працювала табельщиком лісоділянки с. Виженка. Виконувала функції цивільної зв'язкової між “Черемшиною” і “Мечем” (1945-1949). Заарештована співробітниками Вижницького РВ УМДБ у грудні 1949 р. Подальша доля невідома.

оперативника (один раз на місяць оперативник, який завербував агента, обов'язково мав з ним зустрітись, а у невідкладних випадках і частіше). Зв'язкову заарештовано у грудні 1949 р.⁸³

Іншим цивільним зв'язковим був мешканець с. Петраші Вишницького (тепер Путильського) району Михайло Том'юк⁸⁴, якого заарештували оперативники Путильського РВ УМДБ 18 травня 1947 р.⁸⁵

Особливо важливу функцію виконував односельчанин "Черемшини" Михайло Співак-"Штудер"⁸⁶, який проживав легально, і через якого проходила зв'язкова лінія від Вишницького надрайонного проводу ОУН до окружного провідника "Сталя". Після арешту М. Співака 5 червня 1947 р. керівництво обласного управління МДБ покладало великі надії на швидке захоплення "Сталя" та "Черемшини", але досягнути успіху їм не вдалося⁸⁷.

У кожному селі Вишницького та Путильського районів "Черемшина" мав власну сітку інформаторів та розвідників, які повідомляли про наявність внутрішніх військ і оперативних груп МДБ та забезпечували підпільників продуктами харчування.

Функції розвідників виконували: у с. Виженка Вишницького району – Петро Клим⁸⁸; у с. Мариничі Вишницького району – Василь Заремба-"Скорий"⁸⁹; у с. Тораки Путильського

⁸³ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 56. – Арк. 325–326 (докладная записка начальника Вишницького РО МГБ майора Дедушенко № 19/1593 от 20.12.1949).

⁸⁴ Том'юк Михайло Танасійович (1924, с. Петраші Путильського р-ну – ?). Проживав легально. Зв'язковий надрайонного провідника "Черемшини". Заарештований оперативниками Путильського РВ УМДБ 18 травня 1947 р. Засуджений. Карався у Воркутинських таборах. Подальша доля невідома.

⁸⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 155.

⁸⁶ Співак Михайло Петрович – "Штудер" (1910, с. Дихтинці Путильського р-ну – ?). Член ОУН (кін. 1930-х). Вояк Буковинського куреня УПА. Після розформування куреня, вийшов з повинної. Проживав легально. Зв'язковий надрайонного провідника "Черемшини" до окружного провідника "Сталя". Заарештований опергрупою Путильського РВ УМДБ 5 червня 1947 р. Засуджений на 10 років ІТЛ. Карався у Красноярських таборах. Після звільнення 4 липня 1954 р. проживав у смт Усть-Путиля. Дожив до часів Незалежності. Помер.

⁸⁷ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 17. – Арк. 279 зв. (оперативная сводка № 158 отдела 2-Н УМГБ ЧО).

⁸⁸ Клим Петро Михайлович (1923, с. Виженка Вишницького р-ну – ?). Член ОУН (1944). Перебував на нелегальному становищі. Легалізувався у 1945 р. Розвідник надрайонного провідника "Черемшини". Заарештований опергрупою Вишницького РВ УМДБ 17 червня 1947 р. Подальша доля невідома.

⁸⁹ Заремба Василь Теофілович – "Скорий" (1921, с. Мариничі Путильського р-ну – ?). Розвідник надрайонного провідника "Черемшини". Заарештований опергрупою Вишницького РВ УМДБ 24 вересня 1947 р. Подальша доля невідома.

району – колишні вояки УПА, які після виходу з повинною служили в “істребітельному” батальйоні: Василь Ліцкан-“Дубок”⁹⁰ та Михайло Ліцкан-“Ластівка”⁹¹; у с. Усть-Путила Путильського району – Ілля Кермач та Дмитро Яковійчук (обоє заарештовані 5 червня 1947 р.) та багато інших⁹².

Ремонтом повстанської зброї, яка вийшла з ладу, займалися односельчани “Черемшини” Іван Торак та Іван Фокшек, які проживали легально. Проте обоє були виявлені та заарештовані оперативниками Путильського РВ УМДБ 2 серпня 1947 р.⁹³

Прибулих з Коломийщини вояків сотні “Дністер”, окружний провід ОУН Буковини розподілив між трьома надрайонами (Вижницьким, Чернівецьким, Заставнівським), але більшість осіб залишено на терені Вижницького надрайону. Самого поручника “Юрка” призначено до референтури СБ Заставнівського надрайону (цілком імовірно, надрайонним субреферентом СБ), яку очолював Василь Паращук-“Макар”⁹⁴ та присвоєно цифрове есбістське псевдо “238”⁹⁵.

Але того року вже у жовтні випав сніг, і більшість прибулих вояків, у т. ч. і сам поручник “Юрко”, залишилися зимувати на терені Вижницького надрайонного проводу ОУН. “Черемшина”, як тереновий провідник, поділив підпільників (буковинців і

⁹⁰ Ліцкан Василь Петрович – “Дубок” (1916, с. Тораки Путильського р-ну – ?). Вояк Буковинського куреня УПА (1944). Після розформування куреня вийшов з повинною, служив у групі ІБ. Заарештований опергрупою Путильського РВ УМДБ 7 лютого 1948 р. Засуджений. Карався у Норильських таборах. Подальша доля невідома.

⁹¹ Ліцкан Михайло Петрович – “Ластівка” (1912, с. Тораки Путильського р-ну – ?). Вояк Буковинського куреня УПА (1944). Після розформування куреня вийшов з повинною, служив у групі ІБ. Заарештований опергрупою Путильського РВ УМДБ 7 лютого 1948 р. Засуджений. Карався у Норильських таборах. Подальша доля невідома.

⁹² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 59, 94; Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 17. – Арк. 279 зв., 303.

⁹³ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 155 зв., 169.

⁹⁴ Паращук Василь Дмитрович – “Заверюха”, “Макар” (1920, с. Тишківці Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. – 1.12.1949, хребет Баньків, Вижницький р-н). Член ОУН (1942). Чотовий, командир сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина” (1944–1946). Закінчив курси СБ при крайовій референтурі. Переведений на Буковину (весна 1947). Референт СБ Заставнівського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (весна 1947–осінь 1948), референт СБ Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1948–12.1949). Загинув у бункері під час сутички із агентурно-бойовою групою відділу 2-Н УМДБ. Хорунжий СБ (22.01.1948).

⁹⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 1305 (аген. спр. № 111 “Змовники”). – Т. 6. – Арк. 257 (повідомлення окружного організаційного референта “Недобитого” до крайового референта СБ КК “Митаря”).

галичан) на дві групи, які мали обладнати бункери та зимувати у різних місцях.

До складу першої групи, яка обладнала бункер у лісовому масиві Пруски поблизу хутора Черепанка с. Мариничі Вижницького району, увійшли: надрайонний провідник “Черемшина”, кущовий Григорій Грицюк-“Бор”⁹⁶, кущовий Ілля Дулій-“Зоря”⁹⁷, Ілля Мацьопа-“Хмара” з дружиною “Надею”⁹⁸, Марія Яковійчук-“Орися”⁹⁹, Лесь Леховоля-“Грабок”¹⁰⁰, Дмитро Паралюк-“Козак”¹⁰¹, Василь Нічай-“Хитрий”¹⁰², а також вояки-галичани з

⁹⁶ Грицюк Григорій Юрійович – “Ходун”, “Бор” (1912, с. Дихтинець Путильського р-ну – 3.03.1949, с. Дихтинець). Член ОУН. Вояк чоти “Лебеда” сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА. Після розгрому чоти у січні 1945 р. вийшов з повинною. Знову повернувся до підпілля (06.1947). Кущовий ОУН у Путильському р-ні. Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

⁹⁷ Дулій Ілля Дмитрович – “Жбурлей”, “Дубок”, “Зоря” (1907, с. Дихтинець Путильського р-ну – 26.05.1951, м. Чернівці). В УПА з листопада 1944 р. Вояк чоти “Лебеда” сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА (11.1944–01.1945), вояк куреня “Перемога” ТВ 21 “Гуцульщина” (01.–03.1945). 19 липня 1945 р. вийшов з повинною. Повернувся до підпілля (1946). Охоронець надрайонного провідника “Черемшини” (1946–1947), кушовий ОУН у Путильському районі (04.1948–04.1950). Захоплений у полон опергрупою Путильського РВ УМДБ 5 липня 1950 р. у лісі біля смт Усть-Путиля Путильського р-ну. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 26 січня 1951 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

⁹⁸ Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна – “Пчілка”, “Надя” (1916, с. Киселиці Путильського р-ну – 3.05.1949, хут. Тесницька с. Сергії Путильського р-ну). Член ОУН. Референт жіночої сітки Путильського районного проводу ОУН, зв’язкова цього проводу. Загинув у сутичці із опергрупою Путильського РВ УМДБ.

⁹⁹ Яковійчук-Мицкан Марія Танасіївна – “Лілія”, “Орися” (1915, смт Бе-регомет Вижницького р-ну – ?). Член ОУН (12.1945). Захоплена у полон чекісько-військовою групою в 1948 р. Перебувала у Чернівецькій в’язниці. 17 березня 1949 р. засуджена на 25 років ІТЛ. Каралася в таборах. Звільнена у 1958 р. Подальша доля невідома.

¹⁰⁰ Леховоля Лесь (Олексій) Семенович – “Зеленець”, “Грабок” (1914, с. Киселиці Путильського р-ну – 9.06.1949, хут. Чечулинський с. Киселиці). Член ОУН. Охоронець кущового “Зорі”. Загинув у сутичці з опергрупою Путильського РВ УМДБ.

¹⁰¹ Паралюк Дмитро Іванович – “Козак” (1912, смт Усть-Путиля Путильського р-ну – 26.05.1951, м. Чернівці). В УПА з листопада 1944 р. Вояк чоти “Лебеда” сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА. Вийшов з повинною (1945). Повернувся у підпілля (06.1947). Охоронець надрайонного провідника “Черемшини” (1947–04.1950), станичний ОУН с. Усть-Путиля (04.–07.1950). Захоплений у полон опергрупою Путильського РВ УМДБ 5 липня 1950 р. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 26 січня 1951р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

¹⁰² Нічай Василь Юрійович – “Хитрий” (1893, с. Мариничі Путильського р-ну – ?). Член ОУН (1947). Охоронець кущового ОУН. Вийшов з повинною (весна 1948). Не був засуджений. Проживав у с. Черногузи Вижницького р-ну. Помер.

сотні “Дністер”: фельдшер Петро Іванишин-“Баша”¹⁰³, Михайло Кирничний-“Бурлака”¹⁰⁴, Іван Кобилянський-“Дубовий”¹⁰⁵, Дмитро Грещук-“Вітер”¹⁰⁶, кущовий “Гордий”¹⁰⁷, “Верховинець”¹⁰⁸, “Василь”¹⁰⁹.

¹⁰³ Іванишин Петро Михайлович – “Баша”, “Курява”, “Крим”, “К-4/22” (1923, с. Шешори Косівського р-ну – 12.12.1952, м. Станіслав). Закінчив Коломийську гімназію, навчався на медичному факультеті Львівського університету (1942–1944). Член ОУН (1942). В УПА з березня 1944 р. Навчався у старшинській школі УПА ім. Є. Коновальця (06.–09.1944). Фельдшер сотень “Крука”, “Спартана”, “Юрка” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Референт пропаганди Вижицького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН (06.1948–осінь 1949), заступник референта пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1949–05.1950). Перейшов до Галичини (05.1950). Організаційний референт Станіславівського окружного проводу ОУН (08.1950–06.1951), провідник цього проводу ОУН (06.–08.1951). Захоплений у полон АБГ відділу 2-Н УМДБ 18 серпня 1951 р. на пункті зв’язку в Чорному лісі. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 20 вересня 1952 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Станіславській в’язниці. Хорунжий-фельдшер УПА.

¹⁰⁴ Кирничний Михайло Васильович – “Степовий”, “Сокіл”, “Бурлака” (1926, с. Ісаків Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 26.05.1951, м. Чернівці). Стрілець СКВ (04.1944–04.1945), вояк УПА сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина” (04.1945–1947). Переведений на Буковину (08.1947). Заступник кущового (1947–04.1950), кущовий ОУН у Путильському районі (04.–07.1950). Захоплений у полон опергрупою Путильського РВ УМДБ 17 липня 1950 р. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 26 січня 1951 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

¹⁰⁵ Кобилянський Іван – “Дубовий” (бл. 1925, с. Незвисько Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. – 12.08.1950, Путильський р-н). Вояк сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового ОУН. Загинув у сутичці з чекісько-військовою групою у Випчинському лісі.

¹⁰⁶ Грещук Дмитро Дмитрович – “Вітер” (1922, с. Ісаків Тлумацького р-ну – 1.12.1949, Вижицький р-н). Вояк куреня “Скуби” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець окружного провідника “Сталя” (1948–1949). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ на схилі хр. Банків.

¹⁰⁷ “Гордий” (інші дані не встановлено) (бл. 1922, Галичина – 20.07.1949, с. Мариничі Вижицького р-ну). Вояк сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Кущовий ОУН у Путильському районі (1948–1949). Загинув у сутичці з опергрупою Путильського РВ УМДБ.

¹⁰⁸ “Верховинець” (інші дані не встановлено) (бл. 1915, Галичина – ?). Вояк сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового ОУН. Подальша доля невідома.

¹⁰⁹ “Василь” (інші дані не встановлено) (бл. 1920, Галичина – ?). Вояк сотні “Сурма” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (1946). Охоронець кущового ОУН. Подальша доля невідома.

До складу другої групи, яку очолив надрайонний референт СБ Вижниччини Михайло Іванюк-“Залізняк”¹¹⁰, увійшли підпільники: кущовий Дмитро Тум’юк-“Сокіл” з дружиною “Олесею”¹¹¹, Василь Грималюк-“Ясмин”¹¹², Юрій Том’юк-“Голуб”¹¹³, Іван Калинич-“Роман”¹¹⁴, “Боєвір”¹¹⁵, вояки-галичани Михайло Головацький-“Смирний”¹¹⁶, Іван Іванцюк-“Лев”¹¹⁷, “Андрій”¹¹⁸,

¹¹⁰ Іванюк Михайло Васильович – “Залізняк”, “237” (1923, с. Спас Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 9.06.1949, хут. Чечулинський с. Киселиці Путильського р-ну). Член ОУН. Вояк сотні Михайла Юрцуняка-“Юрка”, чотовий (ТВ 21 “Гуцульщина”). Переведений на Буковину. Референт СБ Путильського районного проводу ОУН, одночасно провідник цього проводу (1946), комендант боївки СБ Вижницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН, референт СБ цього проводу (літо 1946–06.1949). Загинув під час сутички, натрапивши на засідку опергрупи Путильського РВ УМДБ. Хорунжий СБ (22.01.1948).

¹¹¹ Том’юк-Злагодяк Марія Іванівна – “Олеся” (1923 – ?). Член ОУН. Дружина Дмитра Том’юка-“Сокола”. Захоплена у полон опергрупою відділу 2-Н УМДБ 4 вересня 1952 р. у с. Розтоки Вижницького р-ну. Не була засуджена. Подальша доля невідома.

¹¹² Грималюк Василь Юрійович – “Ясмин” (1922, с. Мариничі Путильського р-ну – 28.12.1947). Вояк сотні “Борисенка” Буковинського куреня УПА. Після розформування куреня вийшов з повинної. Служив в ІБ. Перейшов на нелегальний становище. Член ОУН (11.1945). Охоронець кущового “Сокола”. Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою.

¹¹³ Том’юк Юрій Дмитрович – “Голуб” (1928, с. Мариничі Путильського р-ну – літо 1950). Член ОУН (1946). Охоронець кущового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Путильського РВ УМДБ.

¹¹⁴ Калинич Іван Михайлович – “Зозуля”, “Роман” (1925, с. Розтоки Путильського р-ну – 22.07.1950). Член ОУН (1946). Охоронець надрайонного провідника “Черемшини”. Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

¹¹⁵ “Боєвір” (інші дані не встановлено) (бл. 1920, с. Мариничі Путильського р-ну – ?). Член ОУН. Охоронець кущового ОУН (1947–1948). Подальша доля невідома.

¹¹⁶ Головацький Михайло Миколайович – “Смирний” (1927, Городенківський р-н Івано-Франківської обл. – 31.05.1949, біля с. Шубранець Садгирського р-ну). Вояк сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець окружного проводу. Підступно вбитий агентом-бойовиком “Осторожним” на пункті зв’язку.

¹¹⁷ Іванцюк Іван Дмитрович – “Лев” (1924, с. Ісаків Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 12.08.1950, Путильський р-н). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового, кущовий ОУН у Путильському районі (1949–1950). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою.

¹¹⁸ “Андрій”, “Луг” (інші дані не встановлено) (бл. 1925, Галичина – 28.12.1947, біля хут. Лубок с. Мариничі Вижницького р-ну). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою.

“Вишня”¹¹⁹, “Дністер”¹²⁰, “Володько”¹²¹. Друга група обладнала свій бункер над потоком на схилі г. Травен неподалік хутора Лубок с. Мариничі Вижницького району.

Того року у жовтні несподівано випав сніг, то ж підпільники були змушені зайти до бункерів для зимівлі. “Черемшина” і “Залізник” розподілили обов’язки. Підпільники, крім чищення зброї, на заняттях підвищували свій освітньо-політичний рівень. У бункері “Черемшини” приготуванням їжі займалася підпільниця “Надя”¹²².

28 грудня 1947 р. бункер на схилі г. Травен виявила чекістсько-військова група. Підпільники були змушені залишити бункер і відступати під вогнем ворога. Під час перестрілки загинули вояки: Василь Грималюк-“Ясмин” та галичанин “Андрій”. Також під час відступу був тяжко поранений поручник “Юрко”. Але вороги не знайшли пораненого, і незабаром він помер. Його тіло знайшли пастухи у лісі тільки навесні 1948 р. Про це вони повідомили підпільників. Тіло поховали неподалік місця загибелі.

Інші підпільники через деякий час посходилися до бункеру “Черемшини”, де перебули решту зими. Після того, як навесні розтопився сніг, вони вийшли з бункера і вояків-галичан розподілено по куцах.

Наприкінці квітня 1948 р. окружний провідник “Сталь” викликав до себе на зустріч “Черемшину”, який отримав завдання з організаційної праці¹²³.

Вкінці травня 1948 р. у лісі біля г. Травен відбувся чотириденний вишкіл підпільників Вижницького надрайонного прово-

¹¹⁹ “Вишня” (інші дані не встановлено) (бл. 1925, Галичина – 3.03.1949, с. Дихтинець). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

¹²⁰ “Дністер” (інші дані не встановлено) (бл. 1920, с. Ісаків Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – осінь 1951). Вояк УПА (ТВ 21). Переведений на Буковину. Охоронець окружного проводу. Переведений до Городенківського надрайону Коломийської округи ОУН (літо 1951). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ Станіславської обл.

¹²¹ “Володько” (інші дані не встановлено) (бл. 1925, Галичина – 1950, Путильський р-н). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Путильського РВ УМДБ.

¹²² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на nereабілітованих осіб). – Спр. 6840. – Арк. 45–46 (протокол допиту Кирничного М.); Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 2133. – Арк. 28.

¹²³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 317.

ду ОУН, яких зібралося близько 30 чоловік. З керівного складу тут були присутні: окружний провідник “Сталь”, слідчий окружної референтури СБ “Микола”, надрайонний провідник “Черемшина”, надрайонний референт СБ “Залізник”. Під час вишколу “Сталь” призначив хорунжого-фельдшера “Башу” надрайонним референтом пропаганди ОУН Вижниччини¹²⁴.

У липні 1948 р. “Сталь” повернувся на Буковину із “Недобитим”¹²⁵, якого представив “Черемшині” як свого заступника. “Недобитого” Карпатським крайовим проводом ОУН призначено окружним організаційним референтом ОУН Буковини. Також він деякий час виконував обов’язки окружного референта СБ (окружний есбіст “Кривоніс” загинув 11 січня 1948 р. у с. Митків Заставнівського району)¹²⁶.

Тоді на постій “Сталя”, який знаходився у лісовому масиві Буковець (Путильський р-н), прибули підпільники, з якими “Недобитий” проводив вишкіл. На вишколі “Сталь” визначив групу та дав доручення піти на територію Румунії. До складу групи увійшли: Онуфрій Том’юк-“Шугай”¹²⁷, Іван Кобилянський-

¹²⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 48.

¹²⁵ Матвій Юліан Миколайович – “Кріс”, “Любомир”, “Недобитий”, “Л-13”, “М-14”, “2 М”, “0-1”, “12-48”, “227 а” (1914, с. Білявці Бродівського р-ну Львівської обл. – 8.04.1953, м. Київ). Народився у сім’ї вчителів. Пластун. Закінчив юридичний факультет Люблінського університету (1937) та факультет соціально-економічних наук університету в Бельгії (1939). Член ОУН (1932). Магістр права, працював адвокатом на Грубешівщині (Польща). Член Грубешівського повітового проводу ОУН (1940–1941). Секретар УДП у м. Коломия, комендант УДП м. Кути (1942–03.1944). В УПА з березня 1944 р. Чотовий, командир сотні ім. Богуна (03.–12.1944), командир куреня “Перемога” ТВ 21 “Гуцульщина” (01.–11.1945), референт СБ Косівського надрайонного проводу ОУН (12.1945–05.1947), провідник Косівського надрайонного проводу ОУН (05.–09.1947), референт СБ Коломийського окружного проводу ОУН (09.1947–05.1948). Переведений на Буковину. Організаційний референт Буковинського окружного проводу ОУН (05.1948–07.1950), провідник Буковинського окружного проводу ОУН (07.1950–05.1952). Захоплений у полон співробітниками УМДБ Станіславської обл. 28 травня 1952 р. через зраду Романа Тучака-“Клима” у лісі біля с. Люча Яблунівського р-ну Станіславської обл. Військовою колегією Верховного суду СРСР 20 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці. Лицар Бронзового хреста бойової заслуги (15.04.1945). Поручник УПА (22.01.1946).

¹²⁶ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 318.

¹²⁷ Том’юк Онуфрій Степанович – “Остап”, “Шугай” (1919, с. Розтоки Путильського р-ну – 10.1951, с. Білоберізка Кутського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН. Охоронець кушового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Кутського РВ УМДБ Станіславської обл.

“Дубовий”, “Володько” і “Тріска”¹²⁸. У супроводі кушового “Бора”, який добре знав переходи Буковинськими Карпатами, четверо підпільників перейшли через хребет Максимець та р. Білий Черемош до Жаб’євського району (Коломийщина). “Бор” повернувся на постій, а групу далі повів “Тріска”, який добре знав терен Галицьких Карпат.

Проте через півтора місяця група повернулася безрезультатно, бо румунські пастухи, які помітили їх в горах після переходу кордону, повідомили своїх прикордонників, що намагалися наздогнати та обстрілювали підпільників. Але група повернулася без втрат. Після прибуття на постій окружного проводу, вони доповіли про невдалий рейд “Сталю” і “Недобитому”¹²⁹.

Продовжуючи революційно-визвольну боротьбу проти окупантів та їх вислужників, 29 липня 1948 р. “Черемшина” із охоронцями “Ромком” і “Козаком” знищили начальника Берегометського табору Семена Леонтієва.

Ось як подано про цю подію у звіті окружної референтури СБ Буковини за III-й квартал 1948 р.:

“29 липня 1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну надр[айонний] пров[ідник] “Черемшина” з бойовиками “Ромком” і “Козаком” виконали атентат на начальника лагера капітана Семена Леонтієва, який довів до голодної смерті багато людей з різних областей України”¹³⁰.

У вересні 1948 р. “Черемшина” для проведення розвідки про наявність солдатів внутрішніх військ та кількісний стан “істребительного” батальйону у с. Усть-Путила Путильського району спрямував туди охоронців “Козака”, “Тихого”¹³¹ і “Романа”. Прибувши у лісовий масив біля с. Усть-Путила Путильського району, вони зустрілися з мешканцем цього села Омеляном Чегрином, який і раніше займався розвідкою та збором харчів для потреб підпілля. Під час розмови Чегрин повідомив, що від

¹²⁸ “Тріска” (інші дані не встановлено) (бл. 1925, Галичина – 02.1949, Путильський р-н). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець окружного оргреферента “Недобитого”. Загинув за нез’ясованих обставин.

¹²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 184–185.

¹³⁰ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 502.

¹³¹ Кричун Гаврило Максимович – “Хитрий”, “Тихий” (1928, с. Мариничі Путильського р-ну – 22.10.1949, біля с. Долішній Шепіт Вижницького р-ну). Член ОУН (10.1947). Охоронець надрайонного провідника “Черемшини” (10.1947–10.1949). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

с. Усть-Путила до райцентру Путила прикордонники встановлюють стовпи для телефонного зв'язку, а кількість "істребків" не змінилася. Також розповів, що начальник станиці ІБ Василь Завеждій дуже знущається над місцевими жителями. Охоронці повернулися на постій "Черемшини" та доповіли про результати виконання отриманого завдання. Через тиждень "Черемшина" дав доручення "Козаку" і "Тихому" знищити начальника станиці ІБ. Обидва підпільники, прибувши увечері до с. Усть-Путила, спіймали Завеждія на вулиці, коли він ішов додому, відвели у ліс і розстріляли¹³².

У вересні 1948 р., після нападу підпільників на "істребительний" батальйон у с. Киселиці Путильського району (знищено начальника станиці Танасія Ончула), майже всі станиці ІБ на терені цього району обснували густими дротами і обкопали ровами. На кожну станицю прибуло по одному начальникові зі східних областей України. Внаслідок цих нападів "істребітелі" перебували у сильному страсі бути покараним за свою антинародну діяльність проти місцевого населення, а нових "істребків" набирали примусово¹³³.

Значної шкоди діяльності підпільного руху на терені Вижницького надрайону ОУН завдавала група злодіїв, які грабували місцевих селян під маскою повстанців. Влітку 1948 р. цих злодіїв було спіймано та після допитів ліквідовано¹³⁴.

У той самий час на терені Путильського району постійно діяло декілька агентурно-бойових груп УМДБ, до складу яких було включено колишніх підпільників, які погодилися на співпрацю з ворогом. Вони вешталися по всьому району та вдавали з себе українських повстанців, провокуючи місцеве населення.

Одну з таких груп із 6-ти чоловік очолював колишній зв'язківець Вижницького надрайонного проводу ОУН Козьма Том'юк з с. Дихтинець Путильського району (односельчанин "Черемшини").

У вересні 1948 р. ця група провокаторів прийшла до с. Сторонець-Путилів (тепер у скл. смт Путила), до господаря Сави Киселиці, який повірив, що вони повстанці з Галичини і шукають зв'язку з місцевими повстанцями, та допоміг їм харчами. Через кілька днів господаря і господиню заарештували оперативники Путильського райвідділу УМДБ.

¹³² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 12–13.

¹³³ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 502.

¹³⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 121.

Незабаром ці “повстанці” зайшли до Ксенії Гнатюк і попросили, щоб вона пов’язала їх з місцевими підпільниками. Жінка також повірила їм, що вони повстанці з Галичини і повідомила знайомого підпільника Якова Карапку¹³⁵. Коли Карапка прийшов на зустріч з ними, він впізнав Козьму Том’юка і під приводом, що приведе інших підпільників, йому вдалося втекти. Після цього згадану господиню також заарештовано оперативниками Путильського РВ УМДБ¹³⁶.

Важливу роль у системі соціально-економічних відносин збройного підпілля Буковини і місцевого населення виконували паперові грошові документи ОУН – бофони (повстанський займ на бойовий фонд ОУН – Авт.). За надані населенням продукти харчування і суми грошей для потреб Організації підпільники вручали бофони.

27 травня 1947 р. опергрупою Путильського РВ УМДБ у с. Киселиці Путильського району був заарештований Василь Скрепчук-“Сокіл”¹³⁷, котрий поширював бофони серед місцевого населення, які йому систематично надавав надрайонний провідник “Черемшина”¹³⁸.

Перебуваючи наприкінці травня 1950 р. на хуторі Голоши-на с. Яблуниця Путильського району, “Черемшина” вручив бофони господині Мотус за надані для потреб підпілля грошей у сумі двісті рублів¹³⁹.

Особливу увагу керівництво окружного проводу ОУН Буковини приділяло донесенню до населення правдивої інформації про стан революційної боротьби, тобто пропагандивній роботі. По селах поширювалися листівки, в яких підпільники звертали-ся до “істребків”, щоб ті кидали зброю та не служили радянській владі. Інші листівки мали протиколгоспний та антипереселен-

¹³⁵ Карапка Яків Гарасимович – “Явір” (1906, с. Киселиці Путильського р-ну – 20.07.1949, с. Мариничі Вижницького р-ну). Член ОУН (05.1948). Охоронець кушового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Путильського РВ УМДБ.

¹³⁶ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 499–500.

¹³⁷ Скрепчук Василь Олексійович – “Сокіл” (1925, с. Киселиці Путильського р-ну – ?). В УПА з травня 1944 р. Вояк чоти “Лебеда” сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА. Після розгрому чоти у січні 1945 р., проживав напівлегально та систематично підтримував зв’язок з надрайонним провідником “Черемшиною”. Заарештований опергрупою Путильського РВ УМДБ 27 травня 1947 р. Засуджений на 10 років ІТЛ. Карався у Карагандинських таборах. Подальша доля невідома.

¹³⁸ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 17. – Арк. 248–249.

¹³⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 32–33.

ський характер. Спочатку їх розклеювали на стінах будинків, телефонних стовпах, а згодом почали вручати довіреним людям, а ті передавали іншим. Такі листівки виготовлялися у надрайоні та надходили з окружної референтури пропаганди¹⁴⁰.

У липні 1948 р. “Черемшина” під час зустрічі з провідником “Сталем”, отримав від нього завдання придбати друкарську машинку, друкарський шрифт та почати виготовлювати листівки.

Машинку вдалося купити через симпатика визвольного руху – фельдшера с. Усть-Путила Путильського району Івана Лазарюка¹⁴¹, який підтримував стосунки з підпільниками та надавав для їхніх потреб медикаменти. Також “Черемшина” доручив кушовому “Дорошенку” через Дмитра Джуряка придбати шрифт у працівника редакції обласної газети “Радянська Буковина” у м. Чернівці. Чотири кілограми шрифту було придбано за 1 тис. крб., і “Черемшина” під час чергової зустрічі передав керівнику окружного проводу “Сталю”.

Навесні 1949 р. “Черемшина” придбав ще два кілограми шрифту, друкарську фарбу та папір через працівника Путильської районної газети Семена Самборського. Він особисто зайшов увечері до нього додому і запропонував допомогти підпілля. Самборський погодився, однак повідомив, що одразу взяти велику кількість шрифту не зможе, бо це викличе підозру. Через три тижні “Черемшина” послав охоронців “Романа” і “Козака” до Самборського, який дав їм друкарський шрифт, фарбу та папір. У травні т. р. “Черемшина” всі ці речі знову передав “Сталю”¹⁴².

Того ж 1949 р. “Черемшина”, згідно вказівки “Сталя”, придбав ротатор, на якому техзвено окружної референтури пропаганди виготовило велику кількість антирадянських листівок¹⁴³.

Заготовивши продукти харчування для зимівлі, які в основному надали їхні родичі, у листопаді 1948 р. “Черемшина” ра-

¹⁴⁰ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 310.

¹⁴¹ Лазарюк Іван Іванович – “25”, “33” (1919, с. Ставчани Хотинського р-ну – ?). Член ОУН. Проживав легально. Завербований Путильського РВ УМДБ під псевдонімом “Фіндоскоп”, але продовжував працювати на підпілля. Заарештований оперативниками Путильського РВ УМДБ разом з дружиною Василюю 21 травня 1950 р. Засуджений на 10 років ІТЛ, кав'ярсь в таборах. Подальша доля невідома.

¹⁴² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 1–5.

¹⁴³ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА, 1945–1954. Книга 2. – Київ – Торонто, 2011. – С. 437.

зом із “Козаком”, “Романом” і “Тихим”, збудували бункер у лісі Великий Козьминий біля с. Лопушна Вижицького району, де перебули зиму 1948–1949 рр.¹⁴⁴

Надрайонний референт пропаганди “Баша”, який зимував з підпільниками в іншому місці, на початку березня 1949 р. спрямував кушового “Бора” із дорученням до с. Дихтинець Путильського району. Ввечері 3 березня “Бор” у супроводі трьох охоронців “Василя”, “Вишні” і “Смирного” прибули до с. Дихтинець, у будинок поштаря цього села. Він надавав підпільникам газети та пересилав їхні листи, але згодом був завербований оперативником Путильського РВ УМДБ під псевдонімом “Тихий”. Для дистанційного повідомлення про прибуття підпільників у його будинку встановлено радіосигналізаційний апарат “Тривога”. Після прибуття групи кушового “Бора” агент непомітно натиснув кнопку радіоапарату та зник з будинку. Незабаром прибула опергрупа Путильського РВ УМДБ та оточила господарство поштайлйона. Оперативники планували захопити “Бора” живим, щоб отримати інформацію про місцезнаходження бункера надрайонного референта пропаганди “Баші”. Перебуваючи в оточеному будинку, підпільники відмовилися здаватися і під час збройної сутички всі загинули. Вирватися живим вдалося тільки охоронцю “Смирному”, який і розповів про трагедію керівникам надрайонного проводу ОУН¹⁴⁵.

На весну 1949 р. перша зустріч “Черемшини” була обумовлена з кушовим “Соколом”, у бункері якого зимував окружний організаційний референт “Недобитий”. Під час зустрічі “Недобитий” дав доручення “Черемшині” встановити зв’язок з усіма групами підпільників, а також зібрати розвідувальні дані про наявність у селах військ МДБ, які проводили операції та арешти.

Через кілька днів, після того, як прийшов кушовий “Дорошенко”, “Недобитий” разом з “Черемшиною” і “Башею” пішли на зустріч до провідника “Сталя”, що відбулася у лісовому масиві між селами Виженка і Берегомет Вижицького району. “Черемшина” здав звіт про стан справ у надрайоні, про операції МДБ та кількісну характеристику станиць ІБ у кожному селі, а також про втрати серед підпільників. Окружний провідник дав доручення посилити конспірацію, щоб зберегти кадри від роз-

¹⁴⁴ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 15–16.

¹⁴⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 56–57; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 157–159.

грому. Також повідомив, що іде на терен Галичини, до Карпатського крайового проводу ОУН.

Деякий час “Черемшина” перебував при окружному проводі, який базувався на терені Вижницького району. Разом із своїми охоронцями забезпечував референтуру пропаганди шрифтом, папером та продуктами харчування.

У травні 1949 р. оперативники Путильського РВ УМДБ встановили, що на хуторі Чечулинський с. Киселиці Путильського району проживає активний помічник підпільного руху, якого з використанням агентурно-бойової групи було розкрито та завербовано під псевдонімом “Берьозка”. Через кілька днів агент “Берьозка” повідомив оперативників, що скоро до нього повинні прийти підпільники за канцелярським приладдям. Біля його будинку була влаштована засідка, на яку 9 червня 1949 р. і натрапило троє підпільників. Під час збройної сутички загинули надрайонний референт СБ Михайло Іванюк-“Залізник” та охоронець Лесь Леховоля-“Грабок”, а одному підпільнику вдалося відступити (цілком імовірно, третім був надрайонний референт пропаганди Петро Іванишин-“Баша” – Авт.)¹⁴⁶.

Наприкінці жовтня 1949 р. “Черемшина” з групою підпільників обладнали бункер у лісовому масиві біля с. Долішній Шепіт Вижницького району і приступили до заготівлі продуктів. Частину харчів (м’ясо, бринзу) отримали від симпатиків, частину – забрали з автомашини, яка перевозила муку, а також гас. Після випадіння снігу зайшли до бункера і перебували там до весни, тобто до того часу, поки не розтанув сніг.

Разом із “Черемшиною” у цьому бункері зимували окружний організаційний референт “Недобитий”, новопризначений надрайонний референт СБ Михайло Гоянюк-“Залізник”¹⁴⁷, під-

¹⁴⁶ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 546–547.

¹⁴⁷ Гоянюк Михайло Дмитрович – “Залізник”, “Р-2”, “М-4” (1920, с. Спас Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 30.09.1951, біля с. Пістинь Косівського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (кінець 1930-х). Закінчив Коломийську гімназію. В’язень радянських та німецьких тюрем. В УПА з 1944 р. Чотовий, командир сотні “Березівська” куреня “Карпатський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (1947). Референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (1947), референт СБ Путильського районного проводу ОУН (1948-1949), референт СБ Вижницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН (10.1949-05.1950). Разом із “Сталем”, “Башею”, “Колею” перейшли з Буковини у Галичину, провідник Коломийського районного проводу ОУН (07.1950–09.1951). Загинув у сутичці з оперативно-військовою групою в Камеральному лісі.

пільники: “Лев”, “Нестор”¹⁴⁸, “Роман”, “Козак”, Василь Ткачук-“Богдан”¹⁴⁹ та машиністка Сільва Купчанко-“Анна”¹⁵⁰.

Після зимівлі та виходу з бункера наприкінці квітня 1950 р., до “Черемшини”, на постой якого перебував “Недобитий”, прибули кущові “Дорошенко”, “Сокіл” і “Лев”. Кущовий “Зоря” не зміг прийти через те, що його бункер був збудований вище в горах, де сніг ще не розтопився. Підпільники здавали звіти “Черемшині” про пророблену роботу, про створення мережі “легальників”. Щодо легальної мережі, то “Черемшина” наголошував, щоб вербували сюди також і українців-східняків, яких згодом можна використати для поширення ідей визвольного руху на Схід та створення там легальної мережі (відповідно до програми ОУН “Олег” – Авт.).

На цій нараді кущового “Дорошенка” було призначено провідником Вижницького районного проводу ОУН, він же мав одночасно виконувати і обов’язки районного референта СБ¹⁵¹.

Після наради прийнято рішення здійснити роззброєння бійців “істребітельного” батальйону в с. Розтоки Вижницького району. Цю групу у складі 9-ти підпільників очолив окружний організаційний референт “Недобитий”. “Черемшина” разом із окружним референтом пропаганди “Кошовим”¹⁵² (призначений восени 1949 р. – Авт.) та надрайонним референтом пропа-

¹⁴⁸ “Нестор” (інші дані не встановлено) (бл. 1925, Галичина – ?). Вояк сотні “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Охоронець кущового ОУН. Подальша доля невідома.

¹⁴⁹ Ткачук Василь Савович – “Бук”, “Скорий”, “Богдан” (1918, с. Розтоки Путильського р-ну – 12.05.1950, хут. Янчулова с. Розтоки). Член ОУН (1942). В УПА з травня 1944 р. Вояк Буковинського куреня УПА. Після розформування куреня – охоронець кущового ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Вижницького РВ УМДБ.

¹⁵⁰ Купчанко Сільва Несторівна – “Анна” (1928, с. Драчинці Кіцманського р-ну – 07.1950, Кутський р-н Станіславської обл.). Член ОУН. Машиністка Вижницького надрайонного проводу ОУН (1945–1950). Переведена на Коломийщину (05.1950). Загинула за нез’ясованих обставин.

¹⁵¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 17–27.

¹⁵² “Мостовий”, “Данченко”, “Донченко”, “Грім”, “Кошовий”, “М-142” “2 М-4”, “248” (інші дані не встановлено) (? – 30.09.1951). Член ОУН. Вояк УПА. Референт пропаганди Калуського надрайонного проводу ОУН (1948–1949). Переведений на Буковину. Референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1949–05.1950). Перейшов на терен Галичини. Провідник Коломийського надрайонного проводу ОУН (06.1950–09.1951). Заарештований тяжкопораненим під час сутички з опергрупою відділу 2-Н УМДБ Станіславської обл., помер від ран. Поручник УПА.

ганди “Башею” у супроводі охоронця “Козака” вирушили у Путильський район на зустріч до кущового “Зорі”. Під час зустрічі “Зоря” здав звіт про виконану роботу та обстановку на терені його куща. Крім того, “Черемшина” призначив керівником новоствореного куща “Бурлаку”, який до того був заступником кущового “Зорі”¹⁵³.

Зиму 1949–1950 рр. провідник “Сталь” перебував на терені Коломийщини і тільки наприкінці квітня 1950 р. повернувся на Буковину. Про це стало відомо начальнику відділу 2-Н обласного УМДБ майору Довгалю від агента “Катя”, яка була завербована оперативниками Кутського РВ УМДБ Станіславської області. Вона повідомила, що “Сталь” кілька днів перебував у с. Плоске (села з такою назвою немає – *Авт.*) Кутського району в господарстві Параски Симашко.

Після повернення на Буковину, 26 квітня 1950 р. під час перебування на тимчасовому пості у лісовому масиві неподалік с. Берегомет Вижицького району, підпільники були обстріляні оперативно-військовою групою. Внаслідок перестрілки загинув охоронець “Петруня”¹⁵⁴, але самому “Сталю” вдалося прорватися. Знайдений на пості щоденник “Сталя” оперативники переклали на російську мову (для керівництва УМДБ – *Авт.*). У щоденнику “Сталь” писав про свої хвилювання через те, що сім місяців не був на Буковині. Зі змісту щоденника стає зрозуміло, що він дуже полюбив цей край і сильно переживав, чи зуміли перезимувати підпільники без втрат, зокрема поручник “Олексій” (останнє псевдо Миколи Кричуна – *Авт.*), двоюрідна сестра “Марія”¹⁵⁵ та інші побратими.

¹⁵³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 27–28.

¹⁵⁴ Вейчук Петро Олексійович – “Петруня”, “Богдан” (1926, хут. Янчулова с. Розтоки Путильського р-ну – 26.04.1950, біля смт Берегомет Вижицького р-ну). Член ОУН (08.1947). Охоронець окружного провідника “Сталя”. Загинув у сутичці з опергрупою Вижицького РВ УМДБ у лісовому масиві п. Сухий.

¹⁵⁵ Мицько-Шпільчак Марія Антонівна – “Оришка”, “Дарина”, “Марія”, “33” (2.05.1920, с. Ямниця Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 13.09.2006, с. Ямниця). Навчалася у приватній українській дівочій гімназії. Член ОУН (1941). Референт жіноцтва Станіславського повітового проводу ОУН (1944), референт жіноцтва Надвірнянського надрайонного проводу ОУН (1945–1946), машиністка Буковинського окружного проводу ОУН (07.1947–05.1950). Перейшла на терен Коломийщини. Після загибелі свого чоловіка Миколи Коржанівського-“Миколи”, переховувалася самотійно. У 1956 р. вийшла з повинною, не була засуджена. Проживала у рідному селі. Померла.

Залишається незрозумілим, чому провідник “Сталь” у своєму щоденнику записав “поручник “Олексій”, адже “Черемшина” не займав командних посад у Буковинському курені УПА (також не знайдено жодного наказу ГВШ УПА про надання йому будь-якого військового ступеня – Авт.)¹⁵⁶.

Після повернення до Вижницького району у травні 1950 р. “Черемшина” разом з “Недобитим”, “Кошовим”, “Башею” вирушили на зустріч до окружного провідника “Сталя”. Постій знаходився в урочищі Сухий Потік поблизу с. Берегомет Вижницького району. “Сталь” тільки повернувся з Галичини, де зустрічався з керівниками Карпатського крайового проводу ОУН. Після прийняття звітів від “Недобитого” і “Черемшини” він повідомив присутніх, що згідно вказівки Карпатського крайового проводу весь керівний склад із галичан і східняків має перейти на терен Станіславської області, а також повідомив, що новим окружним провідником ОУН Буковини призначено “Недобитого”. “Сталь” у присутності “Черемшини” передав “Недобитому” архів Буковинського окружного проводу ОУН, що знаходився у двох бідонах, яких надійно закопали неподалік постою¹⁵⁷.

Окружний референт пропаганди “Кошовий” дав свої вказівки підпільникам, які перебували на постої окружного проводу, щодо посилення пропагандистської роботи серед населення, особливо серед інтелігенції. Зі свого боку “Черемшина” проінструктував підпільників, наголошуючи на заходах щодо посилення конспірації для збереження кадрів та виховання молоді в націоналістичному дусі. Він заборонив проводити часті зустрічі, заходити на терени інших кущових, пересуватися одними й тими ж маршрутами, а також наголосив на маскуванні слідів при пересуванні¹⁵⁸.

Після передачі архіву “Сталь” з “Кошовим”, “Миколою”, “Башею”, охоронцем “Дністром” та машиністками “Марією” і “Анною” назавжди залишили терен Буковини та перейшли до Коломийщини.

Наприкінці травня 1950 р. “Черемшина” в організаційних справах прибув до Путильського району, де кілька тижнів пере-

¹⁵⁶ ГДАСБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 237–238 (выписка из докладной записки о результатах борьбы с подпольем ОУН и его вооруженными бандами на территории Черновицкой области за май-июнь 1950 г.).

¹⁵⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 29–31.

¹⁵⁸ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 60–63.

бував у кущового “Бурлаки”, допомагаючи у зборі розвідувальних даних про діяльність опергруп УМДБ та кількісний склад “істребительних” батальйонів.

26 липня 1950 р. “Черемшина” зустрівся з окружним провідником “Недобитим”, який повернувся з крайового проводу. Він повідомив “Черемшину”, що до Вижицького надрайону ОУН тимчасово приєднано два кущі з Коломийської округи ОУН: кущ “Калини”¹⁵⁹ з Кутського та кущ “Кучерявого”¹⁶⁰ з Жаб’євського (тепер Верховинського) районів. Після зустрічі “Черемшина” з двома охоронцями відійшли у терен для організаційної праці та заготівлі продуктів харчування¹⁶¹.

“Черемшина”, як провідник надрайону, обов’язково мав зустрітися з керівниками приєднаних кущів, провести співбесіду та отримати звіти про стан справ на їхніх теренах. Але через ряд обставин він зустрівся з кущовим “Кучерявим” (на жаль, не вдалося встановити, чи зустрічався “Черемшина” з кущовим ОУН “Калиною”) тільки у липні 1951 р.

“Черемшина” у супроводі охоронців, перетнувши р. Білий Черемош, прибув з Буковини на терен Галичини. Зустріч з “Кучерявим” відбулася у лісі біля с. Ясенів Жаб’євського району. Після знайомства “Черемшина” провів інструктаж щодо посилення конспірації, порядку складання звітів та інших питаньх організаційної праці. Після двох тижнів перебування на Галичині “Черемшина” повернувся на терен Буковини.

¹⁵⁹ Яким’юк Василь Юрійович – “Калина” (1916, с. Тюдів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 8.04.1953, м. Київ). Член ОУН. Станичний ОУН с. Тюдів (1944–1947), заступник кущового, кущовий ОУН у Кутському районі (1948–1952). Захоплений у полон агентурно-бойовою групою УМДБ Станіславської обл. 3 липня 1952 р. біля с. Яворів Косівського р-ну. Військовою колегією Верховного суду СРСР 22 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці.

¹⁶⁰ Танасійчук Петро Миколайович – “Кучерявий” (1925, с. Стебні Верховинського р-ну – 8.04.1953, м. Київ). В УПА з вересня 1944 р. Вояк сотні “Хмари” куреня “Перемога” ТВ 21 “Гуцульщина” (09.1944–04.1945). Через хворобу вийшов з повинною, але згодом перейшов на нелегальне становище (04.1945). Член ОУН (11.1945). Бойовик райбоівки СБ “Гордого” (11.1945–08.1946), охоронець кущового “Яреми” (08.1946–03.1947), кущовий ОУН у Жаб’євському районі (03.1947–07.1952). Захоплений у полон агентурно-бойовою групою УМДБ Станіславської обл. 2 липня 1952 р. біля с. Устеріки Жаб’євського р-ну. Військовою колегією Верховного суду СРСР 22 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці.

¹⁶¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 31–34.

Упродовж літа–осені 1951 р. “Черемшина” разом із окружним провідником “Недобитим” ще двічі зустрічалися з кушовим “Кучерявим”, під час яких отримували від нього організаційні звіти та передавали підпільну літературу для поширення серед населення¹⁶².

З метою недопускання суцільної колективізації селянських господарств, як бази по забезпеченню визвольного руху продуктами харчування, від керівництва окружного проводу ОУН Буковини “Черемшина” отримав доручення – всіма засобами запобігти створенню колгоспів на теренах Вижницького та Путильського районів. Упродовж 1948–1950 рр. підпільники вели посилену роз’яснювальну роботу серед сільського населення у вигляді мітингів, індивідуальних бесід, поширення антиколгоспних листівок та брошур¹⁶³.

Створення колгоспів населення “гірських” районів зустріло вкрай негативно. Тільки у деяких селах місцевим партійно-радянським активістам шляхом шантажу, побоїв та погроз висилки на Сибір вдалося організувати декілька колгоспів.

Підпільники попереджали організаторів колгоспів не вчиняти проти населення насильницьких дій, а стосовно самих активних вислужників вчиняли акції з підпалу їхнього майна (будинку, садиби). І тільки як крайній захід здійснювали їхнє знищення, яке санкціонувалося керівниками Вижницького надрайонного проводу ОУН.

У серпні 1949 р., згідно вказівки надрайонного провідника “Черемшини”, підпільники “Бурлака”, “Зоря”, “Дубовий” і Танасій Грицюк-“Літак”¹⁶⁴ у с. Конятин Путильського району здійснили ліквідацію голови місцевого колгоспу Генкула. Наприкінці квітня 1950 р. у с. Розтоки Вижницького району підпільники знищили голову місцевого колгоспу та дільничого уповноваже-

¹⁶² Архів УСБУ ІФО. – Ф. 4. – Спр. 30769. – Арк. 68–70 (протокол допиту Кричуна М.)

¹⁶³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 11.

¹⁶⁴ Грицюк Танасій Семенович – “Заяць”, “Шмигулис”, “Літак” (1924, с. Дихтинець Путильського р-ну – 26.05.1951, м. Чернівці). Вояк чоти “Лебеда” сотні “Ястреба” Буковинського куреня УПА. Після розгрому чоти вийшов з повинною (07.1945) Повернувся до підпілля (06.1948). Охоронець кушового “Зорі” (1948–04.1950), заступник кушового “Бурлаки” (04.–07.1950). Захоплений у полон оперативниками Путильського РВ УМДБ 17 липня 1950 р. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 26 січня 1951 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці.

ного Путильського РВ УМВС, забравши у вбитих два автомати, пістолет та радіоприймач¹⁶⁵.

Значну увагу керівництво збройного підпілля Буковини приділяло поширенню націоналістичних ідей серед прибулих українців-східняків, в основному сільських вчителів та фельдшерів. Так, у 1946 р. “Черемшина” і “Залізняка” через вчительку-східнячку Зінаїду Пушкарьову із с. Усть-Путиля Путильського району поширювали серед місцевого населення підпільну літературу¹⁶⁶.

За дорученням надрайонного референта пропаганди “Баші” підпільники восени 1949 р. відвідали вчителів у селах Дихтинець, Конятин, Яблуниця Путильського району та провели з ними співбесіди. Не всі вчителі однаково реагували на відвідини підпільників. Одні були страшенно налякані і не вступали в дискусію, інші брали пропоновані їм листівки та брошури¹⁶⁷.

Але найбільш цікава і водночас трагічна доля вчительки-східнячки Варвари Сухацької¹⁶⁸. Прибувши на Буковину за скеруванням, працювала вчителькою у с. Дихтинець Путильського району. Восени 1947 р. вийшла заміж за місцевого хлопця Танасія Грицюка, який у червні 1948 р. повернувся до підпілля. Через переслідування оперативників Путильського РВ УМДБ, змушена перейти на нелегальний стан. Провідник “Черемшина” прийняв її до лав Організації, де впродовж майже двох років працювала машиністкою та коректором Вижницького надрайонного проводу ОУН. Проте її життя обірвалося 26 червня 1950 р., коли вона, підходячи до бункера в урочищі Черепанка за харчами, підірвалася на міні, закладеній оперативниками відділу 2-Н УМДБ¹⁶⁹.

Через терен Вижницького надрайонного проводу проходила зв’язкова лінія до Карпатського крайового і Коломийського окружного проводів ОУН (зашифрована назва “Грегін”). Тривалий час відповідальним за зв’язок був Іван Гулей-“Меч” (фактично ви-

¹⁶⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 122; ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 252.

¹⁶⁶ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (аген. спр. № 179 “Кочующіє”). – Арк. 124.

¹⁶⁷ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 67–69.

¹⁶⁸ Сухацька Варвара Михайлівна – “Варка” (1924, м. Олександрія Кіровоградської обл. – 26.06.1950, біля с. Мариничі Вижницького р-ну). Вчителька. Вийшла заміж за Танасія Грицюка-“Літака” восени 1947 р. Перейшла на нелегальне становище. Член ОУН. Машиністка Вижницького надрайонного проводу ОУН. Загинула, підірвавшись на міні, закладеній біля бункера опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

¹⁶⁹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 151 зв.

конував функції керівника зв'язку – Авт.), з терену Коломийщини – районний референт СБ Кутщини Микола Чокинюк-“Набитий”¹⁷⁰. Після загибелі “Меча” відповідальним призначено охоронця окружного проводу “Вітра”, а після його загибелі – “Дорошенка”.

Із загибеллю районного провідника ОУН Вижниччини “Дорошенка” 21 травня 1951 р., пошту на Буковину безпосередньо доставляли міжокружні зв'язківці Іван Лелик-“Крига”¹⁷¹ та “Грім”¹⁷². Два рази на місяць (7–8 і 21–22 чисел) вони доставляли пошту на пункт зв'язку у лісовому масиві біля хутора Товарниця с. Розтоки Вижницького району, де їх зустрічали буковинські підпільники¹⁷³.

Влітку 1950 р. збройне підпілля Вижницького надрайонного проводу ОУН зазнало значних втрат: частина підпільників загинула, частина захоплена у полон.

5 липня 1950 р. оперативникам відділу 2-Н обласного управління МДБ, застосувавши снодійно-галюциногенний спецпрепарат “Нептун-47”, вдалося захопити живими кущового “Зорю” і станичного с. Усть-Путила “Козака” у лісовому масиві біля с. Усть-Путила Путильського району.

Напередодні цієї події оперативники Путильського РВ УМДБ завербували як агента під псевдонімом “Богдан” родича Дмитра Паралюка-“Козака” Омеляна Чегрина¹⁷⁴, який працював лісником і підтримував зв'язок з підпіллям. Після перевірки

¹⁷⁰ Чокинюк Микола Дмитрович – “Набитий” (1925, с. Великий Рожин Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 19.05.1949, хут. Закінь с. Підзахаричі Вижницького р-ну). Член ОУН (1944). Кущовий ОУН у Кутському районі (Коломийщина), референт СБ Кутського районного проводу ОУН, одночасно зв'язківець Карпатського крайового проводу ОУН. Загинув у сутичці із опергрупою Вижницького РВ УМДБ.

¹⁷¹ Лелик Іван – “Крига” (1916, с. Город Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – ?). Член ОУН. Зв'язківець Косівського надрайонного проводу ОУН (1944–1948), кур'єр зв'язку між Коломийським і Буковинським окружними проводами ОУН (1951–05.1952). Подальша доля невідома.

¹⁷² “Грім” (бл. 1925, с. Великий Рожин Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 03.1952, с. Білоберізка Кутського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН. Кур'єр зв'язку між Коломийським і Буковинським окружними проводами ОУН (1951–05.1952). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ Станіславської обл.

¹⁷³ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6840. – Арк. 74-75; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 441.

¹⁷⁴ Чегрин Омелян Дмитрович – “Співак, “Дикий” (1925, смт Усть-Путила Путильського р-ну – ?). Вояк Буковинського куреня УПА (1944). Вийшов з повинною (1945). Працював лісником. Завербований оперативниками Путильського РВ УМДБ (агент “Богдан”). Подальша доля невідома.

ширості агента йому надано спецпрепарат “Нептун-47”, а в будинку його молодшого брата Танасія Чегрина (агент “Танасій”) встановили радіосигналізаційний апарат “Тривога” для дистанційного повідомлення опергрупи про прибуття підпільників.

4 липня т. р. до Омеляна Чегрина прибув зв’язковий, який повідомив, що “Зоря” і “Козак” очікують на нього у лісовому масиві урочища Ріжі, та провів обох братів на постійні підпільники. Під час зустрічі підпільники повідомили, що згідно вказівки “Черемшини” проводять заготівлю продуктів харчування. Брати-агенти відповіли, що харчі вони принесли, і запропонували повечеряти. Після вечері, під дією спецпрепарату, підпільники заснули. Омелян Чегрин, залишивши брата біля сонних підпільників, сам прибіг до с. Усть-Путиля і натиснув кнопку апарату “Тривога”. Отримавши сигнал, на місце події прибула оперативна група, яку очолювали начальник відділу 2-Н УМДБ майор Довгаль та начальник Путильського РВ капітан Ніколаєв. Обоє сонних підпільників захоплено та доставлено до обласного управління МДБ.

Під час допиту із застосуванням тортур кущовий “Зоря” повідомив оперативників, що наступна зустріч з “Недобитим” і “Черемшиною” призначена на 22 липня 1950 р. на зв’язковому пункті, розташованому у лісі Великий Травен біля хутора Бісків с. Мариничі Вижницького району.

Напередодні 22 липня 1950 р. на вказаний пункт зв’язку прибула опергрупа відділу 2-Н УМДБ на чолі з начальником цього відділу майором Довгалем і влаштувала засідку. “Черемшина” із “Недобитим”, “Дорошенком”, “Соколом” і охоронцем “Романом”, підійшовши до пункту зв’язку, послали “Романа” привести “Зорю” і “Козака”. Коли той підходив до пункту, його було поранено вогнем опергрупи. Щоб не потрапити живим до ворожого полону, “Роман” дострелив себе з пістолета. Іншим підпільникам вдалося швидко відступити та відірватися від переслідувачів.

12 серпня 1950 р. чекістсько-військова група під командуванням старшого оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ капітана Уричева у горах Путильського району натрапила на групу підпільників. Під час збройної сутички з ворогом загинули кущовий “Лев” та його охоронець “Дубовий”.

Тією ж групою був затриманий та завербований як агент під псевдонімом “Десятий” Дмитро Фрей¹⁷⁵, який надавав до-

¹⁷⁵ Фрей Дмитро Васильович (1929, с. Стебні Путильського р-ну – ?). Член ОУН (03.1944). Вийшов з повинною у лютому 1945 р. У серпні 1950 р. затриманий чекістсько-військовою групою та завербований як агент під псевдонімом “Десятий”. Подальша доля невідома.

помогу підпільному руху. Під час допиту Фрей розповів, що підтримує зв'язок з підпіллям. Оперативники надали йому спецпрепарат "Нептун-47". 17 серпня т. р. о 20.30 до нього прибули кущовий "Бурлака" та заступник кущового "Літак", які під час вечері, під дією спецпрепарату, заснули. Сонних підпільників захоплено та доставлено до обласного управління МДБ¹⁷⁶.

Восени 1950 р. підпільники почали готуватися до зимівлі: заготовили харчі та збудували бункер на схилі гори у лісовому масиві Синівка на віддалі 10 км від с. Усть-Путила Путильського району. Сюди провідник "Черемшина" переніс і весь архів Вижницького надрайонного проводу ОУН. В архіві зберігалися копії звітів, листівки та брошури, які поширювалися на терені надрайону. Інструкцію на випадок війни між США і СРСР він завжди носив зі собою у польовій сумці¹⁷⁷.

Після зимівлі, у квітні 1951 р. "Черемшина" разом з "Дорошенком", "Соколом" і охоронцем Онуфрієм Том'юком-"Остапом" зустрілися з провідником "Недобитим", який повернувся з Карпатського крайового проводу ОУН. Впродовж тижня відбувалися збори, під час яких окружний провідник проводив заняття з конспірації та організаційної праці. "Недобитий" повідомив присутніх, що у зв'язку з малочисельністю підпілля на терені Чернівецької області, керівництво Карпатського крайового проводу ОУН прийняло рішення всіх підпільників Буковинської округи перевести на Галичину. "Недобитий" відразу відправив на зв'язок до Коломийської округи підпільників "Сокола" і "Остапа", але вони не змогли перейти р. Черемош, яка дуже розлилася. Через тиждень уже "Черемшина" з "Недобитим" пробували перейти р. Черемош, але також невдало. Провідники пішли до с. Розтоки Вижницького району, де зустрілися з трьома молодими хлопцями, які повідомили, що їх переслідують оперативники Вижницького РВ УМДБ з метою вербовки до агентурної мережі, і попросили прийняти їх до ОУН. "Недобитий" прийняв від них присягу та присвоїв псевда: Петру Джуряку – "Співак"¹⁷⁸, Юрію

¹⁷⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 163–169 (агентурно-оперативные и войсковые действия, проводившиеся управлениями внутренних дел и госбезопасности Черновицкой области по ликвидации вооруженного националистического подполья и его легальных звеньев).

¹⁷⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 46–47.

¹⁷⁸ Джуряк Петро Іванович – "Співак" (1918, с. Розтоки Путильського р-ну – 25.05.1951). Член ОУН (05.1951). Загинув у сутичці з оперативно-військовою групою під час переходу через р. Черемош.

Джуряку – “Юрась”¹⁷⁹, Михайлу Олексюку – “Гайворон”¹⁸⁰. Видавши зброю новикам, підпільники вирушили в гори.

У той час на терен Вижницького та Путильського районів прибуло біля 2.000 солдатів військ внутрішньої охорони МДБ, а також 1.500 солдатів Радянської армії, які прочісували лісові масиви. Вже наступного дня, 12 травня 1951р., на постій підпільників наткнулася група облавників. Під час збройної сутички загинув підпільник-новик “Юрась”, іншим підпільникам вдалося прорватися крізь вороже оточення.

Після прориву підпільники розділилися на дві групи. До складу першої увійшли “Черемшина”, “Сокіл” та “Гайворон”, до складу другої – “Недобитий”, “Дорошенко”, “Остап” та “Співак”¹⁸¹.

Група “Черемшини” у ніч на 16 травня 1951 р. у Лопушнянському лісі відвідала колибу робітників Київбуду, які працювали на заготівлі деревини. Після проведеної співбесіди та вечери підпільники відійшли у терен¹⁸².

Група “Недобитого” знову вирушила до р. Черемош із наміром перейти на терен Галичини. Через те, що роздобути продукти харчування у селах було неможливо через присутність там великої кількості військ ВО МДБ, підпільники зайшли по харчі до свого бункера. Підійшовши до входу у бункер, який розташовувався у лісовому масиві неподалік хутора Сірук с. Розтоки Вижницького району, районний провідник “Дорошенко” підірвався на міні, закладеній оперативниками відділу 2-Н УМДБ. Сталася ця трагічна подія 21 травня 1951 р.

А вже 25 травня т. р. групу “Недобитого” під час переходу р. Черемош обстріляла оперативно-військова група. У збройній сутичці загинув підпільник-новик “Співак” (третій підпільник-новик “Гайворон” загинув 18 червня 1951 р.).

Зустріч “Черемшини” з “Недобитим” була запланована на липень 1951 р. Прийшовши на пункт зв’язку, “Черемшина”

¹⁷⁹ Джуряк Юрій Михайлович – “Юрась” (1930, с. Розтоки Путильського р-ну – 12.05.1951). Член ОУН (05.1951). Загинув у сутичці з оперативно-військовою групою.

¹⁸⁰ Олексюк Михайло Єремійович – “Гайворон” (бл. 1920, с. Розтоки Путильського р-ну – 18.06.1951). Вояк УПА (1944). Легалізувався. Член ОУН (05.1951). Охоронець райпровідника “Дорошенка”. Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ.

¹⁸¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 34–36.

¹⁸² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (Аген. спр. № 254 “Кочующіє”). – Т. 1. – Арк. 19 (повідомлення нач. Вижницького РВ майора Дідушенка).

замість окружного провідника застав там двох міжокружних зв'язківців “Кригу” і “Грома”, які перевели його і “Сокола” на терен Коломийщини. Вже там він зустрівся з “Недобитим”.

Для посилення збройного підпілля Буковини “Черемшині” було передано колишнього чотового УПА Василя Савчука-“Лебеда”, який кілька років перебував у охороні окружного референта пропаганди ОУН Коломийщини поручника Назарія Данилюка-“Перебийноса”, а після його загибелі – у куці “Кучерявого”.

Разом із “Недобитим” та іншими підпільниками, у супроводі зв'язківців “Криги” та “Грома”, вони повернулися на Буковину. Зв'язківцям передали весь наявний друкарський шрифт, а також вирізане з дерева кліше для виготовлення бофонів і вони повернулися на Коломийщину¹⁸³.

У серпні 1951 р. “Черемшина” з “Лебедем” та “Остапом” у лісі біля с. Берегомет Вижницького району зустрілися з місцевим мешканцем Юрієм Шпанюком, який підтримував контакт з підпіллям. Йому дали гроші для купівлі одягу та інших необхідних речей. Після того, як Шпанюк придбав у магазині замовлені речі, він відніс їх на обумовлене місце і там, замаскувавши, залишив¹⁸⁴.

На черговій зустрічі, у вересні т. р., провідник “Недобитий” повідомив “Черемшину”, що у зв'язку з сильними облавами на Буковині зимувати тут небезпечно, і прийняв рішення перейти на зимівлю до Галичини.

16 листопада 1951 р. “Черемшина” разом із “Недобитим” і “Соколом”, перейшли зимувати на терен Галичини. У с. Стебні Жаб'ївського району пов'язалися з кущовим “Кучерявим”. Того ж дня прибули два кур'єри “Крига” і “Грім”, які повели їх на зустріч до надрайонного провідника ОУН Косівщини поручника “Вихора”¹⁸⁵. Після зустрічі “Недобитий” залишився на зиму у бункері “Вихора”, а “Черемшину” і “Сокола” відправив зимувати на хутір Грині с. Бабин Косівського району у бункері станич-

¹⁸³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 36–37.

¹⁸⁴ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 268.

¹⁸⁵ Харук Микола Павлович – “Вихор”, “Р-20”, “10”, “К-10” (1915, смт Кути Косівського р-ну – 8.04.1953, м. Київ). Вояк УДП (1942–весна 1944). В УПА з травня 1944р. Чотовий (06.1944–01.1945), командир сотні ім. Богуня ТВ 21 “Гуцульщина” (01.1945–08.1948). Провідник Косівського надрайонного проводу ОУН (1948–06.1952). Захоплений у полон опергрупою УМДБ 23 червня 1952 р. через зраду. Розстріляний у Лук'янівській в'язниці. Лицар Бронзового хреста заслуги (1945). Поручник УПА (1947).

ного цього села “Бомби”¹⁸⁶ (там зимувала також дружина “Сокола” “Леся”). У підземному сховищі підпільники перебували до 22 квітня 1952 р.

Після зимівлі “Черемшина” мав ще кілька зустрічей з керівним складом Косівського надрайонного проводу ОУН, зокрема з “Ненаситцем”¹⁸⁷, “Орисею”¹⁸⁸ та іншими. До трагічного фіналу залишався один місяць¹⁸⁹.

ЗАХОДИ З РОЗШУКУ МИКОЛИ КРИЧУНА- “ЧЕРЕМШИНИ” КАРАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ СРСР

Упродовж восьми років (1944–1952) управління НКВС/МВС і НКДБ/МДБ Чернівецької області, проводячи розшук “Черемшини”, ніяк не могли його захопити чи ліквідувати, хоча у річних та кварталних планах агентурно-оперативних заходів керівництво “силових” управлінь постійно зазначало остаточний термін ліквідації керівного складу Вижницького надрайону ОУН.

Розшук керівників Вижницького повітового (згодом надрайонного) проводу ОУН упродовж 1944–1945 рр. проводився оперативниками Путильського РВ УНКВС за агентурною справою № 108 “Варвари”. Однак вже 25 липня 1946 р. для систематизації та накопичення матеріалів стосовно керівництва Вижницького надрайону ОУН оперативниками відділу по бо-

¹⁸⁶ Луканюк Микола Петрович – “Бомба” (1900, с. Малий Рожин Косівського р-ну – 28.06.1952, с. Бабин Косівського р-ну). Член ОУН. Станичний ОУН с. Бабин. Загинув у сутичці з агентурно-бойовою групою УМДБ Станіславської обл.

¹⁸⁷ Палинюк Василь – “Ненаситець”, “М-13” (бл. 1900, с. Соколівка Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 8.04.1953, м. Київ). Член ОУН. Станичний ОУН у Косівському районі, господарчий референт Косівського надрайонного проводу ОУН. Захоплений у полон співробітниками УМДБ 25 червня 1952 р. через зраду “Кірова”. Військовою Колегією Верховного Суду СРСР 21 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці. Лицар Срібного хреста заслуги (2.07.1948).

¹⁸⁸ Паєвська-Томич Олександра Миколаївна – “Орися”, “35” (7.01.1908, с. Нижній Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 8.04.1953, м. Київ). На нелегальному становищі з травня 1950 р. Субреферент пропаганди Косівського надрайонного проводу ОУН. Захоплена у полон співробітниками УМДБ 25 червня 1952 р. через зраду “Кірова”. Військовою Колегією Верховного Суду СРСР 21 січня 1953 р. засуджена до ВМП. Розстріляна у Лук’янівській в’язниці.

¹⁸⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 3. – Арк. 39–40.

ротьбі з бандитизмом обласного управління МВС завели агентурну справу № 179 “Кочующіє”. Звичайно, головним фігурантом цієї справи був надрайонний провідник “Черемшина”.

На встановлення місцезнаходження керівного складу Вижицького надрайонного проводу ОУН була орієнтована вся агентурна мережа Вижицького та Путильського РВ УМВС та УМДБ¹⁹⁰.

Але між органами МВС і МДБ не було взаємодії у поборюванні визвольного руху, тому відповідно до вказівки ЦК ВКП(б) та Ради Міністрів СРСР спільним наказом МВС-МДБ СРСР № 0074/0029 від 21 січня 1947 р. протидія націоналістичному руху переходить до компетенції органів державної безпеки. Їм підпорядковувано внутрішні і прикордонні війська, “істребительні” батальйони, передано відповідні оперативні обліки (агентурні та спостережні справи, справи-формуляри та агенуру, яка розробляла підпілля) і техніку¹⁹¹.

Згідно плану агентурно-оперативних заходів на травень–червень 1947 р. для ліквідації “Сталя” і “Черемшини” чекісти планували спрямувати агентурно-бойову групу “Нестора”. АБГ складалася з колишніх есбістів, які погодилися на співпрацю з ворогом. Проте цими заходами успіху не досягнули¹⁹².

Продовжуючи активний розшук “Черемшини”, наприкінці 1946 р. емгебисти перевели у Вижицький район досвідченого агента “Повітового”, який особисто знав “Черемшину”. Цей агент працював учителем у м. Чернівці, мав широкі зв’язки із підпіллям та видав до рук ворога керівників Чернівецького (сільського) районного проводу ОУН. Але і цей захід не дав позитивних результатів¹⁹³.

Того ж 1946 р. оперативниками ввели у розробку зв’язків “Черемшини” агента “Дуня”, яка працювала у сфері лісового

¹⁹⁰ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 6790 (Аген. спр. № 254 “Кочующіє”). – Т. 1–4.

¹⁹¹ Веденєєв Д., Биструхін Г. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки: Монографія. – К.: К.І.С., 2007. – С. 267.

¹⁹² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 82 (план агентурно-оперативних заходів по розробке Буковинського окружного проводу ОУН на май–июнь 1947 года).

¹⁹³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 64–65 (план агентурно-оперативних заходів по агентурному делу УМГБ “Змовники” на октябрь–декабрь 1946 года).

господарства, і яку перекинуто працювати до Путильського району. Після встановлення контакту з підпільниками її планувалося відпустити на нелегальне становище. Проте агент свого завдання так і не зуміла виконати¹⁹⁴.

Для отримання інформації про можливе місце перебування керівного складу Буковинського окружного та Вижницького надрайонного проводів ОУН, до заарештованих осіб, яких органи МДБ запідозрили у допомозі революційно-визвольному руху, застосовувалися погрози, побої, катування, але часто і це не давало потрібного результату. Тому задіявався більш витончений метод – це використання агента-внутрікамерника¹⁹⁵ (т. зв. “підсадний” – Авт.). Агент входив у довіру до співкамерника і отримував необхідну інформацію, яку повідомляв своєму оперативнику.

Жителька Путильського району Домка Москаль, яка допомагала повстанцям, була заарештована 4 квітня 1947 р. та перебувала у Чернівецькій в’язниці (6 вересня 1947 р. засуджена на 10 років ІТЛ та каралася у Воркутинських таборях). До камери № 4, де вона перебувала, “підсадили” агента-внутрікамерника під псевдонімом “1619”. Під час розмови Домка Москаль розповіла, що від початку 1945 р. мала зв’язок з підпільниками “Черемшиною”, “Лебедем” та іншими, яким надавала продукти харчування і шила одяг. У її будинку, під підлогою, була обладнана криївка, де впродовж зими 1944–1945 рр. переховувалися “Черемшина”, “Лебідь” та ще один підпільник. Криївку опергрупа виявила вже під час її арешту¹⁹⁶.

Часто найбільш перевіреним агентам, які проживали у селах Вижницького та Путильського районів, для захоплення підпільників живими оперативники надавали снодійно-галюциногенний спецпрепарат “Нептун-47”. Із застосуванням цього препарату влітку 1950 р. на терені Путильського району було захоплено живими четверо підпільників (“Зоря”, “Козак”, “Бурлака”, “Літак”).

¹⁹⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 7 а. – Арк. 131 (характерные вербовки и ввод агентуры в разработку подполья ОУН).

¹⁹⁵ Агент-внутрікамерник – це особа, запідозрена у зв’язках з визвольним рухом (рідше член ОУН), яка після свого арешту погодилася на співпрацю з ворогом і яку оперативні працівники в’язниці використовували для отримання інформації про заарештованих шляхом розміщення агента у камері в’язня, що розроблявся.

¹⁹⁶ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 57. – Арк. 144 (агентурное донесение источника “1619”).

Одним із довірених агентів був житель с. Усть-Путила Омелян Чегрин (оперативний псевдонім “Богдан”), який перебував на зв’язку старшого оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ капітана Уричева. 26 травня 1950 р., під час конспіративної зустрічі заступника начальника відділу 2-Н майора Геркулесова з “Богданом”, для захоплення живим надрайонного провідника “Черемшини” агенту передано спецпрепарат “Нептун-47”, а також револьвер системи “Наган” на випадок, коли хтось з групи підпільників не буде їсти “отруєні” харчі (після розкриття цього підступного методу СБ ОУН, згідно інструкції, серед групи підпільників хтось один не їв та не пив – *Авт.*)¹⁹⁷.

Цілком імовірно, відчуваючи ненадійність Чегрина, “Черемшина” до нього так і не заходив. Але незабаром у цю пастку потрапили кущовий “Зоря” та станичний “Козак”.

Варто зазначити, що не всі агенти, співпрацюючи з ворогом, поривали з підпіллям. Таких відносили до категорії агентів-“двурушників”¹⁹⁸.

У серпні 1949 р., через агентурні джерела, оперативникам відділу 2-Н УМДБ стало відомо, що фельдшер с. Усть-Путила Путильського району Іван Лазарюк влітку 1948 р., за дорученням “Черемшини” купив радіоприймач і батареї до нього, кишеньковий годинник та медикаменти. Крім того, із записів захопленого 9 червня 1949 р. щоденника надрайонного пропагандиста “Баші” стало відомо, що “Черемшина” і “Баша” часто відвідують “25” (підпільний цифронім Івана Лазарюка – *Авт.*), в якого слухають радіо. Агентурними заходами оперативникам вдалося встановити, що “25” – це фельдшер Іван Лазарюк. Його завербовано до агентури під псевдонімом “Фіндоскоп”. Але від своїх антирадянських поглядів Лазарюк не відмовився. Під час зустрічі з “Черемшиною” 26 жовтня 1949 р. він розповів про свою вербовку. “Черемшина” повірив у щирість його слів і змінив цифрове псевдо на “33” та продовжував підтримувати зв’язок.

Через агентурні джерела про цю зустріч стало відомо оперативникам і у будинку тестя Лазарюка Андрія Фрея, для захоплення “Черемшини”, 28 жовтня 1949 р. була влаштована за-

¹⁹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 250–257 (сообщения агента “Богдана”).

¹⁹⁸ Агент-“двурушник” – це цивільна особа, яка підтримувала зв’язок з підпіллям і через це, шляхом компромату, залякувань та побоїв, завербована оперативниками до агентурної мережі, але продовжувала допомагати підпільникам.

сідка на чолі зі старшим оперуповноваженим відділу 2-Н УМДБ капітаном Уричевим, яка там перебувала тривалий час. Але “Черемшина” до будинку Фрея так і не прийшов. Через “двурушництво” свого агента, Івана Лазарюка і його дружину Василю було піддано арешту 21 травня 1950 р.¹⁹⁹

Наприкінці 1946 р. для розшуку “Черемшини” та інших провідних кадрів Вижницького надрайонного проводу ОУН керівництво обласного управління МДБ закріпило оперативну групу у складі: заступника начальника відділу 2-Н УМДБ майора Воронова, начальника Путильського РВ капітана Кетова, двох оперативників Вижницького РВ²⁰⁰.

Склад оперативних груп часто змінювався та доповнювався оперативними працівниками з інших районів Чернівецької області (Хотинського, Сокирянського, Кельменецького та інших).

Згідно плану оперативних заходів на осінь-зиму 1950–1951 рр., керівництво УМДБ дало вказівку повністю ліквідувати підпілля ОУН, яке переховувалося на території Вижницького району. Для цього була створена оперативно-військова група у складі: заступника начальника відділу 2-Н УМДБ майора Геркулєсова, заступника начальника Вижницького РВ УМДБ лейтенанта Мармоза, старшого оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ капітана Уричева, старшого оперуповноваженого Вижницького РВ УМДБ старшого лейтенанта Абрамова та командира взводу ВВ МДБ лейтенанта Бахрова. За опергрупою був закріплений взвод внутрішніх військ²⁰¹.

До підступних заходів поборювання визвольного руху слід віднести і мінування опергрупами бункерів, залишених підпільниками.

У червні 1950 р. оперативно-військова група, за участі агента-бойовика “25” (інші дані не встановлено – Авт.) у лісовому масиві урочища Черепанка поблизу с. Мариничі Вижницького району виявила порожній бункер. Під час огляду бункеру та навколишньої території оперативники прийшли до висновку, що підпільники інколи навідуються до бункеру за харчами, і ви-

¹⁹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 159–163.

²⁰⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 96–98 (тактика, методи и средства, применявшиеся органами государственной безопасности в борьбе с украинскими буржуазными националистами).

²⁰¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 226–227 (план агентурно-оперативных и чекистско-войсковых мероприятий по ликвидации остатков бандоуновского подполья на территории Черновицкой области на осенне-зимний период 1950–1951 гг.).

рішили замінувати вхід (26 червня 1950 р. на цій міні підірвала-ся машиністка Варвара Сухацька-“Варка”)²⁰².

Навесні 1951 р. оперативники відділу 2-Н УМДБ виявили покинутий бункер, який розташовувався у лісовому масиві неподалік хутора Сірук с. Розтоки Вишницького району. В бункері, крім законсервованих харчів, знайдено бібліотеку та радіоприймач. Це свідчило, що підпільники обов’язково сюди навідаються, тому замінували вхід до нього. На закладеній міні 21 травня 1951 р. підірвався районний провідник ОУН Вишниччини “Дорошенко”.

Для розшуку керівного складу Буковинського окружного проводу (який базувався у Вишницькому та Путильському районах), а також Вишницького надрайонного проводу ОУН, у т. ч. і “Черемшини”, органи МДБ застосовували різноманітні масовані заходи: довготривалі облави із застосуванням великої кількості внутрішніх військ, блокування лісових масивів та недопущення переходів з Буковини до Галичини через річки Черемош та Білий Черемош, постійно рейдуючі опергрупи, засідки та секрети, підсилення “істребительних” батальйонів “істребками” з бесарабських районів Чернівецької області (Хотинського, Сокирянського, Кельменецького, Новоселицького). Щоб позбавити підпілля підтримки населення, місцевих мешканців цілими хуторами висилали на спецпоселення до Сибіру та переселяли до південних областей України (Херсонської, Миколаївської та інших).

Але всі надзвичайні заходи управління МДБ Чернівецької області зі захоплення чи ліквідації “Черемшини” так і не були втілені. Здійснили це оперативники УМДБ Станіславської області²⁰³.

АРЕШТ ТА УВ’ЯЗНЕННЯ

Відчутного удару підпілля на терені Коломийської округи ОУН завдала зрада окружного референта СБ Романа Тучака-“Клима”²⁰⁴, що фактично привело до ліквідації цілісності струк-

²⁰² ГДАСБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 240–241 (выписка из докладной записки о результатах борьбы с подпольем ОУН и его вооруженными бандами на территории Черновицкой области за май-июнь 1950 г.).

²⁰³ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19. – С. 328–334, 337–345.

²⁰⁴ Тучак Роман – “Морозенко”, “Кіров”, “Клим”, “Т-48”, “РТ-26”, “А-999” (1923, м. Городенка Івано-Франківської обл. – 1998, м. Київ). Член ОУН. Організаційний референт Коломийського окружного проводу ОУН, референт СБ цього проводу (1948–1951). Погодився на співпрацю з ворогом (спецагент “Тарас Степанович”) через арешт співробітниками УМДБ його дружини Надії Кульчицької 28 липня 1951 р. Проживав у м. Києві. Помер.

тури цієї округи. “Клим”, через захоплення органами держбезпеки СРСР його дружини 28 липня 1951 р., пішов на співпрацю з ворогом. Під час зустрічі з керівництвом УМДБ Станіславської області на конспіративній квартирі у м. Коломия він погодився надати допомогу у ліквідації підпільного руху на терені Коломийщини. Його завербовано як спецагента під псевдонімом “Тарас Степанович” та повернуто до підпілля.

Зрада “Клима” привела до ліквідації не тільки підпілля Коломийської округи (однієї з найчисельніших округ ОУН), але і залишків підпілля Буковинської округи, у т. ч. і надрайонного провідника “Черемшини”.

Досвідчені оперативники УМДБ Станіславської області вивчили почерком крайового референта СБ ОУН Карпатського краю майора Миколи Твердохліба-“Грома”²⁰⁵ записку-“штафету” до окружного провідника ОУН Коломийщини поручника Івана Кулика-“Сірого”²⁰⁶ (на той час уже загиблого – *Авт.*) та залишили на “мертвому” пункті зв’язку окружного есбіста “Клима”. У цій записці зазначалося, що сам “Грім” прийти на зустріч не зможе, тому висилає замість себе “представника” крайового проводу.

Також до Косівського району спрямована агентурно-бойова група відділу 2-Н УМДБ Станіславської області. Агенти-бойовики виконували ролі зв’язківців Карпатського крайового проводу ОУН та охоронців “провідників”.

“Черемшина”, зустрівшись з провідником “Недобитим”, у супроводі 5-х охоронців 26 травня 1952 р. прибули до с. Прокурава Косівського району, де зв’язалися з охоронцями

²⁰⁵ Твердохліб Микола Дмитрович – “Музика”, “Петро”, “Північ”, “Грім”, “24”, “311”, “401”, “090” (1911, с. Петрилів Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 17.05.1954, поблизу с. Зелена Надвірнянського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (1938). Закінчив школу підхорунжих польської армії. Інструктор і командир сотні старшинської школи “Олені”, командир ВО 4 “Говерля” УПА-Захід (1944–1949), організаційний референт ОУН Карпатського краю (1947–1949), референт СБ цього проводу (09.1949–05.1954), в. о. провідника цього проводу (1951–05.1954). Загинув у бункері на схилі г. Березовачка під час сутички з опергрупою відділу 2-Н УМДБ Станіславської обл. Майор УПА.

²⁰⁶ Кулик Іван Дмитрович – “Сірий”, “К-5”, “Кж-6” (1919, с. Грабово Шахтарського р-ну Донецької обл. – 2.11.1951, біля с. Великий Ключів Печеніжинського р-ну Станіславської обл.). Старший лейтенант ЧА. Під час війни потрапив до німецького полону. Втік з табору та прилучився до повстанців у Чорному лісі. Командир сотні ТВ 21 “Гуцульщина”, військовий референт Коломийського окружного проводу ОУН, організаційний референт цього проводу, провідник цього проводу. Загинув у сутичці з опергрупою УМДБ Станіславської обл. Сотник УПА.

окружного референта СБ Коломийщини “Клима” “Івасем”²⁰⁷ і “Спартак”²⁰⁸.

У ніч на 28 травня 1952 р. “Недобитий” і “Черемшина” у супроводі охоронців прибули на постій окружного есбіста “Клима” на зустріч до “представника” Карпатського крайового проводу “С-14” (роль якого виконував керівник агентурно-бойової групи УМДБ “Сергій”²⁰⁹). Їх зустрів Роман Тучак-“Клим” і повідомив про прибуття представника крайового проводу “С-14” та дав “Недобитому” прочитати записку-“штафету”. “Клим” охоронців відправив на попереднє місце постою, а “Недобитого” і “Черемшину” по черзі супроводжував із агентами-бойовиками до т. зв. “представника”. “Черемшину” скеровано до “представника” під приводом перевірки його організаційних здібностей для подальшого призначення надрайонним провідником на терені Коломийського окружного проводу. Обох захоплено агентами-бойовиками під виглядом “крайової СБ”, і тому ні “Недобитий”, ні “Черемшина” опору не вчинили. Захоплених провідників агенти-бойовики відразу доправили та передали оперативній групі.

У захопленого підступом “Черемшини” емґебісти вилучили 20 бофонів, 4 значки-тризуби і різні підпільні документи та літературу, а також його озброєння: радянський автомат ППШ № ХБ 860 і німецький пістолет Вальтер №175111-K.

²⁰⁷ “Івась” (інші дані не встановлено) (? – ?). Член ОУН. Охоронець окружного референта СБ Коломийщини Романа Тучака-“Клима”. Захоплений у полон агентурно-бойовою групою УМДБ Станіславської обл. Погодився на співпрацю з ворогом (агент-бойовик “Жовтневий”). Подальша доля невідома.

²⁰⁸ Підлетьчук Петро Андрійович – “Кармелюк”, “Спартак” (1930, с. Хімчин Косівського р-ну Івано-Франківської обл.). Вояк сотні “Сірого” ТВ 21 “Гуцульщина”. Після розформування відділів УПА, переведений до теренової мережі ОУН. Охоронець кущового ОУН. Захоплений у полон через зраду Романа Тучака-“Клима” у 1952 р. Військовою колегією Верховного суду СРСР 22 січня 1953 р. засуджений до ВМП, згодом заміненій на 25 років ІТЛ. Карався у Норильських та Тайшетських таборях. Після звільнення повернувся в Україну. Голова Косівської районної станиці Братства ОУН-УПА.

²⁰⁹ Маґас Михайло Миколайович – “Полтавець”, “Остапенко” (1922, с. Підгірки (тепер у скл. м. Калуш Івано-Франківської обл.) – ?, Коломийський р-н Івано-Франківської обл.). Член ОУН. Референт пропаганди Калуського районного проводу ОУН, провідник цього проводу. Захоплений у полон співробітниками УМДБ Станіславської обл. 5 листопада 1947 р. Погодився на співпрацю з ворогом (агент-бойовик “Сергій”) та очолив агентурно-бойову групу відділу 2-Н УМДБ. Брав активну участь у захопленні та знищенні підпільників на теренах Станіславської та інших округ ОУН. Помилуваний радянською владою, проживав у Коломийському районі. Помер.

Знаючи, що ні “Недобитий”, ні “Черемшина” не підуть на співпрацю, і їх оперативне використання з метою захоплення живими інших підпільників неможливе, обох було арештовано²¹⁰.

Захоплених провідників негайно доставлено до Коломийського райвідділу УМДБ, де провели перший допит, а згодом – до обласного управління МДБ у м. Станіславі та поміщено до внутрішньої в’язниці УМДБ Станіславської області.

Після проведення попереднього слідства, за розпорядженням заступника міністра держбезпеки УРСР генерал-майора Єсипенка, у липні 1952 р. “Черемшину” і “Недобитого” під спецконвоем було переведено до внутрішньої в’язниці МДБ УРСР у м. Києві. 22 жовтня 1952 р. кримінальна справа Ю. Матвіїва була об’єднана із справою М. Кричуна.

Допити захоплених провідників слідчі МДБ проводили в основному у вечірній та нічний час. 18 листопада 1952 р. їм обом висунуто звинувачення за такими статтями Кримінального кодексу УРСР: 54-1 “а” (зрада Батьківщини), 54-8 (тероризм), 54-9 (диверсії), 54-11 (участь у контрреволюційній організації).

Висунуте одне із звинувачень – це зрада Батьківщини. Але Ю. Матвіїв народився у Польщі, а М. Кричун – у Румунії, і обое ніколи не були громадянами СРСР. То ж яку Батьківщину вони зрадили?

Вироком Військової Колегії Верховного Суду СРСР від 20 січня 1953 р. обох провідників засуджено до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього майна. 8 квітня 1953 р. Юліана Матвіїва-“Недобитого” і Миколу Кричуна-“Черемшину”, разом з іншими захопленими підпільниками, розстріляно у внутрішній в’язниці № 1 МВС УРСР²¹¹.

Де знайшло спокій тіло провідника “Черемшини”, у документах радянських каральних органів не знайдено (та і не було в них такої практики документально фіксувати місця масових поховань розстріляних і закатованих – *Авт.*). Цілком імовірно – у братській могилі таких самих політичних в’язнів СРСР, розстріляних та закопаних у землю без хрестів та надписів.

²¹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 183–230 (вопросы тактики, методов и средств, применявшимися органами госбезопасности в борьбе с украинскими националистами).

²¹¹ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 27.

ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА ЗАСЛУГИ

Захоплений у полон окружний референт пропаганди ОУН Буковини Василь Духович-“Сувенір”, під час його допиту слідчими УМДБ, так охарактеризував “Черемшину”: “Ідейний і кадровий націоналіст-фанатик. По своїх особистих якостях він дуже рухливий, виконавчий і відданий “Сталю”, за що у останнього користується повагою”²¹².

Керівництво ОУН високо оцінило організаційну працю незмінного, багатолітнього надрайонного провідника ОУН Вижниччини Миколи Кричуна-“Черемшини”.

У своїх пропозиціях до Карпатського крайового проводу ОУН окружний провідник ОУН Буковини Василь Савчак-“Сталь” подав до відзначення “Черемшини” Срібним хрестом заслуги УПА: “Черемшина, [над]районний провідник, Буковинська округа, відзначити Срібним Хрестом [Заслуги] 2-го ступеня, за відновлення ОУН у Вижницькому і Путилівському р-нах”²¹³.

Проте наказом Головного Військового Штабу УПА ч. 1/48 від 1 червня 1948 р. Миколу Кричуна-“Черемшину” було відзначено Бронзовим хрестом заслуги²¹⁴.

P. S.

Вже за часів Незалежності України, відповідно до Закону України “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні” від 17.04.1991 р. № 962-XII, архівна кримінальна справа № 67443 була надана до прокуратури Івано-Франківської області для перегляду та реабілітації Миколи Кричуна. Викликає подив висновок прокуратури від 30 квітня 1996 р., згідно з яким М. Кричуна визнано “обґрунтовано засудженим по даній кримінальній справі і таким, що не підлягає реабілітації”.

У його рідному селі Дихтинець, на жаль, до цієї пори немає пам’ятника Миколі Кричуну, але як запевнив сільський голова Микола Труфін, він обов’язково постане на честь їхнього легендарного односельчанина.

Дана книга є вшануванням пам’яті про М. Кричуна та присвячена 100-річчю від дня його народження.

²¹² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 1445. – Арк. 108 (протокол допиту Духовича В.).

²¹³ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 1305 (аген. спр. № 111 “Змовники”). – Т. 5. – Арк. 216–216 зв.

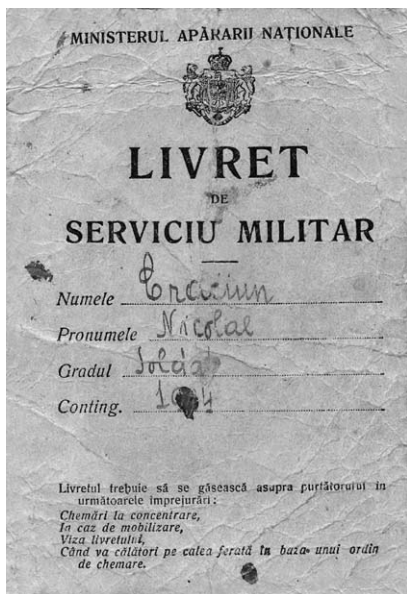
²¹⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 257–261 (наказ ГВШ УПА ч. 1/48 від 12.06.1948 р.).

Микола Кричун. Юнацькі роки

Микола Кричун –
солдат румунської армії

Військова книжка М. Кричуна

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

1) Caraș

Seria **C**

Nr. **1179112** **ORDIN DE CHEMARE** 12/100

din 30 Septembrie 1943

către: 34

Gradul Sold., contingentul 1942

numele: Ștefan Ștefan

fiul lui Ștefan și al Ștefana

domiciliat: comuna Ștefan Ștefan

sir: Răduț

judetul: Răduț

Viza stației
C. F. R.

In conformitate cu ordinul Ministerului Apărării Naționale, ORDON să vă prezentați în ziua de 15 Septembrie 1943, pentru o concentrare de 34 zile (la 1) Caraș în garnizoana Răduț județul Răduț Debarcați în gara Răduț în caz de necesitate veți fi predați conform Codului de Justiție Militară.

DOBANȚAUL C. F. R. RĂDĂUȚI
COLONEL
Ștefan

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

CUPON DE CONTROL C. F. R.
ORDIN DE CHEMARE

Seria **C**

Nr. **1179112**

Gradul Sold., numele: Ștefan Ștefan

din 1) C. F. R. Răduț, se transportă gratuit

dela stația Răduț la stația Răduț

in clasa III - cu tren Auto

Stampila corporală

Isitoare foaia el cîteste

Повістка до румунської армії

П Р И С Я Г А

ЧЛЕНА ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Я, /псевдо/, отворюю присягов, що добровільно вступив в членів Організації Українських Націоналістів – речинна Самостійності і Соборності Українського Народу під час його політичного поневолення.

Намір у найважчих умовах із святістю бути виконувати її накази та беззаперечно підкорюватися Проводові.

Революційна боротьба і праця – це мій обов'язок перед українським народом.

Мій гарт заплячу за владу ідеї Української Самостійної Держави.

Могучими найкращих борців минуло: державу, яку вони створили в своїх задумках і чинях творю і творитиму.

Тільки смерть стане мені перешкодою на цьому шляху.

Тен, Великий Воле, мені допоможі!.

Присяга члена ОУН

1. Охоронець Іван
Ткачук-“Іскра”;
2. надрайонний провідник
Микола Кричун-“Черемшина”;
3. машиністка Олена
Ткачук-“Олена”;
4. надрайонний референт СБ
Михайло Іванюк-“Залізник”;
5. окружний референт проп.
Василь Духович-“Сувенір”;
6. машиністка Савета
Курчак-“Марта”;
7. машиністка Сільва
Купчанко-“Анка”;
8. кушовий Юрій
Ткачук-“Куниця”

1. Кушовий Юрій
Ткачук-“Куниця”;
 2. надрайонний провідник
Микола Кричун-“Черемшина”;
 4. підпільник Дмитро
Грещук-“Вітер”;
 5. машиністка Сільва
Купчанко-“Анка”;
 7. поручник Михайло
Юрцуняк-“Юрко”;
 9. хор. Петро
Іванишин-“Баша”;
 10. кушовий Григорій
Грицюк-“Бор”.
- Решта невідомі.

Серпень 1947 р.
Буковина, Садниста

1. Куш. Юрій Ткачук-“Куниця”; 2. хор. Михайло Іванюк-“Залізник”;
 3. хор. Петро Іванишин-“Баша”; 4. пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко”;
 6. охор. Федір Гузак-“Музика”; 7. куш. Ілля Дулій-“Зоря”;
 8. куш. Григорій Грицюк-“Бор”; 16. надрай. пров. Микола Кричун-
 “Черемшина”; 20. куш. Михайло Кирничний-“Бурлака”;
 22. підп. Іван Ілішук-“Листок”; 25. рай. пров. Дмитро Том’юк-
 “Верховинець”; 26. куш. “Гордий”. Решта невідомі.
 Серпень 1947 р. Буковина, Лубок

1. Куш. Ілля Дулій-“Зоря”; 2. охор. “Черемшина” Іван Калинич-
 “Роман”; 3. рай. пров. Дмитро Том’юк-“Сокіл”. Решта невідомі

Зліва направо: 1. районний провідник Юрій Ткачук-“Куниця”;
2. охоронець Василь Ткачук-“Богдан”; 3. охоронець Іван Ткачук-“Іскра”

Буковинські підпільники. Буковина, Голодний ліс

Надрайонний провідник Микола Кричун-“Черемшина”;
кущовий Григорій Грицюк-“Бор”

Окружний провідник ОУН
Буковини Василь Савчак-“Сталь”

Окружний провідник Буковини
пор. Юліан Матвійв-“Недобитий”

Надр. реф. СБ Вижниччини
Михайло Іванюк-“Залізняк”

Надр. реф. СБ Вижниччини
Михайло Гоянюк-“Залізняк”

Надрай. реф. проп. Петро
Іванишин-“Баша”, окр. реф. СБ
Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”

Охоронець Михайло
Головацький-“Смирний”

Надр. реф. СБ Вижниччини
Іван Гулей-“Меч”

Рай. пров. Вижниччини
Михайло Нічай-“Дорошенко”

Охоронець Лесь Леховоля-
“Грабок”

Рай. пров. Вижниччини
Юрій Ткачук-“Куниця”

Охоронець окружного провіду
Дмитро Грещук-“Вітер”

Кущовий “Гордий”

Варвара Сухацька-Грицюк-
“Варка”

Заступник кущового
Танасій Грицюк-“Літак”

Охоронець
Іван Кобилянський-“Дубовий”

Охоронець “Вишня”

Кущовий Петро Танасійчук-
“Кучерявий”

Надрай. пров. ОУН Косівщини
пор. Микола Харук-“Вихор”

Кущовий Михайло Кирничний-
“Бурлака”

Марія Мицько-“Марія”. 1957 р.

Станичний с. Бабин
Микола Луканюк-“Бомба”

ВНЕШНЕПРЕДПРИЯТИЕ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
за II квартал 1961 р.

[illegible]

Личная роспись.

[illegible]

Переселенці амшлі.

1. Дикобраз и хитрец:

[illegible]

Суспільно-політичний звіт
за II квартал 1951 р.

Figure 10.10

Битва знову відбулася кілька днів тому. Десь за півтори милі від берега в армійському кораблі потрапили чотири снаряди! Сильні вибухи ушкодили ділянку сільськогосподарської озимини і тільки трохи зруйнували, але було розбито кілька господарських будівель, згорів гірський терен. Це не викликає в нас сумніву про причини ліквідації хуторів і сільсько-господарської власності.

[illegible][illegible]

Важливою ознакою здоров'я є вага тіла людини. В середньому вага людини становить 60-70 кг. Вага тіла людини залежить від багатьох факторів, зокремові: віку, статі, висоти, конституції, стану здоров'я тощо. Вага тіла людини може змінюватися впродовж життя. Наприклад, вага тіла людини може зменшуватися з віком, а також збільшуватися внаслідок ожиріння. Вага тіла людини може бути використана для визначення стану здоров'я людини. Наприклад, вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня ожиріння. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня недостатності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня набуття ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня втрати ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня збереження ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня зміни ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня стабільності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня нестабільності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня контролю ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня неконтролю ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня свідомості ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня невідомості ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня відповідальності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня невідповідальності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня свідомості ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня невідомості ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня відповідальності ваги тіла. Вага тіла людини може бути використана для визначення ступеня невідповідальності ваги тіла.

[illegible][illegible]

ADVERTISING
AND BOOKS - 31

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

- 3

Значення виступу початком тривалої з'їздки на центрі сільських бібліотек, культурних осередків, а також на будні на хуторах. Залили в першому ряду. Багато хуторів попереміжувалися з сільськими хатами в селі. В селі в сільській хаті зберігалися на дві-три родини.

Варіанти сільських хуторів припадали на сільських районів за-

II. ПЕРВООЧЕРНЫЕ ЗАДАЧИ.

[illegible]

3 початком черги прийшов наліз сім, щоб кожне село привадило кілька дітей родин на вистад. Сільрада позначувала тих, що для них були а ліжковими, хочби й привадили чужих, позначила. І так для 17 черги в селі Петрівці Євдокимого району, позначили 1 так для 17 черги 20 родин, яких повідомимо, що кожні хазяїни були готові д

БЕЛОРУСЬ. ЖИТТЯ МАЛОГО ПУР

III. Вплив на Стор. .. .

ДЛЯ 5 КВАТЕРІ З ГІРСЬКОГО
ЗОН 15 РОСЛИН. ПОДІЛІТИ

Дня 15 квітня в с/п Стрий, Дрогобичі, Перемислі, Чорткові, Рівнені, Житомирі, Київській, Львівській, Тернопільській, Вінницькій, Черкаській, Чернівецькій областях, м. Києві 29 родин в ч. 90 с/п Рівнені - це сектанти-євангелісти. Майже у всіх з них основною наріччю є євангелізм.

IV. Виза на Донбас.

[illegible]

1000000.

Від польових масштабів найбільш надійна адимістрація підготовки на-
селення до ссипки повина, зокрема на мітингах, щоб люди приготували
протекти. Для 25 життів передбачено, що до дня 5 травня для кожної групи
були створені, значущими показулі 11 груп. В загальному наслідок
всього відшкодувати цілу полку, як минулого року. Наявні, хто мину-
лого року залишив 100 руб., цього року обов'язаний був дати 300 -
400 руб. - Наближені члорвік зміненні були стиснуть 200 руб.

Більше ніж адміністрація контролює дорожні платіжні речі і озоні
мислив, візів, безприм, хто не заплатив має примусово бути гро-
ди в пошук. Наприклад, в селі Розівка, Звенигородського району, головні
платити з історичними пошуків, дуже багато кількість худоби та
заплату більше як 100 крб. та другий озон, як візів і безприм, як

за II квартал 1951 г.,

используя для них своих работников. В связи, что другого для не при-
емлемо бракует, они пошел, поэтому купили приличный прибор
оформления, а также пошел, поэтому купили приличный прибор
Далее в связи с тем, что на заводе имеется много людей, а также, аму-
ниту по 11 человек, а также, аму-
ниту.

Дії органів МБ.

[illegible][illegible][illegible]

Значить, стільки і територій розширяться територіальні по 4 чол.
якщо неможливо інакше? Як дати так? Нічого неможливо стей, обро-
зю в адміністративній, порогом, на ширину, ширину стей. Вони
визначили тільки цих бродів, щоб уникнути перекі- рив. А як
що його неможливо інакше? Як дати так? Нічого неможливо стей, обро-
зю в адміністративній, порогом, на ширину, ширину стей. Вони
визначили тільки цих бродів, щоб уникнути перекі- рив. А як

Знаючи велику розбіжність, їх можна відкинути.

З коломишів, в червоні відкошені істребителями, отримано і близько п'ятидесяти, хоч мисливці істребителям здавалися далеко доволу і пильнували ріку. Цінаючи місцевину доволу ріку порослистою, хоч не дуже густою, і впадає ріка була в'язкою з зарослими чистотилом, аквілієм, аїнієм, і впадає ріка була в'язкою з зарослими чистотилом, аквілієм, аїнієм і прірими великими вишнями підлілля, по орієнтації МБ коломишів отримано зброєю. Це величезний таргет ріку отримано істребителями зброєю отримано підлілля, а в'язку розвинути до червоні діє діє.

II. ОБЪЕМЫ РАБОТ

З початком нісидя транів в гірські селі Звенигородського і Путивльського повітів перебуваю біля 2000 військ ІІД. Вони віддали 10 транів покласти

процесу тероризму. Прочітати останній важливі масові дії, перелічені, розбавлені оцінками, переписувати. Записати чистіше і швидше, дописати відповідні зауваги в дні 17, 18-19 травня. Для посилення дієвості роботи в тероризмі оповіщенням акцій, і тих діючих робітників якого до об'єкта.

На конкті оперативним відомостям інформ. органам МВБ С. 1500 чол. Чл. мікрорайонів, які від конктоного часу перебувають в об'єкт гірничих районів, мікрорайонів, сел. міс. Завоюють чистоту в акції тривають у Завоюють районі 10 днів; Пунктильний 5.

Органам МВБ слідати на чл. об'єктів гірничих районів. Після 2 підпільних, в тому районі теренів провідних Завоюють /21 19 грамів, Завоюють конктою з Завоюють хімічними, радіоапаратами, літературою і бібліотекою.

Останнє МББ знаходиться в Путильському районі в сорокатих метрах від залізничної гілки в ч. 50 кварт. Там ділянка простягає 5 метрів. Її нагромадження діляк в червоній лінії, відокремленої від вулиці, і розробка швидкопаркованих і "важких" стовпів на місцях, особливо в місцях, де існують і догори, ділянки також порозуміли в селі, брешні, маючи величезні розміри. Одна з цих груп в ч. 16 кварт. Там 16 червоних метрів, невідповідно до вимог, які повинні бути виконані! Одна одного з них - во-

В м. трави і черні на тесні о. Ростоки, Петрані, Мариничі, Великого району, ділю кілька гурт МБ, які постійно робили замір по всіх хуторах і перекодах до них, хоч населення в хуторах не було.

В полдень в. район на ші часовий транспортно-і Путинського районів Шиндлерів групи емігрантів ч. 10-12 чл. Їх розділили на групи по 2-3 чоловіки і емігрували паровозом, куди транспортують брашува і м'ясо. Для кожної обрані і прогортають дощку, після чого 4 м. на збоку стіни, що проходить з півдня до півночі, вилучили каминоміталь емігрантів знятих дан, коли транспортують брашува і м'ясо контролю терезу зі сторони емігрантів груп ІВ стільки загострили. Від кінця до багатьох емігрантів жовтого. Значна кількість і Дітмарова

В 1941 году вступил в ряды Красной Армии, воевал на Юго-Западном фронте. Был ранен, но продолжал воевать. После демобилизации работал в различных учреждениях. В 1945 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1948 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 1950 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1955 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 1960 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1965 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 1970 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1975 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 1980 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1985 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 1990 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 1995 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 2000 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 2005 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 2010 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 2015 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны. В 2020 году переехал в Ленинград, где работал в конструкторском бюро. В 2025 году переехал в Москву, где работал в Министерстве обороны.

Цікавий факт, що згадані хутори йдуть по прямій лінії з півночі на південь на позначці доріжки між Черешком і Серетом, перетинаючи 5 рядів хребтів і три білість потоки.

Станом на 1 грудня 1994 року в Україні працює 10 спеціальних оперативних підрозділів, послужбових активних с/с з обслуговування і нечисленними мігрантами хуторів, літак спеціально залучено для цих завдань.

[illegible]

Рухи військ ЧА.

Дня 20 квітня відбули в Путильський район /с.с. Усто-Путильск; Дех-
нська/ 6. 1500 чл. червоноармії і чималої кінноти. Вони підійшли на
3 верст і заволодали всіма залізничними станціями, а також усіма укрі-
пленнями. Протягом цілого місяця вони робили справу мінування і розвідку.

манія, заходячи і в найбільш віддалені терени. В днях 18-20 травня органи МІБ використали їх в облавах.

З кінцем місяця травня втекла група ЧА відійшла в прикордонні села Ігульщини - Сергії і Півня. Там вони перебули м. червень в шатрах, продовжуючи свої кривні.

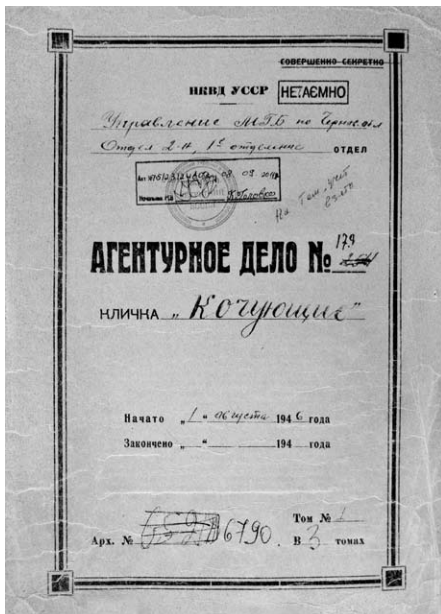
Соборна мінорічків - 1 автоматик на 6 чоловік; всі інші мали тільки приладдя до мін.

Військові заарештовані.

Від положення травня в Вижницькому і Путилівському районах відбува-
лося військове навчання 1929-1932 річників тих осіб, які з будь-яких
причин не відійшли в ЧА.

Постій. дня 1 серпня 1951 р.

Следж: 1/8

Обкладинка аґентурної справи "Кочующіє"

6 СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО.

СПИСОК

Лиц, проходящих по делу "Горного" ирландского "под-
вода" (ВН. Д. дело "Кочующие" № 179).

№ п/п	Фамилия, имя, отчество	В. И. Листов	Место жительства	Примечание
1	2	3	4	5
1	Кочующий Василий Иванович	4	4-й участок	уезд
2	Кочующий Мария Ивановна	4	" "	"
3	" " " "	4	" "	"
4	Кочующий Алексей	4	Ирландия	уезд
5	Кочующий Алексей	4	" "	уезд
6	Кочующий Андрей Иванович	5, 32, 14, 19	4-й участок	арестован 15/6-50
7	Кочующий Иван Иванович	5, 6, 14, 15, 19	" "	арестован 15/6-50
8	Кочующий Евгений Иванович	7	" "	"
9	Кочующий Иван Иванович	7	" "	арестован
10	Кочующий Василий Иванович	9, 11, 15, 16, 17, 19	" "	"
11	" " " "	11, 13, 15, 16, 17, 19	" "	"
12	" " " "	103-105	" "	"
13	Кочующий Мария Ивановна	10, 12, 14, 15, 19	" "	арест. 15/6-50
14	Кочующий Евгений Иванович	13	" "	"
15	Кочующий Алексей	13	Ирландия	"
16	Кочующий Иван Иванович	14, 16, 17, 18, 19	4-й участок	арестован 15/6-50
17	" " " "	14, 15, 17, 18	" "	"
18	Кочующий Василий Иванович	14, 17	" "	"
19	Кочующий Андрей Иванович	14, 15	" "	"
20	Кочующий Иван Иванович	14	" "	"
21	Кочующий Алексей	14, 15, 16, 17, 18, 19	Ирландия	"
22	Кочующий Евгений Иванович	17	" "	"
23	Кочующий Алексей	20	" "	"

Список запідозрених осіб по АС "Кочующіє"

УССР
МИНИСТЕРСТВО ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Учреждение МГБ
по Специальной Области

УЧЕНО в 1962 году

ДЕЛО № 9830

По обвинению *Матвеев Владимир Иванович*
и *Черемшин Владимир Иванович*
в *шпионаже в пользу Украины*
Начато *1957 г.* В *Шебекин* томил
Окончено *1958 г.* Том *II*

После указанного рассмотрения и заслушания циркуляра в силу настоящего дела подлежит исследованию возвращению в

Переданная изданным с провозом составленного дела, а также карты на армий дел в другие органы МГБ, хотя бы и временно, производящие оперативно-поисковые меры.

ТАБЛИЦА ИЗМЕНЕНИЙ

АРХИВ
К делу должны быть приобщены копии протоколов

31008
ОТДЕЛ
от 1959 г.

Переданная составленного дела сформирована по составу уполномоченных должностных сотрудников уполномоченного управления МГБ на территории УССР

Архив № **67443**
Сделано в архиве **45681**
404-95

Обкладинка
архівно-кримінальної справи

263

ПРОТОКОЛ ЗАТРИМАННЯ

26 мая 1962 года. гор. Казань.

Мы, нижеподписавшиеся, старший оперуполномоченный Отдела 2-й МГБ Сталинградской области старший лейтенант милиции и оперуполномоченный Отдела 2-й лейтенант милиции сего числа при проведении членского-войсковой операции в районе села Лече, Казанского района, Сталинградской области под руководством заместителя начальника Отдела 2-й полковника Сидорова произвели задержание двух вооруженных лиц:

1. МАТВЕЕВА Владимира Ивановича, по кличке "НЕДОБИТОГО", 1914 года рождения, уроженца села Козьминец, Казанской области, уроженца, гражданина СССР, в браке с 1944 года, является руководителем Казанского окружного провода ОМН.
2. ЧЕРЕМШИНА Владимира Ивановича, по кличке "ЧЕРЕМШИНА", 1912 года рождения, уроженца села Лече, Казанского района, Казанской области, уроженца, гражданина СССР, в браке с 1943 года, является руководителем Казанского окружного провода ОМН.

При задержании обнаружено и по делу МАТВЕЕВА В.И.:

1. Автомат ИЖ-18 № 812 - 1
2. Пистолет люксембургский № 4956 - 1
3. Агглюменты патронов - 35 штук
4. Пистолетных патронов - 17 штук
5. Личные вещи - 1
6. При перестрелке - 1
7. Личная - 1
8. Личная - 1
9. Разные орудия и документы.

У ЧЕРЕМШИНА В.И. обнаружено и по делу:

1. Автомат ИЖ-18 № 860 - 1
2. Пистолет люксембургский - 1
3. Патроны к пистолету - 30 штук
4. Патроны к автоматическому - 14 штук
5. Разные орудия и документы.

Затримані особи прибули зібрали: *Матвеев Черемшин*
 СЕ СТАЛИНГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ 2-й МГБ
 СЕ АЛМАТІНЬСЬКА ОБЛАСТЬ 1-й МГБ
 СЕ АЛМАТІНЬСЬКА ОБЛАСТЬ 2-й МГБ
 СЕ АЛМАТІНЬСЬКА ОБЛАСТЬ 3-й МГБ

Протокол затримання
"Черемшини" та "Недобитого"

[illegible]

Протокол особистого обшуку Миколи Кричуна-“Черемшини”

5

"УТВЕРЖАЮ"

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ МИНИСТЕРСТВА
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СССР.

ПОДПИСАНИЕ: *Давыдов*

4, КОПИЮ,
4 июля 1955 года.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ.

/ Об отставлении арестованного /

тов. Станиславского 4 июля 1955 года.

Я, начальник отделения следственного отдела
Управления МГБ Сталинской области майор Давыдов, рассмотрев
материалы следственного дела в связи по обвинению -

КЛИЧКО Николай Филиппович 1912 года рождения,
Удмуртская с/сз, жит. в г. Сталинского района, Черво-
нокопской области, из крестьян-бедняков, украинца,
украинская ССР, 8/м, образованность 7 классов, де-
шинского.

П А С Т А В Л Е Н И Е:

КЛИЧКО Николай Филиппович по уголовной ответствен-
ности привлечен по ст.ст. 54-1"а", 54-8, 54-9 и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь распоряжением заместителя министра
по Ресурснохозяйству УССР генерал-майора тов. ЕВШЕНКО в 35457
от 1-го июля 1955 года -

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:

КЛИЧКО Николаю Филипповичу специализован отстав-
кой за внутреннюю тюрьму МГБ УССР гор. Киева.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА СТАНИСЛАВ УИГ СС
Давыдов КОПИЯ: *Давыдов* /

"СОГЛАСЕН" - НАЧАЛЬНИК СЕКТОРА ОТДЕЛА УИГ ПО СО
КАПИТАН *Давыдов* /

Постанова про етапування
Миколи Кричуна-“Черемшини”
до внутрішньої вязниці
МДБ УРСР

125

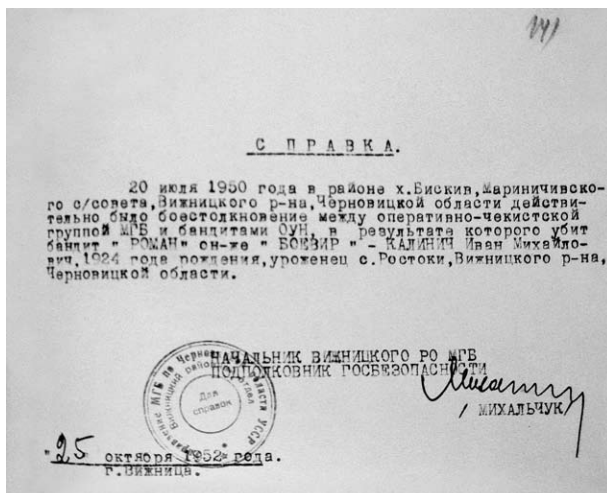
СПРАВКА

Выдана Путильским РО МГБ Черновицкой области в том, что родственники Кричун Николая Филипповича в составе матери и братьев- Кричун Дмитрий и Василий и сестра Софья Прасковья Филипповна за бандно-общинческую деятельность высланы в отдаленные области Союза в 1947 году.

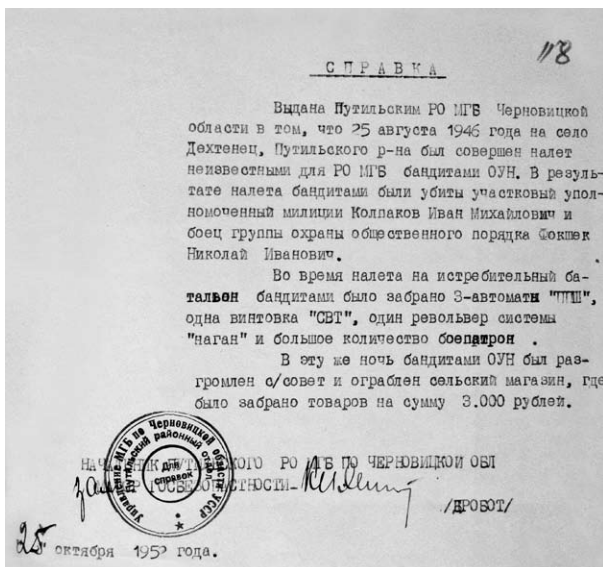
НАЧАЛЬНИК РО МГБ ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛ.
ПОДПИСАНО: *Удлин* /ДРОБОВ/
ПОДПИСАНО: *Удлин* /ДРОБОВ/

25.3.1952 г.

Довідка про виселення родини Миколи Кричуна-“Черемшини”

Довідка МДБ про ліквідацію Івана Калинича-“Романа”

Довідка про напад підпільників на
“істребительний” батальйон с. Дихтинець

ПРИГОВОР

Сов.секретно
282

именем Союза Советских Социалистических Республик
Военная Коллегия Верховного Суда Союза ССР

в составе:

Председательствующего *Генерал-майора Козлова*
Членов: *Михайлов, Козлов, Артюхов и Голубинко*

При секретаре *Подполковник Ефимов*, с magna perula
В записках *администрации уголовного розыска*
судебном заседании, в г. Киеве

1-40 Анборт 1953 года, рассмотрела дело по обвинению:
МАТВИИЗЯ Юлиана Николаевича, рождения 1914 года, уроженца села Биливы, Бродского района, Львовской области, украинца, из служилых, с высшим юридическим образованием, женатого, несудимого;
КРИЧУНА Николая Филипповича, рождения 1912 года, уроженца села Лехтивец, Путильского района, Черновицкой области, украинца, из крестьян-бедняков, с 7-ми классным образованием, холостого, несудимого, -
обоих в совершении преступлений, предусмотренных статьями 54-1"а", 54-8, 54-9 и 54-11 УК УССР.

Прожительным и судебным следствием установлено, что *Матвий и Артюх, будучи вступившими в преступные отношения с врагами Советского Союза, на протяжении длительного времени занимались в секретной организации "Буря" в составе которой занимали руководящие посты. Они имели доступ к секретным документам, а также к документам, содержащим сведения о деятельности органов государственной безопасности. Матвий, являясь активным участником, в ноябре 1952 года, вместе с неким Артюхом, совершил преступление, предусмотренное ст. 54-1"а" УК УССР, на территории Украины, где*

Вирок військової колегії Верховного суду СРСР

Сов.секретно
320

С П Р А В К А

Приговор Военной Коллегии Верховного Суда Союза ССР от 20.1-1953 г. в отношении осужденных к ВМН - расстрелу МАТВИИЗЯ Юлиана Николаевича и КРИЧУНА Николая Филипповича приведен в исполнение 8 апреля 1953 г. в г.Киеве.

ЗАМ НАЧ 1 СПЕЦИОТЕДЕЛА МВД УССР
ПОДПОЛКОВНИК *Ефимов*

8 октября 1953 г.

Довідка МВС про виконання вироку

321

В И С Н О В О К 603
по архівній кримінальній справі
№ 31008 відносно Матвіїва П.М. і
Кричуна М.П.

Вироком Військової Колегії Верховного Суду СРСР від 19-20 січня 1963 року засуджені:

1. Матвіїв Миколайович, 1914 року народження, уроженець села Білячів Бродівського району Львівської області, українець, гр-н СРСР, раніше не судимий, до арешту - 27 травня 1962 року - перебував в УІА;
2. Кричун Микола Пилипович, 1912 року народження, уроженець села Дехтянець Путивльського району Чернівецької області, українець, гр-н СРСР, раніше не судимий, до арешту - 27 травня 1962 року - перебував в УІА.

обидва за ст.ст. 54-Г"а", 54-Б, 59-9 і 54-ІІ КК УРСР до вищої міри покарання - розстрілу, з конфіскацією належного їм майна.

Вирок був остаточний і оскарженню не підлягає. Клопотання засуджених про помилування Президією Верховної Ради СРСР відхилені, вирок відносно Матвіїва і Кричуна приведений до виконання 8 квітня 1963 року в місті Києві (а.с. 307, 315 т. 6).

Судом вони були визнані винними та засуджені за те, що, будучи вороже настроєні до Радянської влади, на протязі тривалого часу перебували в антирадянській терористичній організації українських націоналістів (ОУН), в складі якої займали керівне становище. Вони мали між собою організаційні зв'язки і для арешту органами Радянської влади вели активну збройну боротьбу проти Радянської держави.

Матвіїв, являючись націоналістом, в листопаді 1939 року зрадив Батьківщині і нелегально перейшов державний кордон СРСР на територію Польщі, де з травня до жовтня 1941 року служив секретарем так званої "української допоміжної поліції". Під час окупації німецько-фашистськими загарбниками території західних областей УРСР, Матвіїв в жовтні 1941 року прибув в місто

Висновок прокуратури

330

10

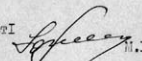
Таким чином, в справі мається сукупність доказів, підтверджуючих обґрунтованість притягнення Матвіїва і Кричуна до кримінальної відповідальності. Їхні дії за ст.ст. 54-Г"а", 54-Б, 54-С, 54-ІІ КК УРСР були кваліфіковані вірно.

УСБУ по Івано-Франківській області місце знаходження їхніх близьких родичів не встановлено. Зале про їхню реабілітацію в правоохоронні органи не надходило.

На підставі викладеного, у відповідності до ст. ст. 2, 7 Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні" від 17 квітня 1991 року, -

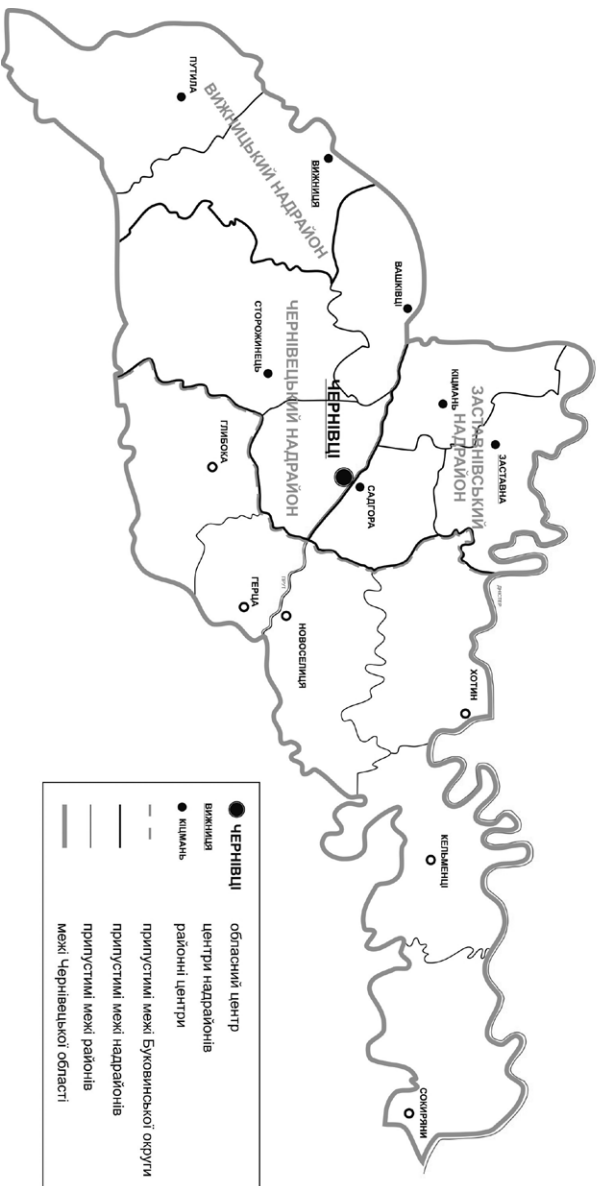
В В А Ж А Т И:

Матвіїва Миколайовича та Кричуна Миколу Пилиповича обґрунтовано засудженими по даній кримінальній справі і галими, що не підлягають реабілітації.

Прокурор Івано-Франківської області
державний радник юстиції 3 класу І.І. Андричуца
30. 04 1996 року

Закінчення
висновку прокуратури

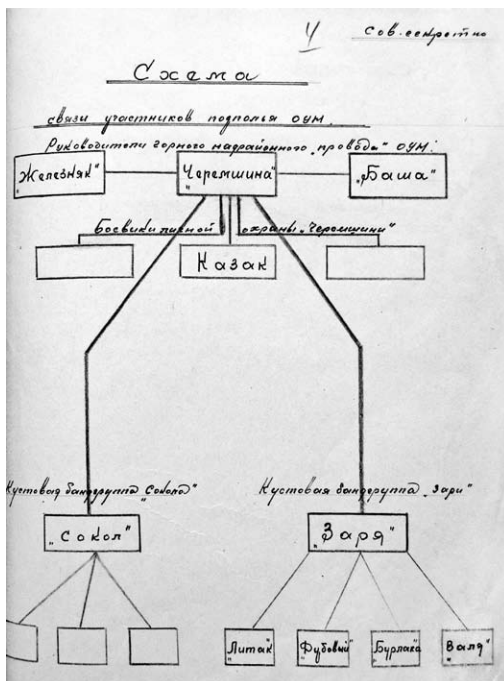
Організаційно-територіальний поділ Буковинської округи ОУН (1945-1949 рр.)

Організаційно-територіальний поділ Буковинської округи

<u>Посада, референтура</u>	
провідник	Черемшина, Олексій (09.1944-05.1952)
організаційна	Максим (1943)
Служба безпеки	Берія (1944-03.1945)
	Галаган (04.-05.1945)
	Залізник (1946-06.1949)
	Меч (07.-09.1949)
	Залізник (10.1949-05.1950)
пропаганди	Марина (12.1944-05.1945)
	Оксана (10.1945)
	Баша (05.1948-05.1950)
військова	
господарча	Весна (1944)
зв'язку	Меч (1947-1949)
	Вітер (10.-12.1949)
	Дорошенко (1950-1951)
жіноча сітка	Чорна (10.1944-05.1945)
УЧХ	

Таблиця керівницького складу Вишницького ("гірського") повітового/надрайонного проводу ОУН (1943-1952 рр.)

Керівницький склад Вишницького НП (за даними МДБ)

ЧЛЕНИ „ІСТРЕБІТЕЛЬНИХ“ ГРУП!

Лють і ненависть російсько-більшовицьких згуртунків до українського народу завжди не мала меж. Але сьогодні ставлення попомозовців скажімо так більше як колись. І згодом чого. Свідками вже роки минали і закінчилися війни, а їм ще довго не вийшло відстати від своєї боротьби українського народу.

Тут його мало. Станько бачив, хочуть довести до того, щоб ми самі, власними руками, знищили себе. Тільки з тих же людей і цьому являюся, маючи досвід, знаю, що вони не можуть. Вони не мають ніяких організацій, «стрелки» по чужих селам. Але всі ці заманяння проваляться. Сьогодні, коли скрізь вже є комсомол, він же раз приступає до творення станиць «стрелки». Значить, добре, що нікого не має в «стрелки» добровільно, він застосує вайдианське неспівзаста. Ассистант, батяни, тогочасні всі загани не будуть. Вайдианське «стрелки» не будуть, значення жовіє, що не створять. Вайдианське «стрелки» не будуть.

«Бог» и «лишь человек», «хорошо» и «плохо». Не худшие, болящие, обреченные на смерть, но и не лучшие, «свободные», «освобожденные колхозники!» Не обреченные самим себе, но ни на кого не будете выступать против высшего и низшего, но и не «свободные», «освобожденные колхозники!» Не худшие, болящие, обреченные на смерть, но и не лучшие, «свободные», «освобожденные колхозники!» Не обреченные самим себе, но ни на кого не будете выступать против высшего и низшего, но и не «свободные», «освобожденные колхозники!»

Не жей же ви хочете стати зродиками свого народу? Не жей же ви хочете, щоб на вас і дітей ваших спало прокляття тих матерей і дітей, від яких ви забирете хліб, яких будете вивозити на Сибір? Не жей же ви хочете віддати свої руки кров'я своїх братів? Якщо ви допуститеся до цього, то знайте, що скорше чи пізніше заслужена кара вас не мине.

Подумайте над цим, доки ще не пізно. Ворота довороту до народу для

Єдиний вихід для вас — це якнайшоріше зложити зброю і визнавати **піврату зі "стрелками"**. Радимо вам це з найширішого серця. Радимо вам це, бо розуміємо ваше становище, бо болюємо за вашу долю, бо хочемо, щоб ви нас довели до біди і себе, і наших рідних.

a-3

Не виправдуйте себе тим, що за складення зброї вас вивезуть на Сибір. Усіх на Сибір не вивезуть. Большевики свідомо вивозять когось в Сибір, щоб звлукати нас усіх. Не піддавайтеся цьому застосуванню.

«Стрелки!» Погуляйте з повстанцями! і допомагайте їм розбурхати цілі станини! В цей спосіб ви можете також пірнати зі «стрелками».

Не ставте ніякого спотіву в цілі розбурхання вій, бо можете загубити голову. В тих, які будуть оборонятися, будемо стріляти. То ж подумайте про своїх батьків, жінок, дітей. Не доводіть до того, щоб вони залишилися вдовою, сиротою.

Знищуйте самі і допомагайте знищувати чим сталінських бандитів з району. Цим шляхом ви також можете вирадувати себе перед народом.

„Стрелки, які вже проголосились перед народом! Якто ви ще тепер
півсте з своєю вивслужницькою роботою і покинете „стрелки“, ви може-
те розраховувати на прощення. Коли ж ви будете проاذковувати допикати
народові, коли ви дальше будете вірно служити большевицьким катам, куля
чи мотуз зникнуть вас, так, як вже зниклих не одного! Будьте псалі цього

ГЕТЬ „СТРЕБКИ“!
СМЕРТЬ ЕМГРІВСЬКО-ЕМВЕДІВСЬКИМ КАТАМ!

ХАЙ ЖИВЕ ЄДНІСТЬ ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

1950 plx.

Українські Полетани

Листівка-звернення до бійців “істребітельного” батальйону

ПЕРЕСТЕРІГАЄМО

[illegible]

1950 рік.

Українські Повстанці

„СТРЕБКИ“!

Порозумівайтеся з повстанцями і допомагайте нам розброювати ~~ваші~~ ~~станції!~~ В цей спосіб ви можете також пірвати зі ~~стрілками~~.

Стані! І в цей спосіб ви можете також піврати зі стресками.

Не ставте нікого спротиву в часі розброювання вас, бо можете загубити голову. В тих, які будуть оборонятися, будемо стріляти. То ж подумайте про своїх батьків, жінок, дітей. Не доводьте до того, щоб вони залишилися вдовами і сиротами.

Знищуйте самі і допомагайте знищувати нам сталінських бандитів з району. Цим шляхом ви також можете виправдати себе перед народом.

ГЕТЬ „СТРЕБКИ“!
СМЕРТЬ ЕМГЕВІВСЬКО-ЕМВЕДІВСЬКИМ КАТАМ!
СМЕРТЬ СТАЛІНУ!
ХАЙ ЖИВЕ ЄДНІСТЬ ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!

1950 рік.

Українські Повстанці

Листівка-попередження бійцям “істребітельного” батальйону

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

Ваші народи!
Ваші люди!

Селяни гірських присілків!

Ви вже знаєте про те, що більшовицькі бандити намагаються вигнати Вас згід рідної стріли.

Більшовицькі послики кажуть, що виганяють Вас нібито через те, що Ви допомагаєте бандерівцям. Вони також подекуди обіцяють, що по знищенні бандерівців Ви зможете вернутися назад до своїх хат. Це — підла і нахабна брехня! Не на те вони гонять Вас силою, щоб пізніше завертали назад. І не через бандерівців хочуть вигнати Вас більшовики з рідних батьківських гір. Лише відомо всім, що в 1939 — 40 роках більшовики перевели поділове переселення в Східній Україні. Там не було ні бандерівського, ні жодного іншого підцілья. Однак переселення відбулося і ніхто не повернувся назад.

Чому ж більшовики хочуть Вас переселити?
Вони хочуть ожебрати Вас так, як ожебрачали уже мільйони українських селян, повгнаних їх з рідних осель.

Окупантові вигідно мати всіх Вас при купі, щоб тримати в постійному наляді. Тоді йому легше передати різні насильства над Вами, як ось засови насильства на САГ, арештування, ограблення з продуктів Вашої праці та інше.

Зігнавши Вас з присілків, йому легше буде зігнати Вас і в колгоспи.

Більшовицький кат своїм брудним глумливим чоботом вдерев в Вашу рідну хату і порядку в ній, як в свій власний. Стайніські бандити зупиняються і гуляють над Вами, мордують невинних, висмоктують і переселяють. Мамого, — вони не й обнуляють Вас самах і Вашим елліт — українських повстанців, які борються за Ваше звільнення.

Селяни! Не вірте ні одному слову Вашого кат! Купце його слово не — брехня, обман і підста.

Не дайте вигнати себе з Ваших святих прадідовських гір. Ви самі добре знаєте, що Вас чепе, коли будуть вигнані до купи. Не будете мати ні царини, ні гороху. На обржавному навколо хати клантєні землі не будуть мати як понасти корову чи вівцю. Бєво землю зберуть і колгоспи, а Вам визначать лише степуку від хати до роги.

Одностаїно, агуртовано підготується до переселення. Підготується так, щоб всі, як один, поставили йому рішучий спротив. Лише одностайний, а не подвійний спротив врятує Вас від переселення. Лише спротивом Ви віддалите від себе колгоспи, озмиди, грабунки і голод.

Старіюно зберігуйте пошану та цінність майно. Якщо літмуть Вас переселявати, пикайте від хатів та ховайтесь. Коли б застали Вас переселенці бригади влома — гоніть їх від хатів, дорікайте їм, що вони допомагають катови нищити своїх братів.

Ні один чесний українець хай не прикдає своїх рук до розбєрвання хат. Ві один чесний громадянин хай не допоможе ворогові нищити своїх одеслячан. Нехай самі партійні і енкаведисти розбєрять Ваші хати.

Якщо розбєрють Ваші хати — будуйте землянки залишається на місяць. Хай ні один селянин не під добровільно зі свого присілка. Хай кожна Ваша хата стане гірзаво кривостою проти окупанта.

Вам вже не дозго доведеться терпіти. Більшовицькі банди незабаром приїде кінець.

Геть брудні бандитські руки від наших прадідовських гір! Геть сталінське насильство над людиною!

Смерть Сталіну і його противнароднім пиязам!

Хай живе вільний селянин у вільній Українській Державі!

Серпень, 1950 р. УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАЇНЦІ

Тяз ІІІ

1950

Листівка-звернення до селян гірських присілків

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ!

Сталін забрав у Вас землю, худобу, а Вас завічав в колгоспи. Нин нечувано виникнує Ваша праця, морять голодом, та катую по тюрмах. Східних і західних епомах Вас засилає у холодні сибірські пустині на каторгу. Ваші сини пнуть з голоду на примсових і тяжких роботах в Донбєсі, або тиснуть від нечесних виплат в в'язнях чи рудниках.

Якщо хочете змусити колгоспні паничини, виїхати. Вашої праці, голоду та смєду — діючаїтє українським повстанцям в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу.

Голі довшє терпіти більшовицькі знущання та насильства! Це гиньба для людини покирно носити армо і бєтє!

Лише в Українській Самостійній Соборній Державі ставатє справдітєнім і законним господарям на своїй землі!

Хай знають ОУН і УПА — боїовий лавгєр українського народу в його боротьбі за національну і соціальну волю!

Хай живе вільна і законна українська селянина в Українській Самостійній Соборній Державі!

Хай живе вільна і незалежна Українська Державо!

Смерть Сталіну і його бєнєтє!

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАЇНЦІ

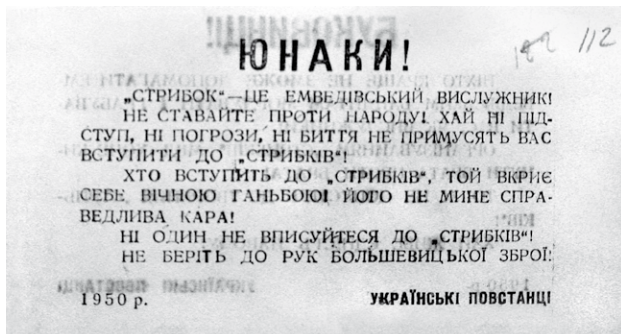
Березень, 1950 р.

Друкєрня ОУН ім. Ю. ФЕДЬКОВИЧА, м. Чернівці

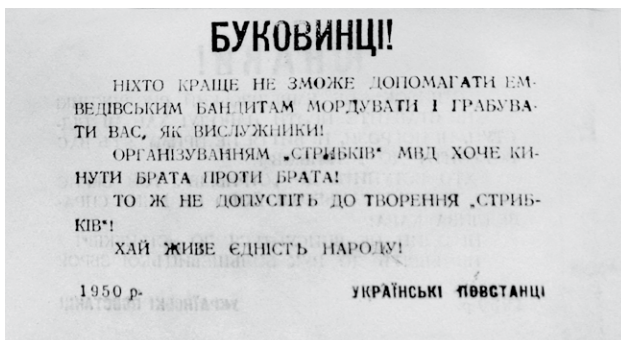

ПОСТІЙНІ І НЕВІДСТУПНІ «ПРИЯТЕЛІ» УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА В «НАЙДЕМОКРАТИЧНІШІЙ» ДЕРЖАВІ СВІТУ.

Листівка-звернення до українських селян

Листівка із зверненням до юнаків не вступати до
 “істребітельного” батальйон

Листівка-звернення до буковинців

Бронзовий Хрест заслуги, яким відзначено М. Кричуна

ПОКАЖЧИК

“0-1”. *Див.* Матвіїв Юліан
Миколайович
“090”. *Див.* Твердохліб Микола
Дмитрович
“12-48”. *Див.* Матвіїв Юліан
Миколайович
“16”. *Див.* Кричун Микола
Пилипович
“2 М”, окр. пров. *Див.* Матвіїв
Юліан Миколайович
“2 М-4”. *Див.* “Мостовий”
 (“Данченко”, “Донченко”,
“Грім”, “Кошовий”)
20, відтинок (терен). *Див.* ОУН,
Буковинський окр. провід
“24”. *Див.* Твердохліб Микола
Дмитрович
“25”, підп. *Див.* Лазарюк Іван
Іванович
“25”, агент-бойовик 58
“227а”. *Див.* Матвіїв Юліан
Миколайович
“237”, надр. реф. СБ. *Див.* Іванюк
Михайло Васильович
“238”, реф. СБ. *Див.* Юрцуняк
Михайло Дмитрович
“239”, рай. реф. СБ. *Див.*
Корженівський Микола
Григорович
“248”. *Див.* “Мостовий”
 (“Данченко”, “Донченко”,
“Грім”, “Кошовий”)
3, терен. *Див.* ОУН, Вижницький
надр. провід
“33”, підп. *Див.* Лазарюк Іван
Іванович
“37”, агент 18
“311”. *Див.* Твердохліб Микола
Дмитрович
“383/с”. *Див.* Савчак Василь
Миколайович
“401”. *Див.* Твердохліб Микола
Дмитрович
“1619”, агент 56

А

Абрамов, ст. л-т, ст. о/у РВ УМДБ 58

“Андрій”, “Луг”, охор. 34, 35
Андрусак Василь Васильович
 (“Чорний”, “Різьбяр”, “Різун”,
“Грегіт”) 15
“Анна”, підп. *Див.* Купчанко
Сільва Несторівна
Антофій Василь 27
Антофій Максим 27
“Арпад”, окр. пров. *Див.* Савчак
Василь Миколайович

Б

Бабин, с. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 53, 54
Багна, с. Вижницького р-ну 22
“Байда”, агент 18
“Бакун”, окр. проп. *Див.* Мензак
Іван Миколайович
Банилів, с. Вижницького р-ну 25
Баньків, хр. Вижницького р-ну 31, 33
Баранський Михайло 7
Бахров, л-т, ком взв. ВВ 58
“Баша”, хор., надр. реф. проп. *Див.*
Іванишин Петро Михайлович
Бельгія 36
Берегомет, смт. Вижницького
р-ну 11, 12, 16, 17, 20, 28, 32,
37, 41, 44, 45, 53
Берегометський, табір 37
Бережниця, с. Вижницького р-ну 25
“Береза”, чот. *Див.* Монах Василь
“Березівська”, сотня ТВ-21 УПА-
Захід 28, 42
Березовачка, г. 60
“Берія”, реф. СБ.
Див. Любомирський Олексій
“Беркут”, зв’яз. *Див.* Зурка Петро
Берлінський, філіал ОУН.
Див. ОУН, Берлінський філіал
“Берьозка”, агент 42
Биструхін Г. 55
“Бігун”. *Див.* Гайдук Мирослав
Іванович
Біленко, п/п-к, заст. нач. УНКВС
21, 22
“Білий”. *Див.* Долішняк Юрій
Миколайович

Білий Черемош, р. 37, 46, 59
 Білінчук Дмитро ("Хмара") 46
 Білоберізка, с. Верховинського р-ну
 Івано-Франківської обл. 36, 49
 Білоберізка, с. Кутського р-ну
 Станіславської обл. *Див.*
 Білоберізка, с. Верховинського
 р-ну Івано-Франківської обл.
 Білявці, с. Бродівського р-ну
 Львівської обл. 36
 Бісків, хут. с. Мариничі
 Путильського р-ну 21, 50
 "Блакитний". *Див.* Савчак Василь
 Миколайович
 "Богдан", охор. *Див.* Ткачук
 Василь Савович
 "Богдан", агент. *Див.* Чегрин
 Омелян Дмитрович
 "Богун", пов. пров. *Див.* Гайдук
 Мирослав Іванович
 "Богун", ім., сотня ТВ-21 36, 53
 "Боевір", охор. куш. 34
 "Боевір", сот. *Див.* Дубик Роман
 "Бомба", стан. *Див.* Луканюк
 Микола Петрович
 "Бор", куш. *Див.* Грицюк Григорій
 Юрійович
 "Борисенко", сот. *Див.* Рижко
 Олексій Георгійович
 Ботошани, м. (Румунія) 11
 "Боярин". *Див.* Том'юк Дмитро
 Дмитрович
 Бродівський, р-н Львівської обл. 36
 Буковець, ліс 36
 "Буковий", агент 18
 Буковина (Північна) 9-11, 13-28,
 31, 33-37, 39, 42-49, 53, 59,
 63, 66, 68
 Буковинка, хут. с. Стебні
 Путильського р-ну 8
 Буковинська, округа. *Див.* ОУН,
 Буковинський окр. провід
 Буковинський курінь (пох. група)
 15-17, 21
 Буковинський курінь УПА 13, 15, 16-
 29, 27, 30-32, 34, 39, 43, 45, 47, 49
 Буковинський обл. провід. *Див.*
 ОУН, Буковинський обл. провід

"Бурлака", заст. куш., куш. *Див.*
 Кирничний Михайло Васильович
 БУСА 13
 Бухарестська, в'язниця 15
 Бухарестський центр ОУН.
Див. ОУН, Бухарестський центр

В

"Варвари", АС УНКВС на
 Путильський рай. провід 18, 54
 "Варка", підп. *Див.* Сухацька
 Варвара Михайлівна
 "Василь". *Див.* Войновський Петро
 "Василь", охор. куш. 33, 41
 Васкан Катерина ("Софія") 13
 Васловівці, с. Заставнівського
 р-ну 10, 11, 14
 Васловівці, с. Садгірського
 р-ну. *Див.* Васловівці, с.
 Заставнівського р-ну
 Веденєєв Д. 55
 Вейчук Петро Олексійович
 ("Петруня") 44
 Великий Козьминий, ліс 41
 Великий Рожин, с. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл. 49
 Великий Травен, ліс 50
 Веренчанка, с. Заставнівського
 р-ну 13
 Верховина, смт. Івано-
 Франківської обл. 15
 Верховинський, р-н Івано-Фран-
 ківської обл. 15, 16, 37, 46, 53
 "Верховинець", охор. куш. 33
 "Верховинець", рой., підп. *Див.*
 Том'юк Дмитро Дмитрович
 "Весна", пов. госп. реф. *Див.*
 Тодорюк Михайло Дмитрович
 Виженка, с. Вижницького р-ну
 20, 29, 30, 41
 Вижниця, м. 10, 22
 Вижницька, гімназія 10
 Вижницький ("гірський"), пов. 8,
 13, 17
 Вижницький надрайон ОУН. *Див.*
 ОУН, Вижницький надр. провід
 Вижницький, РВ УМВС/УМДБ 17,
 18, 20, 29, 30, 43, 44, 49, 51,
 52, 55, 58

Вижницький р-н 8, 10, 11, 13, 14,
16, 17, 20-35, 37, 39, 41-45,
47-53, 55, 56, 58, 59, 63
Вижниччина 6, 8, 13, 18, 21, 34,
36, 49, 59, 63, 70, 71
Випчинський, ліс 33
Витилівка, с. Кіцманського р-ну 16
“Вишня”, охор. куш. 35, 41, 73
“Вихор”, пор., кур. пвх. *Див.* Павлюк
Костянтин Миколайович
“Вихор”, пор., надр. пров. *Див.*
Харук Микола Павлович
“Вільха”, агент 17
“Вітер”, охор. *Див.* Грещук
Дмитро Дмитрович
Вітовського, ім., сотня 15
Войновський Петро (“Василь”)
16, 17, 21, 22
Войцехівська Ірина 7
“Володько”, охор. куш. 35, 37
Воркутинські, концтабори 20, 30, 56
“Ворон”. *Див.* Додяк Олексій
(Олекса) Семенович
Воронов, м-р, заст. нач. в. 2-Н
УМДБ 58

Г

“Гайворон”, підрай. *Див.* Дутчак
Власій Микитович
“Гайворон”, охор. рай. пров. *Див.*
Олексюк Михайло Єремієвич
Гайдук Володимир Іванович
 (“Максим”) 86
Гайдук Мирослав Іванович
 (“Бігун”, “Степан”, “Довбуш”,
“Гаврило”, “Шапка”, “Федір”)
10, 11, 13, 14, 19
“Галаган”, надр. реф. СБ. *Див.*
Косташук Микола Федорович
“Галина”. *Див.* Данилюк-Карличук
Людія Петрівна
Галицька Артемізія Георгіївна
 (“Мі”, “Юрко”, “Федькович”,
“Мотря”) 11, 15
Галицький пов. провід ОУН. *Див.*
ОУН, Галицький пов. провід
Галицький рай. провід. *Див.* ОУН,
Галицький рай. провід

Галицький, р-н Станіславської
(тепер Ів.-Франківської) обл. 27
Галичина 11, 15-18, 20, 21, 27, 33-35,
37-39, 42, 43, 45, 46, 51-53, 59
Гах Дмитро Миколайович
 (“Скуба”) 26, 33
ГВШ УПА. *Див.* УПА, ГВШ
Генкул, гол. к-пу 47
Геркулесов, м-р, заст. нач. в. 2-Н
УМДБ 57, 58
Гирюк Дмитро Петрович (“Дуб”,
“Орел”, “Тарас”) 22
Гнатюк Ксенія 39
Головацький Михайло
Миколайович (“Смирний”)
34, 41, 70
Голодний ліс, ур. 68
Голошина, хут. с. Яблуниця
Путильського р-ну 39
“Голуб”. *Див.* Домчук Олексій
(Олекса) Тодорович
Гомзяк Ігор Д. 7
“Гордий”, ком. боївки СБ 46
“Гордий”, куш. 33, 67, 72
“Горіх”, агент 18
Город, с. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 49
Городенка, м. Івано-Франківської
обл. 59
Городенківський надр.-н. *Див.* ОУН,
Городенківський надрай. провід
Городенківський, р-н
Станіславської (тепер Ів.-
Франківської) обл. 31, 33, 34
Грабово, с. Шахтарського р-ну
Донецької обл. 60
“Грабок”, охор. *Див.* Леховля
Леся Семенович “Грабок”
Грещук Дмитро Дмитрович
 (“Вітер”) 33, 49, 66, 72, 86
Грималюк Василь Юрійович
 (“Ясмин”) 34, 35
Грині, хут. с. Бабин Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 53
Гринява, с. Верховинського р-ну
Івано-Франківської обл. 15
Гринява, с. Жаб'євського р-ну
Станіславської обл. *Див.*

Гринява, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.
 “Гриць”. *Див.* Понич Степанія
 Ільківна
 Грицюк Григорій Юрійович (“Ходун”,
 “Бор”) 32, 37, 41, 66, 67, 69
 Грицюк Танасій Семенович
 (“Заяць”, “Шмигулис”, “Літак”) 47, 48, 51, 56, 72
 “Грім”, зв’язк. 49, 53
 “Грім”. *Див.* Духович Василь
 Семенович
 “Грім”. *Див.* “Мостовий”
 (“Данченко”, “Донченко”,
 “Грім”, “Кошовий”)
 “Грім”, к-р ВО, край. реф. СБ. *Див.*
 Твердохліб Микола Дмитрович
 Грубешівський, пов. провід ОУН.
Див. ОУН, Грубешівський пов.
 провід
 Грубешівщина, регіон (тепер у
 скл. Польщі) 36
 Гузак Федір Тодорович (“Вихор”,
 “Музика”) 67
 Гулей Іван Савович (“Меч”,
 “Крига”, “Кармелюк”) 20, 29,
 48, 49, 71, 86
 “Гуцульський”, курінь ТВ-21 31, 33
 “Гуцульщина”, ТВ-21 ВО-4. *Див.*
 УПА-Захід, ВО-4 “Говерля”,
 ТВ-21 “Гуцульщина”

Г

Гоянюк Михайло Дмитрович
 (“Залізник”, “Р-2”, “М-4”) 42,
 48, 70, 86
 “Грегит”, зв’яз. лінія 48

Д

“Д-45”. *Див.* Данилюк Назарій
 Степанович
 Данилюк Назарій Степанович
 (“Підкова”, “Перебийніс”,
 “Л-54”, “Д-45”) 13, 16, 53
 Данилюк-Карличук Луція Петрівна
 (“Люся”, “Галина”) 16
 Денис Петро Іванович (“Задорожний”, а/в “Орел”) 20-23

“Десятий”, агент. *Див.* Фрей
 Дмитро Васильович
 Джуряк Дмитро 40
 Джуряк Петро Іванович (“Дуб”) 12, 14
 Джуряк Петро Іванович (“Співак”) 51, 52
 Джуряк Юрій Михайлович
 (“Юрась”) 52
 Дихтинець, с. Путильського р-ну 7-9, 11-13, 23, 25, 29, 30, 32, 35, 38, 41, 47, 48, 63, 82
 Ді(є)душенко, м-р, нач. РВ УМДБ 30, 52
 Дмитрюк Микола Васильович
 (“Білий”, “Скорий”, “Рубан”,
 агент-бойовик “Осторожний”) 25, 34
 Дніпропетровська, обл. 27
 Дністер, р. 16
 “Дністер”, охор. 35, 45
 “Дністер”, сотня ТВ-21 УПА-Захід 28, 31, 33-35, 37, 43
 “Довбуш”. *Див.* Гайдук Мирослав
 Іванович
 Довгаль, м-р, нач. від. 2-Н УМДБ 44, 50
 Довгопілля, с. Путильського р-ну 12, 16
 Додяк Олексій (Олекса) Семенович
 (“Ворон”, “Крига”) 13, 16
 Долішній Шепіт, с. Вижницького
 р-ну 8, 14, 27, 37, 42
 Долішняк Юрій Миколайович
 (“Білий”) 26
 Доменчук-Петричук Марія
 Миколаївна (“Зірка”, “Чорна”) 17, 86
 Домчук Олексій (Олекса) Тодорович
 (“Сокил”, “Старий”, “Голуб”,
 “Петренко”, “Назар”) 20
 Донецька, обл. 60
 “Донченко”. *Див.* “Мостовий”
 (“Данченко”, “Донченко”,
 “Грім”, “Кошовий”)
 “Дорошенко”, кущ., рай.
 пров. *Див.* Нічай Михайло
 Миколайович

Драченці, с. Кіцманського р-ну 43
“Дуб”, підр., рай. пров. *Див.*

Джуряк Петро Іванович
“Дуб”. *Див.* Шпанюк Микола
Гаврилович

Дубик Роман (“Боевір”) 15,
“Дубовий”, охор. куц. *Див.*

Кобилянський Іван

Дулій Ілля Дмитрович (“Жбурлей”,
“Дубок”, “Зоря”) 32, 43, 44, 47,
49, 50, 56, 57, 67

“Дуня”, агент 18, 55

Дутчак Власій Микитович
 (“Гайворон”) 12, 14

Духович Василь Семенович
 (“Синиця”, “Грім”,
 “Звенислав”, “Степан”,
 “Сувенір”) 27, 28, 63, 66

Є

Єсипенко, ген. м-р, заст. мін. ДБ 62

Ж

Жаб'є, м. Станіславської обл.
 Див. Верховина, смт. Івано-
 Франківської обл.

Жаб'євський, р-н Станіславської
 обл. *Див.* Верховинський, р-н
 Івано-Франківської обл.

“Жовтневий”, аг.-бой. *Див.* “Івась”

З

Завездій Василь, нач. ІБ 38
 “Заверюха”, хор., реф. СБ. *Див.*

Паращук Василь Дмитрович
 “Задорожний”, рай. реф. СБ,
 вий. з повинної. *Див.* Денис
 Петро Іванович

Закінь, хут. с. Підзахаричі
 Путильського р-ну 20, 49

“Залізник”, надр. реф. СБ. *Див.*
 Гоянюк Михайло Дмитрович

“Залізник”, хор., надр. реф.
 СБ. *Див.* Іванюк Михайло
 Васильович

“Запрутський”, надр. провід ОУН.
 Див. ОУН, Заставнівський
 надр. провід

Заремба Василь Теофілович
 (“Скорий”) 30

Заставнівський, р-н 13, 21, 36

Заставнівський, РВ УНКДБ 21

Заставнівський (“Запрутський”),
 надрайон ОУН. *Див.* ОУН,
 Заставнівський надр. провід

Захід 15

Західна Україна. *Див.* Україна,
 Західна

“Звенислав”. *Див.* Духович
 Василь Семенович

Зелена, с. Надвірнянського р-ну
 Станіславської (тепер Ів.-
 Франківської) обл. 60

“Зеленець”, охор. *Див.* Лиховоля
 Лесь Семенович

Зеленів, с. Кіцманського р-ну 22
 “Зірка”, агент 29

“Зірка”. *Див.* Доменчук-Петричук
 Марія Миколаївна

“Змії”, сотня ТВ 22 15

“Змовники”, АС УМДБ на окр.
 провід 9, 18, 31, 55, 63

“Зозуля”. *Див.* Калинич Іван
 Михайлович

“Зоря”, куц. *Див.* Дулій Ілля
 Дмитрович

Зурак Петро (“Беркут”) 10

І

ІБ 23-25, 28, 29, 31, 34, 37-39,
 41, 43, 46, 55, 59, 82, 87, 89

Іванишин Петро Михайлович
 (“Баша”, “Курява”, “Крим”,
 “К-4/22”) 33, 36, 41, 42, 44,
 45, 48, 57, 66, 67, 70, 86

Івано-Франківськ (Станіслав), м.
 15, 33, 61

Івано-Франківська (Станіславська)
 обл. 13-15, 18, 22, 27, 28, 31,
 33-36, 42-46, 49, 54, 59-63

Іванцюк Іван Дмитрович (“Лев”)
 34, 43, 50

Іванюк Михайло Васильович
 (“Залізник”, “237”) 24, 34-36,
 42, 66, 67, 70, 86

“Івась”, підп. (аг.-бой.
 “Жовтневий”) 61

Іліщук Іван ("Листок") 67
Інтинські, табори 17
Ісаків, с. Тлумацького р-ну Івано-
Франківської обл. 33-35
"Іскра", підп. *Див.* Ткачук Іван
Савович
Іспас, с. Вижицького р-ну 11, 20, 21
"Істребітелі" ("істребки"). *Див.* ІБ
Ішук Олександр 7

Й

"Йордан", край. реф. СБ. *Див.*
Лівий Володимир Михайлович

К

"К-15". *Див.* Корженівський
Микола Григорович
"К-4/22". *Див.* Іванишин Петро
Михайлович
Казаков, к-н, нач. РВ УНКВС 20
Казахстан 11, 25, 27
Калґарі, м. (Канада) 15
"Калина". *Див.* Яким'юк Василь
Юрійович
Калинич Іван Михайлович
("Зозуля", "Ромко", "Роман")
34, 37, 40, 41, 43, 50, 67, 82
Калуський надр. провід ОУН. *Див.*
ОУН, Калуський надр. провід
Калуський окр. провід ОУН. *Див.*
ОУН, Калуський окр. провід
Калуський рай. провід ОУН. *Див.*
ОУН, Калуський рай. провід
Калуш, м. 61
Камеральний, ліс 26, 42
Канада 7, 15
Караганда, м. (Казахстан) 11
Карагандинські, табори 11, 39
Карапка Яків Герасимович
("Явір") 39
"Кармелюк". *Див.* Гулей Іван Савович
"Кармелюк", спорт. т-во 16
Карпати (Буковинські, Галицькі),
гори 16, 37
Карпатський, край (КК). *Див.*
ОУН, Карпатський КП
"Карпатський", курінь ТВ-21 УПА-
Захід 42

"Катя", агент 44
Кельменецький, р-н 58, 59
Кермач Ілля Максимович 31
Кетов, к-н, нач. РВ УМДБ 58
Київ, м. 7, 15, 17, 36, 40, 46, 53,
54, 59, 62
Київбуд, буд. орг. 52
"Кирило", пов. (надр.) пров. *Див.*
Кушнірик Георгій Онуфрійович
Киричний Михайло Васильович
("Степовий", "Сокіл", "Бурлака")
29, 35, 44, 46, 47, 51, 56, 67, 74
Киселиці, с. Путильського р-ну
12, 32, 34, 38, 39, 42
Кисилиця Сава с. Марка 38
Кисилів, с. Кіцманського р-ну 26
Кисловодськ, м. (Росія) 12
Кишинів, м. (Молдова) 11
Кінгірські, табори 17
Кіндірський Мирослав Васильович
("Боевір", "Степан") 14, 15
Кіндрачук Богдан 7
"Кіров", окр. реф. СБ (21),
провокатор. *Див.* Тучак Роман
Кіровоградська, обл. 48
Кіцманський, р-н 8, 16, 22, 26, 43
Кіцмань, м. 16
"Клим", окр. реф. СБ (21),
провокатор. *Див.* Тучак Роман
Клим Петро Михайлович 30
"Кобзар", надр. пров. *Див.*
Мензак Іван Миколайович
Кобилянський Іван ("Дубовий")
33, 36, 37, 47, 50, 73
"Козак", охор. *Див.* Паралюк
Дмитро Іванович
Коломийська, гімназія 22, 33, 42
Коломийська, округа. *Див.* ОУН,
Коломийський окр. провід
Коломийський, надр. провід.
Див. ОУН, Коломийський
надр. провід
Коломийський, рай. провід. *Див.*
ОУН, Коломийський рай. провід
Коломийський, р-н Івано-
Франківської обл. 34, 42, 61
Коломийський, РВ УМДБ 62
Коломийщина 13, 15, 16, 20, 28,
31, 37, 43-45, 49, 53, 60, 61

Коломия, м. 36, 60
Колпаков Іван, дільн. УНКВС 25
“Коля”, слід., окр. субреф. СБ.
Див. Корженівський Микола
Григорович
Коновальця, ім., стар. школа УПА 33
Конятин, с. Путильського р-ну
12, 47, 48
Корженівський Микола
Григорович (“Коля”, “Микола”,
“Правий”, “К-15”, “239”) 36,
42, 44, 45
Кормитура, г. 14
Косівська, рай. стан. ОУН-УПА 61
Косівський надр. провід ОУН. Див.
ОУН, Косівський надр. провід
Косівський, р-н Станіславської
(тепер Ів.-Франківської) обл.
14, 22, 26, 33, 42, 46, 49, 53,
54, 60, 61
Косівський, РВ УМВС/УМДБ 18
Косівщина 20, 53
Космач, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 26
Косташук Микола Федорович
(“Галаган”, “Мартин”) 86
“Кочующе”, АС УМДБ на надр.
провід 7, 17-19, 22, 48, 52, 55, 79
“Кошовий”, окр. реф. проп. Див.
“Мостовий” (“Данченко”,
“Донченко”, “Грім”,
“Кошовий”)
Красноярські, табори 30
“Кривоніс”, “Петро”, окр. реф.
СБ. Див. Сулятицький
Мирослав Володимирович
“Крига”. Див. Гулей Іван Савович
“Крига”, сот. Див. Доляк Олексій
(Олекса) Семенович
“Крига”, зв’язк. Див. Лелик Іван
Крилос, с. Галицького р-ну Івано-
Франківської обл. 27
“Кричун”, агент 18
Кричун Василь Пилипович 8
Кричун Гаврило Максимович
(“Хитрий”, “Тихий”) 8, 37, 38, 41
Кричун Касіян Пилипович 8
Кричун Максим Пилипович 8

Кричун Микола Пилипович (“Юра”,
“Старий”, “Черемшина”,
“Остап”, “Олексій”, “16”) 6-14,
16-32, 34-48, 50-64, 66, 67, 69,
75-78, 80, 81, 86, 89
Кричун Михайло Пилипович 8
Кричун Пилип 8
Кричун Олена 8
Кричун-Фокшек Параска
Пилипівна 8
“Кріс”. Див. Матвіїв Юліан
Миколайович
“Крук”, сот. ТВ-21 33
“Кузьма”, агент 18
Куконін, л-т, о/у УНКВС 20
Кулик Іван Дмитрович (“Сірий”,
“К-5”, “Кж-6”) 60, 61
Кулик Микола 7
Кульчицька Надія 59
“Куниця”, куш., рай. пров. Див.
Ткачук Юрій Савович
Купчанко Сільва Несторівна
(“Анна”) 43, 45, 66
Куриків, ліс 21
Курчак Єлизавета Миколаївна
(“Марта”) 66
“Курява”. Див. Іванишин Петро
Михайлович
Кути, смт. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 36, 53
Кутський, р-н Станіславської обл.
(тепер у скл. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл.) 36,
43, 44, 46, 49
Кутський, РВ УМВС/УМДБ 18, 36, 44
Кутщина 49
“Кучерявий”, куш. Див. Танасійчук
Петро Миколайович
Кушнірик Георгій Онуфрійович
(“Косар”, “Максим”, “Кирило”,
“Ярема”) 13

Л

“Л-13”. Див. Матвіїв Юліан
Миколайович
“Л-54”. Див. Данилюк Назарій
Степанович
Лазарюк Василина Андріївна 40, 58

Лазарюк Іван Іванович ("25", "33", агент "Фіндоскоп") 40, 57, 58, 78
 "Лебідь", чот., охор. *Див.* Савчук Василь Іванович
 "Лев", охор., куш. *Див.* Іванцюк Іван Дмитрович
 Лелик Іван ("Крига") 49, 53
 Леонтиєв Семен, к-н, нач. табору 37
 Леховоля Лесь Семенович ("Зеленець", "Грабок") 32, 42, 71
 "Лена", агент 18
 "Липа". *Див.* Рижко Олексій Георгійович
 "Листок". *Див.* Іліщук Іван Лівий Володимир Михайлович ("Йордан", "Роман Орлів", "Митар") 31
 "Лісовий", підр. *Див.* Чев'юк Григорій
 "Літак", охор., заст. куш. *Див.* Грицюк Танасій Семенович
 Ліцкан Василь Петрович ("Дубок") 31
 Ліцкан Михайло Петрович ("Ластівка") 31
 Лопушна, с. Вишницького р-ну 28, 41
 Лопушнянський, ліс 52
 Лубок, хут. с. Мариничі Путильського р-ну 34, 67
 Луканюк Микола Петрович ("Бомба") 54, 74
 Лук'янівська, в'язниця 36, 46, 53, 54
 Луцкак Мирон 7
 Львів, м. 7, 15, 26
 Львівська, обл. 36
 Львівська, підст. шк. УДП 16, 26
 Львівський, край (ЛК). *Див.* ОУН, Львівський КП
 Львівський, округ 12, 20
 Львівський, університет 33
 Люблінський, університет 36
 Любомирський Олексій ("Берія") 17, 26, 86
 "Люся", обл. реф. УЧХ. *Див.* Данилюк-Карличук Луція Петрівна
 Люча, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 36
 Люча, с. Яблунівського р-ну Станіславської обл. *Див.*

Люча, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл.
 Ляшенко, дільн. УНКВС 24

М

"М-4". *Див.* Гоянюк Михайло Дмитрович
 "М-14". *Див.* Матвіїв Юліан Миколайович
 Магаданські, табори 22
 Магас Михайло Миколайович ("Полтавець", "Остапенко", кер. АБГ "Сергій", "С-14") 61
 "Макар", надр., окр. реф. СБ. *Див.* Парашук Василь Дмитрович
 Маковічук Василь 28
 "Максим", пов. орг. реф. *Див.* Гайдук Володимир Іванович
 "Максим". *Див.* Кушнірик Георгій Онуфрійович
 Максимець, хр. 37
 Малий Рожин, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 54
 Мамаївці, с. Кіцманського р-ну 22
 Маренич Борис 7
 "Марина". *Див.* Понич Степанія Ільківна
 "Марина", обл. реф. жіноцтва, пов. (надр.) реф. проп. *Див.* Пилип'юк Надія Василівна
 Мариничі, с. Вишницького р-ну. *Див.* Мариничі, с. Путильського р-ну
 Мариничі, с. Путильського р-ну 8, 11-13, 24, 30, 32-35, 37, 39, 48, 50, 58
 "Марія". *Див.* Мицько-Шпільчак Марія Антонівна
 Мармоза, л-нт, заст. нач. РВ УМДБ 58
 "Марта", друк. *Див.* Курчак Єлизавета Миколаївна
 Матвіїв Юліан Миколайович ("Кріс", "Любомир", "Недобитий", "Л-13", "М-14", "2М", "0-1", "12-48", "227а") 15, 16, 31, 36, 37, 41, 42, 43, 45-47, 50-53, 60-62, 69, 80

Матіос Іван Танасійович 29
Мацьопа Ілля Григорович
 ("Стрілець", "Хмара",
 "Соловей") 11, 12, 28, 32
Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна
 ("Пчілка", "Надя") 32, 35
МВС (МВД) 12, 13, 20, 27, 48, 54,
 55, 62, 83
МДБ (МГБ) 7, 8, 12-14, 18-20, 22,
 23, 25-44, 46-62, 86
Мензак Іван Миколайович
 ("Соловій", "Бакун", "Кобзар") 25
"Месники", сотня гр. "Чорний ліс"
 УПА-Захід 28
"Меч". Див. Гулей Іван Савович
Микитинці, с. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл. 26
"Микола", слід., окр. субреф. СБ.
 Див. Корженівський Микола
 Григорович
Миколаїв, м. 15
Миколаївська, обл. 59
"Митар", край. реф. СБ КК. Див.
 Лівий Володимир Михайлович
Митків, с. Заставнівського р-ну 22, 36
Мицько-Шпільчак Марія Антонівна
 ("Оришка", "Дарина", "Марія",
 "33") 44, 45, 74
"Мі". Див. Галицька Артемізія
 Георгіївна
Мілієве, с. Вижницького р-ну 16
Мольницький, кол. "істребок" 24
Монах Василь ("Берега") 13
Москаль Домка Онисимівна 56
Москалюк Михайло Юрійович
 ("Спартан") 33
Москалюк Онуфрій Ількович
 ("Ястреб") 13, 15, 27, 32, 39, 47
"Мостовий" ("Данченко",
 "Донченко", "Грім", "Кошовий",
 "М-142", "2М-4", "248") 43, 45
"Мотря", обл. пров. Див.
 Галицька Артемізія Георгіївна
Мотус, госп. 39

Н

"Набитий", рай. реф. СБ (21).
 Див. Чокинюк Микола
 Дмитрович

Надвірнянський надр.
 провід ОУН. Див. ОУН,
 Надвірнянський надр. провід
Надвірнянський, р-н
 Станіславської (тепер Івано-
 Франківської) обл. 60
"Надя", рай. реф. жін., зв'яз.
 Див. Мацьопа-Гасюк Одосія
 Павлівна
"Назар", надр. пров. Див. Домчук
 Олексій (Олекса) Тодорович
"Наливайко", чот., вийш. з
 повинною. Див. Труфін
 Микола Михайлович
"Недобитий", кур., окр. орг. реф.,
 окр. пров. Див. Матвіїв Юліан
 Миколайович
Незвисько, с. Городенківського
 р-ну Івано-Франківської обл. 33
"Ненаситець", надр. госп. реф.
 Див. Палинюк Василь
"Нептун-47", спецпреп. 49-51,
 56, 57
"Нестор", кер. АБГ 55
"Нестор", охор. куш. 43
Нижній Березів, с. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл. 54
Ніколаєв, к-н, нач. РВ УМДБ 50
Німеччина 16
Німецькі тюрми (в'язниці) 42
Нічай Василь Юрійович
 ("Хитрий") 32
Нічай Михайло Миколайович
 ("Лис", "Дорошенко") 26, 29,
 40, 41, 43, 49-52, 59, 71, 86
НКВС (НКВД) 10-23, 54
НКДБ (НКГБ) 17, 18, 21, 54
Новоселицький, р-н 59
Норильські, табори 31, 61

О

Обочі, хут. смт Усть-Путила
 Путильського р-ну 17
"Огонь", агент-бойовик. Див.
 Труфін Микола Михайлович
"Одарка", пов. реф., обл. реф.
 жіноцтва. Див. Понич Степанія
 Ільківна

Одеський, ОП ОУН *Див.* ОУН,
Одеський обл. провід
“Оксана”, обл. реф. жіноцтва.
Див. Понич Степанія Ільківна
“Олег”, прогр. ОУН 43
Олександрія, м. Кіровоградської
обл. 48
“Олексій”, надр. пров. *Див.*
Кричун Микола Пилипович
Олексюк Михайло Єреміївич
 (“Гайворон”) 52
“Олені”, стар. школа 60
“Олеся”, підп. *Див.* Том’юк-
Злагодяк Марія Іванівна
Ончул Танасій, нач. ІБ 38
Організація. *Див.* ОУН
“Орел”, а/в. *Див.* Денис Петро
Іванович
“Орел”, обл. пров. *Див.* Гирюк
Дмитро Петрович
“Орися”, надр. субреф. проп.
Див. Паєвська-Томич
Олександра Миколаївна
“Орлів Роман”. *Див.* Лівий
Володимир Михайлович
“Остап”. *Див.* Кричун Микола
Пилипович
“Остап”, охор. *Див.* Том’юк
Онуфрій Степанович
“Осторожний”, агент-бойовик. *Див.*
Дмитрюк Микола Васильович
ОУН 10, 12, 18-22, 24-63, 65
ОУН, Берлінський філіал 16
ОУН, Буковинський окр. провід 14,
17, 21, 22, 25-27, 31, 33, 36, 43-
45, 49, 51, 55, 56, 59, 60, 85
ОУН, Буковинський обл. провід
10, 11, 14, 15, 17, 21, 22
ОУН, Бухарестський центр 26
ОУН, Вашковецький рай. провід 25
ОУН, Вишницький надр. провід
(№3) 7, 14, 17, 18, 20, 22, 23,
28-31, 33-35, 38, 41-43, 46-49,
51, 54, 56, 58, 59, 86
ОУН, Вишницький рай. провід 20,
26, 42, 43
ОУН, Галицький пов. провід 27
ОУН, Галицький рай. провід 27

ОУН, Гірський повіт. (надр.)
провід 17, 18, 86
ОУН, Городенківський надрай.
провід 35
ОУН, Грубешівський пов. провід 36
ОУН, Заставнівський (“Запрутський”)
надр. (№1) 13, 21, 25, 28, 31
ОУН, Калуський надр. провід 43
ОУН, Калуський окр. провід 27
ОУН, Калуський рай. провід 61
ОУН, Карпатський КП 14, 15, 18,
22, 28, 31, 36, 42, 45, 46, 48,
49, 51, 60, 61, 63
ОУН, Кіцманський рай. провід 26
ОУН, Коломийський надр. провід
26, 43
ОУН, Коломийський окр. провід
14-16, 22, 35, 36, 46, 48, 49,
51, 59-61
ОУН, Коломийський рай. провід 42
ОУН, Косівський надр. провід 36,
49, 53, 54
ОУН, Косівський пов. провід 15
ОУН, Кутський рай. провід 49
ОУН, Надвірнянський надр.
провід 44
ОУН, Одеський обл. провід 14
ОУН, Південна пох. гр. 15
ОУН, Провід 11, 22
ОУН, Путильський рай. провід
12, 13, 17, 20, 32, 34, 42
ОУН, СБ 13, 15, 17, 19, 20, 22, 25,
26, 28, 31, 34, 36, 37, 42, 43,
46, 49, 57, 59-61
ОУН, Станиславівський обл.
провід 11, 14
ОУН, Станиславівський окр.
провід 14, 27, 33, 61
ОУН, Станиславівський пов.
провід 27, 44
ОУН, Сторожинецький пов.
провід 10
ОУН, Чернівецький надр. провід
(№2) 28, 31
ОУН, Чернівецький пов. провід
13, 22
ОУН, Чернівецький (сільський)
рай. провід 55

ОУН, Чортківський окр. провід 21
ОУН, Юнацтво 14, 27

П

Павлик Іван 7
Павлюк Костянтин Миколайович
("Вихор") 16
Паєвська-Томич Олександра
Миколаївна ("Орися", "35") 54
Палинюк Василь ("Ненаситець",
"М-13") 54
Паралюк Дмитро Іванович
("Козак") 32, 37, 38, 40, 41,
43, 44, 49, 50, 56, 57
Паращук Василь Дмитрович
("Заверюха", "Макар") 31
"Перебийніс", сот. кур. *Див.*
Данилюк Назарій Степанович
"Перемога", курінь ТВ-21 32, 36, 46
Пермська, обл. (Росія) 8
Першотравневе, смт.
Дніпропетровської обл. 27
Петраші, с. Вишницького р-ну *Див.*
Петраші, с. Путильського р-ну
Петраші, с. Путильського р-ну
11, 12, 30
"Петренко", окр. орг. реф., надр.
пров. *Див.* Домчук Олексій
(Олекса) Тодорович
Петрилів, с. Тлумацького р-ну
Івано-Франківської обл. 60
"Петро". *Див.* Твердохліб Микола
Дмитрович
"Петро", окр. реф. СБ. *Див.*
Сулятицький Мирослав
Володимирович
"Петруня", охор. *Див.* Вейчук
Петро Олексійович
Пилип'юк Надія Василівна
("Марина") 17, 86
Південна пох. гр. ОУН. *Див.* ОУН,
Південна пох. гр.
Підгірки, с. (тепер у скл. м. Калуш
Івано-Франківської обл.) 61
Підзахаричі, с. Вишницького
р-ну. *Див.* Підзахаричі, с.
Путильського р-ну

Підзахаричі, с. Путильського р-ну
20, 24, 49
"Підкова". *Див.* Данилюк Назарій
Степанович
Підлетейчук Петро Андрійович
("Кармелюк", "Спартак") 61
Підпечери, с. Тисменицького р-ну
Івано-Франківської обл. 28
Пістинь, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 42
Пістинь, с. Косівського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Пістинь, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл.
Плоска, с. Путильського р-ну 12
"Повітовий", агент 55
Подебради, м. (Чехія) 27
Поленчук Іван Петрович 27
Польське, військо 26, 60
Польща 36, 62
Понич Степанія Ільківна
("Одарка", "Оксана", "Гриць",
"Марина") 21, 22, 86
Потічний Петро Й., проф. 7
"Правий". *Див.* Корженівський
Микола Григорович
Празький, університет 10
Прикарпатський, вій. округ 32,
33, 47
Прикарпаття (Буковинське) 16
Приморський, край (Росія) 17
Прокурава, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 60
Пруски, ліс 32
Путила, смт., райцентр 12, 38
Путильський, РВ УМВС/УМДБ 18,
25, 30-35, 38-42, 47-49, 54, 55, 58
Путилівський, р-н. *Див.*
Путильський, р-н
Путильський (Путилівський), р-н
7-14, 16, 17, 20, 21, 23-28,
30-40, 42-45, 47-50, 52, 56,
57, 59, 63
Путильщина 10, 12, 14
Пушкарьова Зінаїда, уч. 48
"Пчілка". *Див.* Мацьопа-Гасюк
Одосія Павлівна

Р

“Р-2”. *Див.* Гоянюк Михайло Дмитрович
Радівці, м. (тепер у скл. Румунії) 15
Радовецький, повіт (тепер у скл. Румунії) 9
Радянська, армія. *Див.* ЧА
“Радянська Буковина”, газета 40
Радянські, тюрми (в’язниці) 42
Решетов, п-к, нач. УМДБ 25
Рижко Олексій Георгійович (“Липа”, “Борисенко”) 13, 16, 34
Рівня, с. Вижницького р-ну (тепер у скл. м. Вижниця) 15, 17
Ріжі, ур. 50
Ріжі, хут. с. Мариничі
Путильського р-ну 12
“Різун”. *Див.* Андрусак Василь Васильович
Розтоки, с. Вижницького р-ну. *Див.* Розтоки, с. Путильського р-ну
Розтоки, с. Путильського р-ну 11, 12, 17, 20, 26, 29, 34, 36, 43, 44, 47, 49, 51, 52, 59
“Роман”, агент 18
“Роман”, бой. *Див.* Калинич Іван Михайлович
Росія 8, 9, 12, 17
Рошишний, хут. смт. Усть-Путила
Путильського р-ну 14
Румунія 15, 26-28, 36, 62
Румунська, жандармерія (жандарми) 9, 11, 13, 15, 22, 25
Румунські, війська (армія) 9, 11, 12, 15, 16, 20, 21, 25, 26, 64, 65
Румунські, пастухи 37
Румунські, прикордон. 16, 26, 37
Румунські, тюрми (в’язниці) 12, 15, 16, 26
Руська, с. Путильського р-ну 27

С

“С-14”, кер. АБГ. *Див.* Магас Михайло Миколайович
“С-20”, окр. пров. *Див.* Савчак Василь Миколайович
Савчак Василь Миколайович (“Блакитний”, “Сокил”, “Арпад”, “Сталь”, “Старий”,

“С-20”, “383/с”) 14, 17, 18, 21, 24, 26-28, 30, 33, 35-37, 40-42, 44, 45, 55, 63, 69
Савчук Василь Іванович (“Лебідь”) 12, 13, 32, 39, 47, 53, 56
Савчук Омелян Іванович (“Штудер”) 11
Садгірський, р-н (тепер у скл. Заставнівського р-ну) 10, 11, 14, 25, 34
Садгора, м. (тепер у скл. м. Чернівці) 11
Садниста, г. 66
Самборський Семен Георгійович 40
СБ ОУН. *Див.* ОУН, СБ
“Светлана”, агент 18
“Северин”. *Див.* Гайдук Володимир Іванович
Селятин, с. Путильського р-ну 11, 12
Семака Євдокія Танасіївна (“Одарка”) 29
Сергії, с. Путильського р-ну 12, 28, 32
“Сергій”, кер. АБГ. *Див.* Магас Михайло Миколайович
Середній Березів, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 22
Сибір, регіон (Росія) 47, 59
Сигуранца 9, 14, 15
Симашко Параска 44
“Синиця”. *Див.* Духович Василь Семенович
Синівка, ліс 51
“Сірий”, сотн., окр. пров. *Див.* Кулик Іван Дмитрович
Сірук, хут. с. Розтоки Путильського р-ну 26, 29, 52, 59
СКВ 33
Скрепчук Василь Олексійович (“Сокил”) 39
Скрепчук Костянтин Максимович 25
“Скажені”, курінь ТВ 22 15
“Скуба”, сот., кур. ТВ 21. *Див.* Гах Дмитро Миколайович
“Смерека”. *Див.* Ткачук Іван Савович
“Смирний”, охор. *Див.* Головацький Михайло Миколайович

Сокирянський, р-н 58, 59
“Сокіл”. *Див.* Домчук Олексій
(Олекса) Тодорович
“Сокіл”. *Див.* Савчак Василь
Миколайович
“Сокіл”, куш., рай. пров. *Див.*
Том’юк Дмитро Дмитрович
Соколівка, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 54
“Соловей”. *Див.* Мацьопа Ілля
Григорович
“Соловій”, рай. пров. *Див.*
Мензак Іван Миколайович
“Спартак”, охор. *Див.*
Підлетьчук Петро Андрійович
“Спартак”. *Див.* Сулятицький
Мирослав Володимирович
“Спартан”, сот. ТВ-21. *Див.*
Москалюк Михайло Юрійович
Спас, с. Коломийського р-ну
Івано-Франківської обл. 34, 42
Спаськ Дальний, м. (Росія) 17
Спаська, с. Сторожинецького
р-ну 27
Спаська, с. Чернівецького
р-ну. *Див.* Спаська, с.
Сторожинецького р-ну
“Співак”, підп. *Див.* Джуряк Петро
Іванович
Співак Михайло Петрович
(“Штудер”) 30
СРСР 7, 8, 11, 18, 20, 36, 46, 51,
54, 55, 60-62, 66, 83
Ставчани, с. Хотинського р-ну 40
“Сталь”, окр. пров. *Див.* Савчак
Василь Миколайович
Станіслав (Станіслав), м. *Див.*
Івано-Франківськ, м.
Станіславівський обл. провід.
Див. ОУН, Станіславівський
обл. провід
Станіславівський окр. провід.
Див. ОУН, Станіславівський
окр. провід
Станіславівський пов. провід.
Див. ОУН, Станіславівський
пов. провід
Станіслав, м. *Див.* Івано-
Франківськ, м.

Станіславська, в’язниця 15, 33
Станіславська, гімназія 14, 27
Станіславська, обл. *Див.* Івано-
Франківська, обл.
Стара Жадова, с.
Сторожинецького р-ну 15
“Старий”. *Див.* Домчук Олексій
(Олекса) Тодорович
“Старий”, надр. пров. *Див.*
Кричун Микола Пилипович
“Старий”, окр. пров. *Див.* Савчак
Василь Миколайович
Стебні, с. Верховинського р-ну
Івано-Франківської обл. 46, 53
Стебні, с. Жаб’євського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Стебні, с. Верховинського
р-ну Івано-Франківської обл.
Стебні, с. Путильського р-ну 8,
12, 50
“Степан”. *Див.* Гайдук Мирослав
Іванович
“Степан”. *Див.* Духович Василь
Семенович
“Степан”, обл. орг. реф. *Див.*
Кіндзірський Мирослав
Васильович
Степлаг, табори 27
Сторожинецький, р-н 15
Сторонець-Путилів, с. (тепер у
скл. смт Путила) 38
“Стрілець”. *Див.* Мацьопа Ілля
Григорович
Схід. *Див.* СУЗ
“Сувенір”, окр. реф. проп. *Див.*
Духович Василь Семенович
СУЗ 14, 38, 43
Сулятицький Мирослав Володими-
рович (“Кривоніс”, “Спартак”,
“Петро”) 20, 22, 23, 36, 70
“Сурма”, сотня ТВ-21 УПА-Захід
26, 33
Сушацька Варвара Михайлівна
(“Варка”) 48, 59, 72
Сухий, п. 44
Сухий, хут. смт. Берегомет
Вижницького р-ну 20
Сухий Потік, ур. 45

Східні, області (терени). *Див.* СУЗ
Східняки. *Див.* Українці, східні
США 7, 51

Т

Тайшетські, табори 61
Танасійчук Петро Миколайович
("Кучерявий") 13, 46, 47, 53, 73
"Тарас". *Див.* Ткачук Юрій Савович
"Тарас", кур'єр ОП. *Див.* Федірчик
Олександр Васильович
"Тарас Степанович", спецагент.
Див. Тучак Роман
Тарночка, хут. с. Дихтинець
Путильського р-ну 8
Твердохліб Микола Дмитрович
("Музика", "Петро", "Північ",
"Грім", "24", "311", "401",
"090") 60
Тесницька, хут. с. Сергії
Путильського р-ну 12, 32
Тисменицький, р-н Івано-
Франківської обл. 14, 28, 44
"Тихий", агент 41
"Тихий", охор. *Див.* Кричун
Гаврило Максимович
Тишківці, с. Городенківського р-ну
Івано-Франківської обл. 31
Ткачук Василь Савович ("Бук",
"Скорий", "Богдан") 43, 68
Ткачук Іван Савович ("Іскра",
"Смерека") 66, 68
Ткачук Олена Савівна ("Мала",
"Олена") 66
Ткачук Юрій Савович ("Тарас",
"Куниця") 20, 21, 66-68, 71
Тлумацький, р-н Івано-
Франківської обл. 33-35, 60
Товарниця, хут. с. Розтоки
Путильського р-ну 49
Товтри, с. Заставнівського р-ну 21
Тодорюк Володимир Істратійович
("Тур") 15
Тодорюк Михайло Дмитрович
("Весна") 86
"Тома", агент 18
Том'юк Дмитро Дмитрович
("Верховинець", "Боярин",

"Сокіл") 13, 26, 27, 34, 41, 43,
50-54, 67

Том'юк Козьма, підп., провокатор
38, 39

Том'юк Михайло Танасійович 30

Том'юк Онуфрій Степанович
("Остап", "Шугай") 36, 51-53

Том'юк Юрій Дмитрович ("Голуб") 34

Том'юк-Злагодяк Марія Іванівна
("Олеся") 34, 54

"Тополя", рай. пров. *Див.* Торак
Степан Григорович

Торак Іван Ількович, зброяр 31

Торак Степан Григорович

("Тополя") 10, 11

Тораки, с. Путильського р-ну 10,
12, 30, 31

Торонто, м. (Канада) 7, 17, 21, 40
Травен, г. 35

"Тривога", апарат 41, 50

Трифонов, стл-нт, ст. о/у УНКВС 19

"Тріска", охор. окр. пров. 37

Труфін Микола Власійович 7, 63

Труфін Микола Михайлович
("Наливайко", а/в "Довбуш",
"Огонь") 18, 20, 21, 23

Труфін Олексій Миколайович
("Олеся") 20

"Тур", обл. пров. *Див.* Тодорюк
Володимир Істратійович

Тучак Роман ("Морозенко",
"Кіров", "Клим", "Т-48", "РТ-
26", "А-999", спецагент "Тарас
Степанович") 36, 54, 59-61

Тудів, с. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 46

У

УДП 15, 16, 20, 26, 36, 53

Україна 7, 9, 37, 38, 59, 61, 63

Україна, Західна 23

Українська, госп. академія 27

Українські, селяни 88

Українці, східні 43, 45, 48

УНС 15, 20, 26, 28

УПА 7, 13-21, 26-28, 30-40, 42,
43, 45-47, 49, 52, 53, 60-63

УПА, ГВШ 45, 63

УПА-Захід, ТВ-21 "Гуцульщина" 26,
28, 31-37, 42, 43, 46, 53, 60, 61
УПА-Захід, ТВ-22 "Чорний ліс" 15, 28
УПА-Захід, ВО-4 "Говерля" 60
Уричев, к-н, ст. о/у УМДБ 50, 57, 58
УССД 14
УРСР 25, 62, 81
Устеріки, с. Верховинського р-ну
Івано-Франківської обл. 13, 46
Устеріки, с. Жаб'євського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Устеріки, с. Верховинського
р-ну Івано-Франківської обл.
Усте-Путилів, с. Путилівського
р-ну. *Див.* Усть-Путиля, с.
Путильського р-ну
Усть-Путиля (Усте-Путилів), с.
Путильського р-ну 14, 17, 24,
27, 30-32, 37, 38, 40, 48-51, 57
УЧХ 17

Ф

"Федір", обл. вій. реф. *Див.*
Гайдук Мирослав Іванович
Федірчик Олександр Васильович
("Тарас") 26, 27
"Федькович", обл. пров. *Див.*
Галицька Артемізія Георгіївна
"Фіндоскоп", агент. *Див.* Лазарюк
Іван Іванович
Фокшек Антон Якович 9
Фокшек Іван Васильович, зброяр 31
Фокшек Микола, "істребок" 25
Фостій Іван 7
Фрей Андрій Онуфрійович 57, 58
Фрей Дмитро Васильович (агент
"Десятий") 50, 51
Фризюк Катерина 17
Фризюк Михайло 17

Х

Хабаровський, край (Росія) 8
Харук Микола Павлович ("Вихор",
"Р-20", "10", "К-10") 53, 74
Херсонська, обл. 59
"Хитрий", охор. *Див.* Нічай
Василь Юрійович
Хімчин, с. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 61

"Хмара", куш., рай. пров. *Див.*
Мацьопа Ілля Григорович
"Хмара", сот. *Див.* Білінчук
Дмитро
Хмельницький, м. 17
Хотинський, р-н 40, 58, 59

Ц

ЦК ВКП(б) 55

Ч

ЧА 13, 25, 28, 52, 60
Чев'юк Григорій ("Лісовий") 12
Чегрин Омелян Дмитрович
("Співак", "Дикий", агент
"Богдан") 37, 49, 57
Чегрин Танасій Дмитрович (агент
"Танасій") 50
Червона армія. *Див.* ЧА
Червоні, партизани 10
Черемош, р. 18, 51, 52, 59
"Черемшина", пов. (надр.) пров.
Див. Кричун Микола Пилипович
Черепанка, ур. 48, 58
Черепанка, хут. с. Усть-Путиля
Путильського р-ну 32
Черешенька, с. Вижницького
р-ну 16, 24, 28
"Черник", сот. 16
Чернівці, м. 7, 10, 11, 13, 15, 16,
32, 33, 40, 47, 55
Чернівецька, в'язниця 10, 13, 16,
22, 32, 33, 47, 56
Чернівецька, гімназія 15, 16, 21, 25
Чернівецька, обл. 7, 10, 11, 13, 15-
19, 22, 25, 27, 28, 45, 51, 58, 59
Чернівецький, надр-н ОУН. *Див.*
ОУН, Чернівецький надр.
провід (№ 2)
Чернівецький (сільський), р-н 27
Чернівецький, університет 14, 16, 21
Чехословаччина 27
Чечулинський, хут. с. Киселиці
Путильського р-ну 32, 34, 42
Чікаго, м. (США) 7
ЧО. *Див.* Чернівецька, обл.
Чокінюк Микола Дмитрович
("Набитий") 49

“Чорна”, надр. реф. УЧХ. *Див.*
Доменчук-Петричук Марія
Миколаївна
Чорний, ліс 28, 33, 60
“Чорний ліс”, ТВ-22 УПА. *Див.*
УПА-Захід, ТВ-22 “Чорний
Ліс” (Станіславівський)
Чорний Потік, с. Заставнівського
р-ну 14
“Чорні чорти”, курінь УНС 28
Чорногузи, с. Вижницького р-ну
15, 32
Чортківська, округа. *Див.* ОУН,
Чортківський окр. провід
Чортория, с. Кіцманського р-ну 8

Ш

“Шапка”, обл. орг. реф. *Див.*
Гайдук Мирослав Іванович
Шахтарський, р-н Донецької обл. 60
Шешори, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 14, 33
Шешори, с. Косівського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Шешори, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл.
Шпанюк Юрій 53
“Штудер”, охор. *Див.* Савчук
Омелян Іванович
“Штудер”, зв’яз. *Див.* Співак
Михайло Петрович
Шубранець, с. Заставнівського
р-ну 25, 34
Шубранець, с. Садгирського
р-ну. *Див.* Шубранець, с.
Заставнівського р-ну
“Шугай”, охор. *Див.* Том’юк
Онуфрій Степанович

Ю

Юнацтво ОУН. *Див.* ОУН, Юнацтво
“Юра”. *Див.* Кричун Микола
Пилипович
“Юрась”, підп. *Див.* Джуряк Юрій
Михайлович

“Юрко”. *Див.* Галицька Артемізія
Георгіївна
“Юрко”, пор., реф. СБ. *Див.*
Юрцуняк Михайло Дмитрович
Юрцуняк Михайло Дмитрович
 (“Юрко”, “238”) 28, 31, 34, 35,
66, 67

Я

Яблуниця, с. Путильського р-ну
12, 17, 39, 48
Яблунів, смт. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 26
Яблунівський, р-н Станіславської
обл. (тепер у скл. Косівського
р-ну Івано-Франківської обл.) 36
“Явір”. *Див.* Карапка Яків
Герасимович
Яворів, с. Косівського р-ну Івано-
Франківської обл. 46
Яким’юк Василь Юрійович
 (“Калина”) 46
“Яков”, агент 18
Яковійчук Дмитро Олексійович 31
Яковійчук-Мицкан Марія
Танасіївна (“Лілія”, “Орися”) 32
Ямниця, с. Тисменицького р-ну
Івано-Франківської обл. 14, 44
Янчулова, хут. с. Розтоки
Путильського р-ну 43, 44
“Ярема”, куш. 46
“Ярема”, пов. (надр.) пров. *Див.*
Кушнірик Георгій Онуфрійович
Ясенів, с. Верховинського р-ну
Івано-Франківської обл. 46
Ясенів, с. Жаб’євського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Ясенів, с. Верховинського
р-ну Івано-Франківської обл.
“Ясмин”, охор. *Див.* Грималюк
Василь Юрійович
Ясси, м. (Румунія) 25
Ясська, тюрма (в’язниця) 25
“Ястріб” (“Яструб”), сот. *Див.*
Москалюк Онуфрій Ількович

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

АБГ – агентурно-бойова група
[МВС/МЛБ]

АС – агентурна справа

аген. – агентурна

арх. – архів, архівний

ББ – боротьба з бандитизмом
[НКВС/МВС]

бл. – близько

БХБЗ – Бронзовий Хрест бойової
заслуги [УПА]

БХЗ – Бронзовий Хрест заслуги
[УПА]

БУСА – Буковинська Українська
самооборонна армія

ВВ – внутрішні війська
(внутрішні війська) [НКВС/
МВС/МДБ]

В-ВО – видавництво

ВЗВ. – взвод

від. – відділ

ВКП(б) – Всесоюзна
комуністична партія
(більшовиків)

в. о. – виконуючий обов'язки

ВО – воєнна округа [УПА]

ВО МДБ – внутрішня охорона
при Міністерстві державної
безпеки СРСР

ВМП – вища міра покарання

ГВШ – головний військовий штаб
[УПА]

ГДА СБУ – Галузевий державний
архів Служби безпеки України

ген. – генерал

зв. – зворот

ЗУЗ – західно-українські землі

ІБ – істребительний батальйон
(винищувальний батальйон)

ІТЛ – ісправительно-трудова
лагерь (виправно-трудова
табір) [СРСР]

КК – Карпатський край

к-н – капітан

КП(б)У – Комуністична партія
(більшовиків) України

кущ. – кущовий

ЛКСМУ – Ленінська комуністична
спілка молоді України

л-т – лейтенант

м. – місто

МВД – Міністерство внутрішніх
дел (Міністерство внутрішніх
справ) [СРСР]

МГБ – Міністерство
государственной
безопасности (Міністерство
державної безпеки) [СРСР]

м-р – майор

НП – надрайонний провід

нач. – начальник

НКВД – Народний комісаріат
внутрішніх дел (Народний
комісаріат внутрішніх справ)
[СРСР]

обл. – область, обласний

ОЕВ – охоронно-екзекутивний
відділ

окр. – округа, окружний

ОП – окружний провід

о/у – оперуповноважений
[НКВС/МВС/МДБ]

ОУН – Організація Українських
Націоналістів

охор. – охоронець

підп. – підпільник

ПО – погранічний отряд
(прикордонний загін) [НКВС/
МВС/МДБ]

пор. – поручник

ППС – пістолет-пулемёт
Судаєва (пістолет-кулемет
Судаєва) [виробництва СРСР]

ППШ – пістолет-пулемёт
Шпагіна (пістолет-кулемет
Шпагіна) [виробництва СРСР]

прис. – присілок

пров. – провідник

р. – рік

РВ – райвідділ [НКВС/МВС/МДБ]

РВК – районний військомат

р-н – район
рай. – районний
реф. – референт
с. – село
СБ ОУН – Служба Безпеки
 Організації Українських
 Націоналістів
СБУ – Служба безпеки України
СВТ – самозарядная вінтовка
 Токарева (напівавтоматична
 гвинтівка Токарева)
 [виробництва СРСР]
СКВ – самооборонний кущовий
 відділ
сотн. – сотник
спр. – справа
СРСР – Союз Радянських
 Соціалістичних Республік
сс. – села
ст. – стаття
ст. – старший
СУЗ – східні українські землі
СХЗ – Срібний Хрест заслуги
 [УПА]
США – Сполучені Штати Америки
ТВ – тактичний відтинок [УПА]
т. р. – того року

УГВР – Українська Головна
 Визвольна Рада
УДП – Українська допоміжна
 поліція
УНА – Українська національна
 армія
УНР – Українська Народна
 Республіка
УНС – Українська національна
 самооборона
УПА – Українська Повстанська
 Армія
УССД – Українська Самостійна
 Соборна Держава
УРСР – Українська радянська
 соціалістична республіка
УЧХ – Український Червоний
 Хрест
хр. – хребет
хут. – хутір
ЦК ВКП(б) – Центральний
 комітет Всесоюзної
 комуністичної партії
 (більшовиків)
ч. – число
ЧА – Червона армія
ЧО – Чернівецька область

ПЕРЕЛІК ФОТОГРАФІЙ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

1. Микола Кричун. Юнацькі роки. 64
2. Микола Кричун – солдат румунської армії 64
3. Військова книжка М. Кричуна 64
4. Повістка до румунської армії. 65
5. Присяга члена ОУН 65
6. 1. Охоронець Іван Ткачук-“Іскра”; 2. надрайонний провідник
 Микола Кричун-“Черемшина”; 3. машиністка Олена Ткачук-
 “Олена”; 4. надрайонний референт СБ Михайло Іванюк-
 “Залізник”; 5. окружний референт проп. Василь Духович-
 “Сувенір”; 6. машиністка Савета Курчак-“Марта”; 7. машиністка
 Сільва Купчанко-“Анка”; 8. кущовий Юрій Ткачук-“Куниця” 66
7. 1. Кущовий Юрій Ткачук-“Куниця”; 2. надрайонний провідник
 Микола Кричун-“Черемшина”; 4. підпільник Дмитро Грешук-
 “Вітер”; 5. машиністка Сільва Купчанко-“Анка”; 7. поручник
 Михайло Юрцуняк-“Юрко”; 9. хор. Петро Іванишин-“Баша”;
 10. кущовий Григорій Грицюк-“Бор”. Решта невідомі.
 Серпень 1947 р. Буковина, Садниста 66

8.	1. Куш. Юрій Ткачук-“Куниця”; 2. хор. Михайло Іванюк-“Залізняк”; 3. хор. Петро Іванишин-“Баша”; 4. пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко”; 6. охор. Федір Гузак-“Музика”; 7. куш. Ілля Дулій-“Зоря”; 8. куш. Григорій Грицюк-“Бор”; 16. надрай. пров. Микола Кричун-“Черемшина”; 20. куш. Михайло Кирничний-“Бурлака”; 22. підп. Іван Ілшук-“Листок”; 25. рай. пров. Дмитро Том'юк-“Верховинець”; 26. куш. “Гордий”. Решта невідомі. Серпень 1947 р. Буковина, Лубок.	67
9.	1. Куш. Ілля Дулій-“Зоря”; 2. охор. “Черемшина” Іван Калинич-“Роман”; 3. рай. пров. Дмитро Том'юк-“Сокіл”. Решта невідомі . . .	67
10.	Зліва направо: 1. районний провідник Юрій Ткачук-“Куниця”; 2. охоронець Василь Ткачук-“Богдан”; 3. охоронець Іван Ткачук-“Іскра”.	68
11.	Буковинські підпільники. Буковина, Голодний ліс	68
12.	Надрайонний провідник Микола Кричун-“Черемшина”; кушовий Григорій Грицюк-“Бор”.	69
13.	Окружний провідник ОУН Буковини Василь Савчак-“Сталь” . . .	69
14.	Окружний провідник Буковини пор. Юліан Матвійв-“Недобитий” . . .	69
15.	Надр. реф. СБ Вижниччини Михайло Іванюк-“Залізняк”	70
16.	Надр. реф. СБ Вижниччини Михайло Гоянюк-“Залізняк”	70
17.	Надрай. реф. проп. Петро Іванишин-“Баша”, окр. реф. СБ Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”	70
18.	Охоронець Михайло Головацький-“Смирний”	70
19.	Надр. реф. СБ Вижниччини Іван Гулей-.	71
20.	Рай. пров. Вижниччини Михайло Нічай-“Дорошенко”	71
21.	Охоронець Лесь Леховоля-“Грабок”	71
22.	Рай. пров. Вижниччини Юрій Ткачук-“Куниця”	71
23.	Охоронець окружного провідника Дмитро Грещук-“Вітер”	72
24.	Кушовий “Гордий”	72
25.	Варвара Сухацька-Грицюк-“Варка”	72
26.	Заступник кушового Танасій Грицюк-“Літак”	72
27.	Охоронець Іван Кобилянський-“Дубовий”	73
28.	Охоронець “Вишня”	73
29.	Кушовий Петро Танасійчук-“Кучерявий”	73
30.	Надрай. пров. ОУН Косівщини пор. Микола Харук-“Вихор”.	74
31.	Кушовий Михайло Кирничний-“Бурлака”	74
32.	Марія Мицько-“Марія”. 1957 р.	74
33.	Станичний с. Бабин Микола Луканюк-“Бомба”	74
34.	Підпільна накладна за підписом “Черемшини”	75
35.	Напрявні окр. реф. проп. для Миколи Кричуна-“Олексія”	75
36.	Суспільно-політичний звіт за II квартал 1951 р., складено “Черемшиною”	76
37.	Суспільно-політичний звіт за II квартал 1951 р., складено “Черемшиною”	77
38.	Записка до Миколи Кричуна-“Черемшини” від Івана Лазарюка-“33” . . .	78
39.	Зворот записки до Миколи Кричуна-“Черемшини” від Івана Лазарюка-“33”.	78

40. Обкладинка агентурної справи “Кочующіє”	79
41. Список запідозрених осіб по АС “Кочующіє”	79
42. Обкладинка архівно-кримінальної справи	80
43. Протокол затримання “Черемшини” та “Недобитого”	80
44. Протокол особистого обшуку Миколи Кричуна-“Черемшини”	81
45. Постанова про етапування Миколи Кричуна-“Черемшини” до внутрішньої вязниці МДБ УРСР	81
46. Довідка про виселення родини Миколи Кричуна-“Черемшини”	81
47. Довідка МДБ про ліквідацію Івана Калинича-“Романа”	82
48. Довідка про напад підпільників на “істребительний” батальйон с. Дихтинець	82
49. Вирок військової колегії Верховного суду СРСР	83
50. Довідка МВС про виконання вироку.	83
51. Висновок прокуратури	84
52. Закінчення висновку прокуратури	84
53. Організаційно-територіальний поділ Буковинської округи	85
54. Таблиця керівницького складу Вижницького (“гірського”) повітового/надрайонного проводу ОУН (1943- 1952 рр.)	86
55. Керівницький склад Вижницького НП (за даними МДБ).	86
56. Листівка-звернення до бійців “істребительного” батальйону	87
57. Листівка-попередження бійцям “істребительного” батальйону	87
58. Листівка-звернення до селян гірських присілків	88
59. Листівка-звернення до українських селян	88
60. Листівка із зверненням до юнаків не вступати до “істребительного” батальйон	89
61. Листівка-звернення до буковинців.	89
62. Бронзовий Хрест заслуги, яким відзначено М. Кричуна.	89

ЗМІСТ

ВСТУП.	7
ДОЛЯ РОДИНИ	8
СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	9
У ПІДПІЛЛІ ОУН	10
НА ПОСАДІ ПОВІТОВОГО ПРОВІДНИКА	13
ПІСЛЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ОУН	18
ЗАХОДИ З РОЗШУКУ МИКОЛИ КРИЧУНА-“ЧЕРЕМШИНИ” КАРАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ СРСР	54
АРЕШТ ТА УВ’ЯЗНЕННЯ.	59
ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА ЗАСЛУГИ	63
Р. S.	63
ПОКАЖЧИК	90
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР	106
ПЕРЕЛІК ФОТОГРАФІЙ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ	107

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання. Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два – три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіальним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.

LITOPYS UPA –CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is a series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than that indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely used or incomprehensible words.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць
до історії Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація. Книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний Ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіали, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станиславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3. Книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4. Книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії та додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліційних установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР *Вісник* (ч. 4 (7), серпень 1945), статті та матеріали з 1944-45 рр., які стосуються цілості визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР *Самостійність* і *Бюро інформації УГВР* та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Книга містить документи, офіційні повідомлення, публікації й матеріали УГВР в Україні, між ними **Бюро інформацій УГВР**, вип. 4, 6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з москowsько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільської округи. Крім того, подає нові дані про смерть близько ста невідомих повстанців, які загинули на території округи. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа УПА («Лисоня»). Книга містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 р. до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень **«Повстанський стяг»** – виданий з нагоди п'ятиріччя УПА в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу («Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 р. до 24 жовтня 1947 р., ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, які продовжував по його смерті сотенний «Бурлака» (Володимир Щигельський), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Костянтин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: **«Тижневі вісті», «Лісовик», «Інформативні вісті», «Інформатор»** і **«Перемога»**. Всі числа цих журналів супроводяться англomовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закарзонні та Акт оскарження Олени Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англomовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: **«Нові Лідіце», «Виселення єпископа Коциловського», «Вибори в СРСР», «Нова голодова ката-**

строфа в Україні», «Фашистське страшило», «До братніх чеського і словацького народів». 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання командування групи *Шлях перемоги*, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 р., 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. Охоплює збірку нарисів і споминів, друкованих у підпіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще в Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992 р., 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Показчик до «Літопису УПА»; книга перша: 1-19 томи. Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, алфавітні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994 р., 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; Книга третя: червень 1941 – травень 1943. Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліційних установ. 1991 р., 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992 р., 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщено підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992 р., 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і Чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався 1942-1946рр. Журнал містив важливу інформації про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995 р., 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник охоплює не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах, чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й оспівуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень і їх варіантів. 1997 р., XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір

з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко. За Україну, за її волю; спогади. Автор – волиняк – оповідає про свою діяльність від часу війни у 1939 р. до відходу на Захід у 1945 р.. Спочатку автор був діячем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 р. у підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 р. – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 р. – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом м. Лебеда. 1997 р., 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин. Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 р. до 1953 р. – у підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954 р.. Від 1945 р. була дружиною В. Галаси, заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 р. співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 р. – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині, а також – в тюрмі КГБ у Києві. 1995 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»). З юнацьких мрій – у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені 1943 р. до осені 1947 р. в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину зі щоденного життя повстанців та їхніх командирів, та про важке становище українського населення на цих теренах. 1999 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський). Крізь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Крізь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олексі Конопядського («Островерха») – «Спомини чотового УПА Островерха». Автори оповідають про свої дії в УПА від 1944 р. до 1949 р. року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000 р., 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартака», «Зенона Семеніва» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подано оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави І» та «Переяслави ІІ») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000 р., 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріяли і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів та інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001 р., 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтинок УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріяли). Книга містить документи і матеріяли, що стосуються історії та діяльності відділів УПА ТВ-«Лемко» в 1944-

1947 рр., оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001 р., 900 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації, мапи.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсаду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947 рр.. 2001 р., 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Покажчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить покажчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серії, також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тверда обкладинка.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить отримані з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико. На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955. Книга містить спогади Івана Лика («Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терепенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережите ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний. Архітектура резистансу: кріївки і бункри УПА в світлі радянських документів. Книга містить схеми та описи різних кріївок УПА й заплілля, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архиві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954 рр., який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002 р., 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшшя. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольнососьць і Незавісlosigkeit»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2003 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Люба-чівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів — звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округу ОУН «Батурин», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріали про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004 р., 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 42. Петро Й. Потічний. Літопис УПА – Історія: Документи і матеріали. Вояки УПА, які в 1947-1949 роках пробилися рейдом у Західну Європу, вважали своїм обов'язком залишити для історії та майбутніх поколінь пам'ять про визвольні змагання в часі Другої світової війни та після її закінчення. Це стало реальністю в 1974 р., коли було створено видавництво "Літопис УПА". Книга містить документи та матеріали про нелегкі будні становлення та діяльності видавництва "Літопис УПА" за 30-літній період діяльності, короткі біографії членів видавничого комітету, адміністрації видавництва, редакторів, авторів, упорядників і фундаторів томів. 2005 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 43-44. Боротьба з аґентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книги містять протоколи переслухань працівниками Служби Безпеки (СБ) ОУН Тернопільської області осіб, підозрілих у співпраці з органами державної безпеки СРСР. Матеріали походять з підпільного архіву, віднайденого у 2004 р. в селі Озерна Зборівського р-ну Тернопільської обл., завдяки с. п. Софрону Кутному. На їх базі можна вивчати організацію, обсяг та дії підпільних структур щонайменше в межах однієї області у 1946–1948 рр., коли тиск на підпілля радянських силових структур був надзвичайно потужний. Також матеріали протоколів яскраво відображають жорстокість, нелюдність та брутальність радянських репресивних органів, які шляхом терору та насилля снували павутину імперії зла на теренах Західної України.

Том 43. Книга 1: В першій книзі поміщено 85 з 193 наявних протоколів допитів, що охоплюють 13 районів Тернопільщини, зокрема: Бережанський, Білобожницький, Борщівський, Бучацький, Великобірківський, Великоглибочоцький, Великодедеркальський, Вишнівецький, Заліщицький, Залозецький, Збаразький і Зборівський райони. 2006 р., 1332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, схеми.

Том 44. Книга 2: Книга є продовженням 43 тому та містить подальших 108 протоколів переслухань СБ ОУН, зокрема, з теренів таких районів як: Золотопотіцький, Золотниківський, Козівський, Козлівський, Коропецький, Кременецький, Ланівецький, Микулинецький, Новосільський, Підволочиський, Підгаєцький, Почаївський, Пробіжнянський, Скала-Подільський, Скалатський, Теребовлянський, Товстецький, Чортківський, Шумський, та з Рогатинського району Станіславської області. Тут також поміщені Протоколи ТОС-у, Протоколи смерті, Лист підпільників на Далекий Схід, Протокол однієї події, список функціонерів МВД і МГБ та список слідчих СБ. Вступна стаття до обох книг поміщена в т. 43. 2006 р., 1288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 45. Генерал Роман Шухевич – "Тарас Чупринка" Головний Командир УПА. Книга містить спогади про ген. Романа Шухевича–Тараса

Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть. 2006 р., 572 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 46. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книга 3. Книга є важливим доповненням і продовженням тт. 43-44 та містить протоколи переслухань СБ ОУН з п'яти районів Тернопільської обл., зокрема: Великодедеркальського, Вишнівецького, Збаразького, Золотниківського та Кременецького. Документи походять з повстанських архівів, віднайдених в околицях сіл Пліхів, Краснопуща Бережанського р-ну та Петриків Тернопільського р-ну. 2007 р., 896 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 47. Підпільна Пошта України. Книга містить ілюстрації ППУ з філателістичної збірки с.п. Степана Голяша, яка знаходиться в “Колекції Петра Й. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні” при Університеті Торонто (Канада), з коротким описом рисунків марок і блоків, а також вступні статті, що привідкривають історію діяльності Підпільної Пошти України. 2009 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 48. УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945-1946). Дві головні теми книги – перебіг пропагандивних рейдів УПА теренами Північно-Східної Словаччини в серпні-вересні 1945 р. і в квітні 1946 р. (стратегія, цілі, поведінка відділів) та заходи чехословацької армії і органів безпеки ЧСР на припинення діяльності УПА в країні (до вересня 1946 р.). Книга також містить матеріали про чехословацько-радянську та чехословацько-польську співпрацю стосовно УПА, звіти та відомості військової розвідки і національної безпеки ЧСР про дії повстанців, ситуацію українського населення на Закерзонні та документи про реакцію чехословацького суспільства до УПА. 2010 р., 864 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 49. Тернопільщина: “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга перша (1943-1947). В книзі подано підпільні інформації про діяльність ОУН і УПА та суспільно-політичну ситуацію в Тернопільській області і суміжних районах. 2010 р., 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 50. Тернопільщина: “Вістки з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга друга (1948-1950). Книга містить подальші документи підпілля ОУН за 1948-1950 рр. щодо суспільно-політичної та економічної ситуації в Тернопільщині. 2010 р., 1240 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

– **УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга друга (1947-1948).**

У НОВІЙ СЕРІЇ, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об'єднань (ЦДАГО) України появилися такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: «До зброї», № 16, 1943, «Повстанець», № 1-6, 1944-1945, «Український перець», № 1-3, 1943-1945 та «Бойовий правильник піхоти». Київ – Торонто, 1995 р., 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто. 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить найповніше зібрання документів ЦК КП(б)У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також подано листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б)У. Київ-Торонто. 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). Книга перша: (1943–1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1943–1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга друга: 1946–1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1946–1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга четверта: 1949–1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1949–1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

8. Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946.

Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА-Північ і УПА-Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань груп «ЗЗ» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»). Київ–Торонто. 2006, 1448 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

9. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944-1945. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Михайло Степаняк, Євген Басюк, Мирослав Гайдук, Ярослав Білинський, Артемізія Галицька, Олександр Луцький, Юрій Стельмащук, Петро Дужий, Микола Дужий, Володимир Павлик, Омелян Польовий, Федір Воробець, Дмитро Вітовський, Василь Левкович. Київ–Торонто, 2007, 912 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

10. Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). **Документи і матеріали.** У книзі зібрані документи та матеріали за 1907–2005 рр., які характеризують основні віхи життя і діяльності керівника українського визвольно-революційного руху в 1943–1950 рр. ген. Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) та присвячені його пам'яті. Поряд з документами Галузевого державного архіву СБ України до збірника увійшли документи Державного історичного архіву України у Львові і, частково, – ЦДАВО України, а також матеріали, які публікувалися в “Літописі Української Повстанської Армії” (Торонто) та в інших виданнях. Київ–Торонто, 2007, 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

11. Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 — грудень 1943 рр.). До книги увійшли 353 раніше не опублікованих документи з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі за серпень 1942 — грудень 1943 рр., які відображають діловодство КП, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 — вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, кущів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень — грудень 1943 р.). Київ–Торонто, 2007, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

12. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. **Книга 1.** Том містить документи командування воєнної округи і окремих підрозділів, пресові видання “Буг”, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ–Торонто, 2008 р., 800 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

13. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. **Книга 2.** Том містить документи командування Воєнної Округи і окремих підрозділів, пресові видання, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ – Торонто, 2009 р., 1232 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

14. УПА і запілля на ПЗУЗ. 1943–1945. Невідомі документи. До збірника увійшли нещодавно виявлені у різних архівах України історичні джерела УПА (УПА–Північ) (266 документів, світлини), що раніше були невідомі широкому загалові. У них висвітлюється історія керівництва, військових підрозділів, армійського запілля за 1943–1945 рр. Територіальний ареал: північний захід, центр, північний схід Волині, Південне Полісся. Київ – Торонто, 2010 р., 640 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

15. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Миколи Павловича, Івана Павловича-Бабинця, Петра Лиховського, Віктора Харківа, Григорія Голяша, Юліана Матвіїва та Степана Коваля. Київ–Торонто, 2011, 840 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

16. Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944 – 1954 рр. У книзі вміщено 281 діловий лист, а також фрагменти, розсекречені СБУ за останні 3 роки. Авторами джерел є як керівники УПА і збройного підпілля ОУН (Роман Шухевич, Василь Кук), так і функціонери крайового рівня (Микола Козак, Василь Галаса та ін.). Діловий епістолярій висвітлює маловідомі, переважно трагічні події національно-визвольної боротьби на Волині та Поліссі у 1944 – 1954 рр. Київ–Торонто, 2011, 1024 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

17. Осип Дяків–“Горновий”. Документи і матеріали. У книзі вміщено 119 документів присвячених життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН, заступника Голови генерального секретаріату УГВР, та підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа–“Горнового”. Основна частину складає його творча спадщина та листування. Публікуються документи про освіту та навчання, арешт та ув’язнення радянською владою, обставини загибелі; зізнання та спогади осіб, які з ним тісно співпрацювали. Переважна більшість документів і матеріалів публікуються вперше. Представлено найповніший нарис життя і діяльності О. Дяківа, висвітлено основні ідеї його публіцистичних праць. Київ–Торонто, 2011, 1016 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

18. Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. У книзі вміщені документи і матеріали українського резистансу про діяльність підпілля ОУН(б) та УПА на території центральних, східних і південних областей України у 1942–1952 рр. Джерела висвітлюють одну з маловідомих сторінок історії України середини ХХ століття й органічно доповнюють документальну спадщину українського самостійницького руху в Західній Україні. Київ – Торонто, 2011, 1160 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

19. Підпілля ОУН на Буковині: 1943–1951. Документи і матеріали. Збірник включає звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини, інструкції, пресові видання, деякі матеріали УПА та СБ, а також документи

радянських органів держбезпеки, що вели боротьбу з українським визвольним рухом. Київ – Торонто, 2012, 784 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

20. Воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали. 1943–1952. Збірник містить документи і матеріали військового штабу та окремих підрозділів воєнної округи УПА «Лисоня», як також звітно-інформаційні документи структур ОУН, що висвітлюють український визвольний рух на території Тернопільщини. Київ – Торонто, 2012, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

21. Ярослав Старух. Документи та матеріали. Збірник містить творчу спадщину, яка охоплює важливі ідеологічні, політичні та історичні питання. Також публікуються найважливіші документи і спогади, які стосуються життя та діяльності Ярослава Старуха, а також біографічний нарис, написаний на широкій джерельній базі, зокрема з використанням маловідомих і невідомих документів радянських та польських карально-репресивних органів. Київ – Торонто, 2012, 1008 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

- **«Станиславівська округа ОУН. Документи і матеріали. 1945-1951».**
- **«Золочівська округа ОУН. Матеріали СБ», книга 1.**

СЕРІЯ «ЛІТОПИС УПА» – БІБЛІОТЕКА

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув'язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В'ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з маловідомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940-1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об'єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943-1945 роках на Закерзонні, та про його страдницьке життя в більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича (“Вороного”), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана (“Тучі”), вояків УПА Івана Філя (“Шеремети”), Івана Василевського–Путко (“Вуса”), оргмоба Костя Міхалика (“Думи”) та зв’язкової Катерини Когут–Лялюк (“Грізної”). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія (“Кулю”, “Мушку”, “Ударника”), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошукуєць. Реєстр осіб, пов’язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944-1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944-1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних теренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов’язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м’яка палітурка.

6. Мирослав Горбаль. Довідник-пошукуєць. Реєстр осіб, пов’язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939-1950 (за архівними документами). У цій праці зібрана трагічна інформація про особи та події, що, безпосередньо чи опосередковано, у позитивному чи негативному плані, були пов’язані з визвольною боротьбою на території тодішньої Дрогобицької області у 1939–50-х роках. Основна інформація – результат опрацювання документів архівних справ Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та інших архівів, а також видань, публікацій і машинописів з цієї тематики; дописів, свідчень, спогадів та листів. Львів, 2005, 1312 стор., ілюстрації, тверда палітурка.

7. Володимир Ковальчук. Діяльність ОУН (б) та Запілля УПА на Волині та південному Поліссі (1941-1944 рр.). В книзі досліджено інформативний потенціал джерел з історії діяльності мережі ОУН і запілля УПА на ПЗУЗ. Обговорюється формування первісної джерельної бази, особливості фондоутворення, діловодство, проводиться класифікація документального масиву джерел та з’ясовано особливості діяльності референтур ОУН(б) і запілля УПА. Львів, 2006, 512 стор., тверда палітурка.

8. Онишко Леся. «Нам сонце всміхалось крізь ржавії ґрати». Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. У цій монографії на основі архівних документів та матеріалів, спогадів учасників подій досліджено етапи становлення світогляду Катерини Зарицької, її участь в формуванні Українського Червоного Хреста; діяльність в референтурі пропаганди ОУН (б) та налагодження зв’язків головнокомандувача УПА Романа

Шухевича; показано її життєвий шлях в тюрмах і таборах ССРСР, а потім на волі. Львів, 2007, 928 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

9. Коханська Галина. З Україною у серці. Спомини. Спомини присвячені історії національно-визвольного руху на Волині 1930-1950 рр. Вони відображають діяльність польського окупаційного режиму та більшовицькі репресії 1939-1941 рр. Авторка детально розповідає про свій вступ в ряди ОУН, проходження вишколів, свою діяльність в Колківській республіці УПА у відділі розвідки. Окремий розділ споминів присвячений ув'язненню в комуністичних таборах. Львів, 2008, 400 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

10. Олександр Ішук, Ігор Марчук, проф. Дарія Даревич «Життя і творчість Ніла Хасевича». Книга написана на раніше недоступних, засекречених матеріалах з архіву Служби безпеки України і розкриває життєвий та творчий шлях видатного художника-графіка, члена УГВР з 1949 року, ілюстратора багатьох видань ОУН і УПА – Ніла Хасевича («Бей», «Зот», «Рибак»). Доповнено видання повноколірним каталогом праць мистця. Львів, 2011, 432 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

11. Олександр Ішук. «Молодіжні організації ОУН (1939-1955 рр.)». В монографії на основі комплексного аналізу наукової літератури, опублікованих історичних джерел та архівних матеріалів досліджено участь української молоді у боротьбі за державну незалежність у 1939-1955 рр. Торонто – Львів, 2011, 896 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

СЕРІЯ «ПОДІЇ І ЛЮДИ»

1. Посівнич Микола. Нескорений командир. У нарисі висвітлюється життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Торонто-Львів, Видання 2-е, доповнене. 2008, 80 стор., ілюстрації.

2. Осьмак Наталка. Кирило Осьмак – нескорений Президент УГВР. Пропоноване дослідження розкриває на основі архівних документів і матеріалів невідомі сторінки життя і діяльності одного з чільних керівників українського визвольного руху 1940-х років. – Торонто-Львів, 2008, 128 стор., ілюстрації.

3. Посівнич Микола. Степан Бандера. Життя присвячене свободі. Пропоноване дослідження присвячене життю та діяльності Провідника ОУН та ЗЧ ОУН Степана Бандери в 1920–1959 рр. На основі спогадів та документів у книзі висвітлено боротьбу і роль ОУН і ЗЧ ОУН та її лідера у тогочасних суспільно-політичних процесах. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувалася особистість майбутнього Голови проводу ОУН та ЗЧ ОУН. Торонто–Львів, 2008, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Короткий біографічний спомин Петра-Йосифа Потічного, написаний англійською мовою, охоплює пері-

од від народження до часу, коли він, як юнак, вояк УПА, прибув зі своїм відділом до Західної Німеччини під кінець 1947 р. Торонто–Львів, 2008, 124 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/II. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 2. Дана книга є продовженням англомовних біографічних споминів Петра-Йосифа Потічного, яка описує його життя в Сполучених Штатах (1950–1964), службу в американській морській піхоті під час Корейської війни, здобуття університетської освіти у Філадельфії і Нью-Йорку та завершується його подальшим переїздом до Канади. Торонто–Львів, 2010, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/III. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 3. Короткий спомин Петра-Йосифа Потічного описує його життя в Канаді (1964–2012), його працю в МакМастерському університеті, різні академічні заходи і подорожі та його родину. Торонто –Львів, 2012, 160 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

5. «Грім» – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. / Упорядник Роман Грицьків. Видання присвячене полковнику Української Повстанської Армії Миколі Твердохлібу – «Грому». Крізь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльності видатного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930-х – 1950-х років у Карпатах. Торонто–Львів, 2008, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

6. Михайло Романюк. Петро Федун – «Полтава» – провідний ідеолог ОУН та УПА. Пропоноване видання присвячене життю та діяльності одного із керівників збройного підпілля ОУН та УПА Петра Федуну – «Полтави». На основі архівних документів висвітлено процес формування світоглядних позицій, національно-патріотичних переконань та його творчої спадщини. Торонто–Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

7. Українська Головна Визвольна Рада / Упорядники П. Й. Потічний, М. Посівнич. У книзі про УГВР поміщено статті Р. Шухевича, м. Дужого і А. Камінського, спогади Л. Шанковського, Д. Ребет у яких висвітлено боротьбу і роль УГВР у тогочасних українських суспільно-політичних процесах. Торонто–Львів, 2009, 136 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

8. Володимир Іванченко. Квітка у червоному пеклі: життєвий шлях Людмили Фої. Брошура присвячена життю Людмили Фої («Оксани», «М. Перелесник»), 1923–1950, котра була одним із організаторів підпілля ОУН (б) у м. Києві під час Другої світової війни. Арештована вона витримала тортури в'язниці НКДБ. Будучи ключовою фігурою у протистоянні радянських спецслужб з СБ ОУН, зірвала потужну чекістську операцію з виявлення та знищення керівників українського визвольного руху. Одночасно вона – авторка чудових літературних творів. Людмила Фоя загинула в нерівному бою з військовою групою МДБ, рятуючи пораненого друга. Торонто – Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

9. Олександр Іщук. Життя та доля Михайла Дяченка – «Марка Боеслава». Книга присвячена життю та долі Михайла Дяченка – поета,

письменника, підпільника й одного з керівників Карпатського КП ОУН, автора чималої кількості поетичних творів та оповідань, у яких чітко продемонстровано мету та завдання українського визвольного руху середини ХХ століття. Вперше оприлюднено раніше невідому інформацію про заходи радянських каральних органів із розшуку м. Дяченка, виявлену в ГДА СБУ, окремі його твори та маловідомі фотографії. Торонто – Львів, 2010, 140 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Володимир Іванченко. Життєвий шлях Галини Голояд – “Марти Гай”. У книзі чи не вперше на основі архівних документів МДБ УРСР, збережених в Галузевому державному архіві СБ України, детально висвітлено життя та долю однієї з чільних діячок українського визвольного руху Галини Голояд – “Марти Гай”. Книгу доповнено творами письменниці, маловідомими фотографіями та документами з архівів радянської державної безпеки. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

11. Володимир Мороз. Портрет Осипа Дяківа-“Горнового”. Книга присвячена життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН на українських землях та заступника Голови генерального секретаріату УГВР, підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа. На підставі широкого масиву джерел з'ясовано його внесок в український національно-визвольний рух, висвітлено основні ідеї понад двох десятків публіцистичних праць. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

12. Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець-“Федір”. Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання “Літопис УПА”. Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З.Тершаковця “Польське питання”, в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

13. Микола Андрощук-«Вороний». Записки повстанця. Книга спогадів Миколи Андрощука-«Вороного» охоплює період з весни 1943 р. по весну 1944 р. і подає широку картину дій українських повстанців на південній Волині. Автор приймав безпосередню участь у тих подіях і зустрічався з багатьма повстанськими командирами — Д. Клячківським – «Климом Савуром», П. Олійником – «Енеєм», М. Свистуном – «Ясеном». Про славних повстанських командирів та про чисельні бої з німецькими підрозділами, найбільший бій загонів УПА та військ НКВС на Гурбах і важкий Північний рейд міститься інформація на сторінках цього видання. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

14. Олександр Іщук, Наталія Ніколаєва. Ярослав Богдан – «Всеволод Рамзенко». В книзі розповідається про життєвий шлях та

творчу діяльність відомого письменника-підпільника і чільного діяча ОУН Ярослава Богдана – «Всеволода Рамзенка» (1915-1953). На основі невідомих архівних документів з ГДА СБ України відтворено основні етапи життя та проаналізовано тематику основних праць Я. Богдана. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

15. Дмитро Проданик. Шлях боротьби Василя Сенчака-«Ворона». У книзі на основі архівних документів та спогадів колишніх учасників та симпатиків визвольного руху висвітлено життєвий та бойовий шлях Василя Сенчака-«Ворона» на посадах районного референта СБ Солотвинщини та надрайонного референта СБ Станиславівщини, а також проведено дослідження ходи «чорної» зради на Станиславівщині 1951 р., під час якої і загинув «Ворон». Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

16. Олександр Ішук, Ігор Марчук. Брати Бусли. Життя за Україну. Книга про відомих діячів ОУН на Волині Олександра та Якова (референт пропаганди Проводу ОУН) Буслів подає інформацію про їхній нелегкий життєвий шлях. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

17. Світло душі родини Левицьких / Упорядник Марія Прокопець. В книзі розповідається про долю родини Левицьких, долю, яка певною мірою була типовою для численних галицьких родин у першій половині ХХ століття. В час лихоліття 2-ої Світової війни, опинившись між жорнами бранатних та червоних окупантів, з 8-ми дітей о. Юрія Левицького та Анастасії з Зубрицьких п'ятеро загинуло у боротьбі за волю України. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

18. Ігор Марчук. Ростислав Волошин. У книзі розповідається про життєвий шлях Ростислава Волошина, який увійшов до історії українського визвольного руху як один з перших організаторів ОУН на Волині, згодом керівник Рівненської окружної ексекутиви ОУН, член Бюро Проводу ОУН та головуючий на III Надзвичайному Великому Зборі ОУН і Першому установчому зборі Української Головної Визвольної Ради. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

19. Дмитро Проданик. Микола Кричун «Черемшина». У книзі на основі архівних документів подано життєвий та бойовий шлях Миколи Кричуна-«Черемшини», «Олексія» на посадах повітового та надрайонного провідника ОУН Вишниччини. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію українською та англійською мовами про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (*Introduction to the Series*), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (*Ordering information*), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (*Litopys UPA volumes*), де про кожний том подано не тільки повну бібліографічну інформацію (титульна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (*Related Materials*). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та Збройного підпілля в Україні.

Аналогічну інформацію англійською мовою можна знайти також на web сторінці за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopysupa/index.html>

*Про подальші інформації можна звертатися на адресу
Адміністрації:*

— Микола Кулик — **mykola.kulyk@litopysupa.com**
або Редакції:

— Петро Й. Потічний — **peter.potichnyj@litopysupa.com**

Адміністрація в Україні — **litopys@bs.lviv.ua**

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

Пишіть на подані адреси або також на
www.litopysupa.com

**ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В США Й КАНАДІ
та
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ім. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ В США Й КАНАДІ**

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ “ЛІТОПІСУ УПА”

*М. Бохно, І. Василевський-Путко, І. Гомзяк, Параска Грицай,
О. Дольницький, О. Жигар, Б. Ковалик, М. Кошик,
М. Кулик, Р. Кулик, Катерина Лялюк, М. Лушак, П. Мицак,
Емілія Нагірна-Зінько, Марія Пискірь, А. Потічний, П. Потічний,
М. Рошецький, І. Росіл, Наталя Солтис, І. Терепенко,
Ярослава Філь, О. Циліупа, С. Шпак, Є. Штендера*

Адміністрація:

М. Кулик, Р. Кулик, Емілія Нагірна-Зінько, Наталя Солтис

Адреса:

*LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station “C”
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada
mykola.kulyk@litopysupa.com*

Адміністрація в Україні:

Ігор Гомзяк, Богдан Столяр

Благодійний Громадський Фонд “Літопис УПА”

ім. Володимира Макара

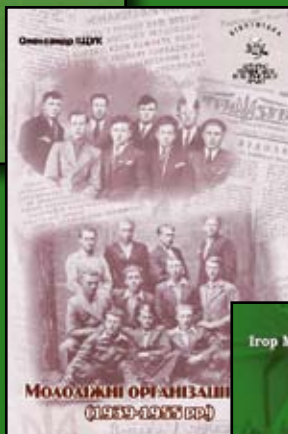
Микола Посівнич

Адреса: “Літопис УПА”

*пл. Міцкевича, 6/7, Львів 79000 Україна
тел.(38-032) 272-4064 e-mail: litopys@bs.lviv.ua*

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station "C"
Toronto, ON M6J 3M7
CANADA
mykola.kulyk@litopysupa.com

<http://www.litopysupa.com>

“ЛІТОПИС УПА”
пл. Міцкевича, 6/7
Львів, 79000
UKRAINE
е-пошта: litopys@bs.lviv.ua

Дмитро ПРОДАНИК

Серія "ПОДІЇ І ЛЮДИ"

ЛІТОПИС
УКРАЇНСЬКОГО
ПОВСТАНСЬКОГО
АРМІЇ

МИКОЛА КРИЧУН
«ЧЕРЕМШИНА»